KİTAP

❑ Öner Ciravoğlu'nun hazırladığı "Büyük Yolların Haydutu-Attilâ İlhan'ın Fotoğraflarla Yaşam Öyküsü" adlı albümü Muzaffer Buyrukçu tanıtıyor..... *10. sayfada*

❑ Erendiz Atasü'nün yeni öykülerini kapsayan "Taş Üstünde Gül Oyması"nı M. Uyguner yazdı..... *12.sayfada*

❑ Sevengül Sönmez'in kaleminden Mehmet Rauf'un "Siyah İncileri"..... *19.sayfada*

Yazılamamış Bir Makaleden, Bir Bilimkurgu Efsanesine

Frank Herbert ve Çöl Gezegeni Dune

Bilimkurgunun en yaratıcı yazarlarından biri olan Frank Herbert1920'de doğdu.Televizyon kameramanı, yorumcu radyo spikeri, istiridye avcısı, vahşi hayatta kalma eğitmeni, şiir çözümleyicisi, yaratıcı yazarlık öğretmeni, muhabir ve editör olarak çalıştı.İlk bilimkurgu romanı "The Dragon in the Sea"(1956) nükleer denizaltıların önseziyle yazılmış bir öyküsüydü.Bilimle kurgunun, çevrecilikle politikanın çarpıcı bir karışımı olan "Çöl Gezegeni Dune",verilen ilk Nebula ödülünü kazandı, Hugo ödülünü Roger Zelazny'nin "And Call Me Conrad"adlı eseri ile paylaştı. Çöl Gezegeni Dune, Dune serisinin temel kitabıdır. Diğer kitaplar "Dune Messiah", "Children of Dune", "God Emperor of Dune", "Heretics of Dune" ve "Chapterhause:Dune"dur. Sarmal Yayınları'nca yayımlanan tüm zamanların ençok satan bilimkurgu kitabı olan "Çöl Gezegeni Dune"u tanıtıyoruz.

ARZU TAŞÇIOĞLU / DENİZ -SİNAN VURAL

Oregon sahilindeki kumullar, 1 No.lu otoyolu sık sık tıkıyordu. ABD Orman İdaresi kumulların hareketini kontrol altına almak için bir deney istasyonu kurdu. Pilot projenin çok başarılı olması üzerine Şili, İsrail, Hindistan,Pakistan, İngiltere gibi ülkelerden gelen uzmanlar istasyonu gezdiler ve ülkelerinde benzer projeler uyguladılar.

Kendisinden bu konuda bir makale yazması istenen Frank Herbert 1953'te konu üzerinde çalışmaya başladı. Bundan on beş yıl sonra yapılan bir röportajda yazar şunları söylüyordu: "Kumullar beni büyülemişti. Çünkü küçücük görünüp tüm evrene yayılabilen şeyler.... beni hep büyülemiştir... Kumullar büyük bir su kütlesindeki dalgalar gibidir, sadece daha yavaş hareket ederler. kumullara sıvıymış gibi davranırsanız, onları kontrol edebilirsiniz."

Yazar, kumullar konusunda bilgi toplamaya başladıktan kısa bir süre sonra, elinde bir makale ya da bir kısa öykü için gerekenden çok daha fazla malzeme biriktiğini ve çöllerin ekolojisinin kendisini fazlasıyla ilgilendirdiğini anladı. Birçok dinin çöl atmosferinde başladığını gözönüne alan Frank Herbert, din ve çöl temalarını birleştirmeye karar verdi. Romanın alt yapısını hazırlarken iki yüzden fazla kitap okudu ve altı yıl boyunca Arapça çalıştı.

Çöl Gezegeni Dune

Öykü günümüzden 24 bin yıl sonra diğer adı Arrakis olan çöl gezegeni Dune'da geçer. Arrakis'in tek doğal zenginliği bahardır. Bahar ömrü uzatan ve kullananlardan bazılarına geleceği görme yeteneği sağlayan bir uyuşturucudur. Uzay yolculuğu tekelini elinde bulunduran Uzay Loncası'nın kaptanları, evrende bir tek çöl gezegeni Dune'da bulunan bahar olmadan uzay yolculuğu yapamamaktadır. Suyun bir damlasının bile yeterli olduğu Arrakis'te, boyu 400 metreye ulaşan dev kum solucanları yaşamaktadır. Solucanların yanı sıra, hızı saatte 700 kilometreye ulaşan kum fırtınaları Dune çöllerinde yaşamı neredeyse imkansız kılmaktadır. Ancak Bedevileri andıran Fremenler, bu zor şartlara rağmen çölde yaşamayı başarabilmektedirler.

Romanın kahramanı Paul Atreides, Caladan Dükü Leto'yla bir Bene Gesserit rahibesi olan Jessica'nın tek oğludur. Bene Gesserit, kadın öğrenciler için kurulmuş, zihinsel ve fiziksel eğitim veren antik bir okuldur.

Devamı 4. sayfada. ☛

İlhan Berk'ten üç farklı yolculuk: şiir, yaşantı, günlük yazıları;
hepsi keyifli bir İlhan Berk rüzgarıyla...

Poetika...Uzun Bir Adam... El Yazılarına Vuruyor Güneş...

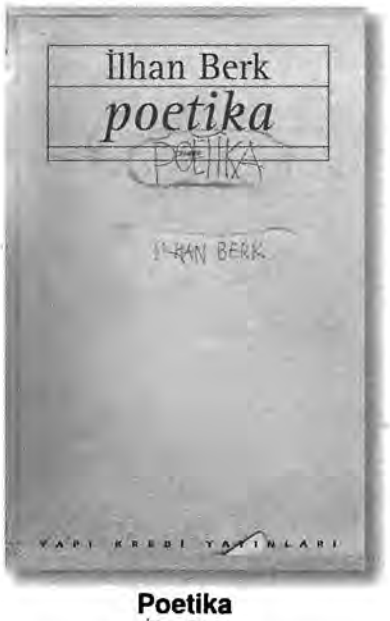

Poetika
İlhan Berk
Şiir, 58 sayfa, 2. hamur
ISBN 975-363-725-X

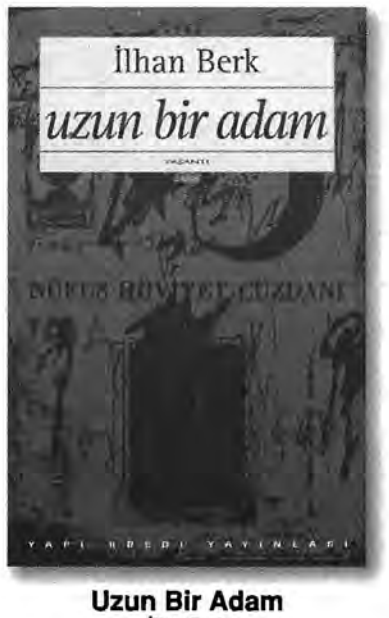

Uzun Bir Adam
İlhan Berk
Edebiyat/Yaşantı, 98 sayfa, 2 . hamur
ISBN 975-363-126-X

2. Baskı

El Yazılarına Vuruyor Güneş
İlhan Berk
Edebiyat/Günlük, 210 sayfa, 2. hamur
ISBN 975-363-045-X

2. Baskı

YKY

YAPI KREDİ YAYINLARI

İstanbul: 212-293 08 24, İzmir: 232-463 82 90, Ankara: 312-435 85 94

ATR

Avrupa dillerinde tanınan çok-dilli, çok-kültürlü bir "Türk şairi",
50. şiir yılında, 50 şiiriyle Türkiye'de ilk kez.

Seçme Şiirler / Selected Poems
1947 -1997
Taner Baybars

"...Karıncalar düşüyor dişi kiraz
ağacının dallarından,
yorgun, sırtüstü, altında uzak günleri
düşüntüyorum.
Kelebek mi karga mı düşürtüyor
pisliklerini
yaşlılığa isyan eden kırmızı
burnumun köprüsüne..."

Taner Baybars:
1936'da Lefkoşa'da doğdu. 1947'den bu yana şiir yazan Baybars, 1954'de ilk ve tek Türkçe şiir kitabı *Mendilin Ucundakiler*'i çıkarttı.Aynı yıl Britanya Kraliyet Hava Kuvvetleri'nde askerliğe başladı. Şu anda Kıbrıslı Levanten toplumunun eski merkezi Lusignan'da yaşayan Baybars; Türk, İngiliz, Yunan ve Fransız şiir gelenek ve dillerini birlikte kullanarak kendi özgün tarzını yarattı. Nâzım Hikmet'ten ve bazı Türk şairlerinden de çeviriler yaparak çağdaş Türk şiirini İngiliz diline tanıttı.

Seçme Şiirler / Selected Poems 1947 - 1997
Taner Baybars
Çeviren: Mehmet Yaşın
Şiir , 134 sayfa,1. hamur
ISBN 975-363-723-3

YKY

YAPI KREDİ YAYINLARI

İstanbul: 212-293 08 24, İzmir: 232-463 82 90, Ankara: 312-435 85 94

ATR

Olgunluğun, zamanın, hüznün şiiri...

İnsan Arkadaşınındır
Hüseyin Peker

"...Kitapsız bir şair
Rastgele bir sayfa
Bir dergide solgun menekşeler
arasında
Ya da yakılmayı bekleyen
defterler
İçinde kalmış düşündüklerim
Hiç kalp kırmadan bu güne
varmışım
Bir karanfil yaprağı inceliğinde
Sudan ürkecek kadar sessiz
benim ozanlığım..."

Hüseyin Peker :
1946'da İzmir'de doğdu.İstanbul Gazetecilik Yüksek Okulundan mezun oldu. Bankacılık yaptı. Emekli olduktan sonra Varlık Dergisi'nde desenleri çıkmaya başlayan Peker'in Soyut, Papirüs, Şiir Sanatı, Yordam, Alan 67, Sanat Olayı, Dost gibi dönemin önemli edebiyat dergilerinde şiirleri yayımlandı.
Bu kitaptaki şiirler daha önce şiir kitabı yayımlanmamış ozanlara verilen 1997 Arkadaş Z. Özger Ödülü'nü kazanmıştır.

İnsan Arkadaşınındır
Hüseyin Peker
Şiir, 120 sayfa, 1.hamur
ISBN 975-363-702-0

YKY

YAPI KREDİ YAYINLARI

İstanbul: 212-293 08 24, İzmir: 232-463 82 90, Ankara: 312-435 85 94

ATR

Yapı Kredi Yayınları Galatasaray Kitabevi Eylül ayına kadar Pazar günleri kapalıdır.

OKURLARA

Frank Herbert'ın oniki milyondan fazla satan Dune serisi, insanoğlunun hayal gücünün büyük başarıları arasındadır. Bir mesih efsanesi olan Dune, liderleri niçin sorgusuz sualsiz izlediğimizi anlatır. Bilimle kurgunun çevrecilikle politikanın çarpıcı bir karışımı olan " Çöl Gezegeni Dune", verilen ilk Nebula ödülünü kazandı. Hugo ödülünü Roger Zelanzy'nin "And Call Me Conrad" adlı eseri ile paylaştı. Dune serisinin temelini oluşturan bu kitap Türkçeye çevrilerek yayımlandı . Bu hafta kapak konumuzu Çöl Gezegeni Dune'a ayırdık.
Mustafa Yelkenli, bilimkurgunun mistik şairi Arthur C. Clarke'ı ve yapıtlarını değerlendirdi.
Erendiz Atasü'nün Yunus Nadi Öykü Ödülünü kazandığı öykü kitabı "Taş Üstüne Gül Oyması"nı Muzaffer Uyguner yazdı.
"Büyük Yolların Haydutu" Şair ve araştırmacı Öner Ciravoğlu'nun hazırladığı Attila İlhan'ın fotoğraflarla hayat hikâyesinin anlatıldığı kitap.
Bu kitabı da Muzaffer Buyrukçu tanıttı.
Eylül yazarı Mehmed Rauf'un düzyazı şiirlerinin toplandığı şiir kitabı Siyah İnciler'i Rahmi Tarım yeni yazıya aktardı. Yeni basımı yapılan Siyah İncileri , Sevengül Sönmez değerlendirdi.
Bol kitaplı günler dileğiyle...

TURHAN GÜNAY

Cumhuriyet
KİTAP

İmtiyaz Sahibi: Berin Nadi ◇ Basan ve Yayan: Yeni Gün Haber Ajansı Basın ve Yayıncılık A.Ş. ◇ Genel Yayın Yönetmeni: Orhan Erinç ◇ Genel Yayın Koordinatörü: Hikmet Çetinkaya ◇ Yazıişleri Müdürleri: İbrahim Yıldız (Sorumlu) , Dinç Tayanç ◇ Yayın Yönetmeni: Turhan Günay ◇ Grafik Yönetmen: Dilek İlkorur ◇ Reklam: Medya C

Bir edebiyat festivalinin ardından:Ways With Words Literature Festival

İngilizler ne okuyor? ne yazıyor?

Bu yıl 11-20 Temmuz tarihleri arasında yapılan ve 200 den fazla çağdaş İngiliz yazarın en son yapıtları üzerine konuşmak,bu yapıtlarından parçalar okumak, dinleyicilerin sorularını cevaplandırmak için geldikleri Ways With Words Literature Festival'inin altıncısını Pınar Uşşaklı tanıtıyor.

PINAR UŞŞAKLI

Güney-Batı İngiltere'nin Devon bölgesinde 14'üncü yüzyıldan kalma, yeşillikler içinde taş bir bina. İçerisi tıklım tıklım dolu. Her yaştan insan var. Sunucu *"6'ncı Ways With Words festivaline hoşgeldiniz"* diyor. Bu bir edebiyat festivali: **Ways With Words Literature Festival.** Festival 9 gün sürüyor. İkiyüzden fazla çağdaş İngiliz yazarı en son yapıtları üzerine konuşmak, bu yapıtlarından parçalar okumak, dinleyicilerin sorularını cevaplandırmak için geliyorlar. Kimler yok ki: *Mary Wesley, Ian McEwan, John Mortimer, Penelope Lively, Blake Morrison, Kate Addie, Sarah Dunan, Andrew Motion, Rose Tremain, Ben Okri, Alan Garner, Jung Chang...* Festival dokuz gün sürüyor. Oturumlar sabah 10.00'da başlıyor, iki ayrı salonda çoğu kez paralel oturum düzeninde yapılıyor, gece 23.00'e kadar devam ediyor. Festivale değişik koşullarda katılmak mümkün. İster Rover Ticket dedikleri, tüm programlara giriş sağlayan bileti alıyorsunuz, ister her oturum için ayrı bilet.

Festivali Exeter Üniversitesi'nin eski öğretim elemanlarından **Kay Dunbar** ve eşi **Stephen Bristow** organize ediyorlar. Festival tamamen özel bir girişim. İngilizler yazım dünyalarına yatırım yapmayı bir ayrıcalık ve bir görev olarak görüyorlar ve karşılığını da al yorlar. Oturumların yapıldığı salonlar 250'şer kişi alıyor. Dokuz gün boyunca her iki salon da dolup taşıyor. **Independence** ve **Independence Sunday** gazeteleri festivali değişik şekillerde destekliyorlar. **Waterstones** Kitabevi konuk yazarların kitaplarını getiriyor. Yazarlar kitaplarını imzalıyorlar ve bu kitaplar satılıyor.

Festival bu yıl 11-20 temmuz tarihleri arasında yapıldı. İngilizler'in ünlü mizah yazarı John Mortimer ile başladı; kitapları dilimize de çevrilip yayımlanmış olan **Mary Wesley** ile devam etti. Mary Wesley 83 yaşında bir dinamit. Hiç formal eğitim görmemiş. Evde dadılarla eğitilmiş. Fransızca öğrenmiş. Yıllar sonra London School of Economics'de kayıtsız öğrenci olarak okumuş ve bitirmiş. Gençlik yılları aklının yatmadığı her şeye başkaldırmakla geçen Wesley yazım hayatına 70 yaşında, eşini kaybettikten sonra başlamış ve o günden beri yazıyor ve yayımlanıyor. *"Tamamen kendim için yazarım. Yarattığım karakterlerle içiçe gibi hissederim kendimi. Kitabı yayına göndermek benim için çocuğumu kaybetmek gibi bir şeydir"* diyor. Bir keresinde kendisini kilisede karakterlerinden biri için dua ederken bulmuş. *"Baştan hiç planlamam. Karakterlerim beni alır götürür"* diyor. En sevdiği kitabı sorulduğunda *"O anda yazmakta olduğumdur. En sevdiğim kitabım yoktur, en çok sevdiğim karakterlerim vardır"* diyen Mary Wesley, kitaplarında daha çok bir yere ait olma duygusundan yoksun, marjinal genç kızların dünyalarını yansıtmaya çalışıyor. Mary Wesley son romanı **Part of the Furniture** (Mobilya Parçaları)'nda İkinci Dünya Savaşı Londrası'nın anılarını romanlaştırmış: Çok daha sakin, Hyde Park'ta büyükbaş hayvan pazarı kurulan, kadınların ve genç kızların çalışmaya başladığı ve bu nedenle belli bir özgürlük kazandıkları, ertesi gün savaşa gidecek gençlerin sokaklarında sabaha dek eğlendiği bir Londra romanı.

Festivalde en çok biyografi yazarları var. **Sally Cline**'nın *Rathcliffe Hall,* **Hermione Lee**'nin *Virginia Woolf,* **Kathleen Jones**'un Wordsworth ve Coleridge ailelerinin kadınları üzerine yazdığı, **Andrew Motion**'nın Keats, **Richard Holmes**'un Coleridge ve Shelly biyografileri en çok ilgi çeken oturumlar. Biyografi yazarları arasında bu işi en içten yapanlar Virginia Woolf biyografisi ile beş yıl uğraşan Hermione Lee, Shelley'nin ayak izlerini takip edebilmek için onsekiz yaşında İngiltere'yi ve okulunu terkedip, şapkası, sırt çantası ve bir de piposuyla Fransa'ya gelen Richard Holmes; Keats'in yaptığı gibi İngiltere'den Napoli'ye küçük bir tekneyle yolculuğa çıkan şair Andrew Motion. Üçü de anlattıkları yazarları çok iyi tanımaya çalıştıklarını, çok araştırma yaptıklarını, ama o kişiliğe bürünmeye gayret etmediklerini, böyle bir gayret içine girmenin büyük bir yanlış olacağını söylüyorlar. Richard Holmes *"Onsekiz yaşımda elimde Shelly'nin güzergahı dolaşırken bir köprüden geçtim. Ancak karşı kıyıya vardığımda Shelly'nin geçtiği köprünün bu olmadığını, o köprünün çoktan yıkılmış olduğunu farkettim. Bu müthiş bir düş kırıklığı ve aynı zamanda müthiş bir uyanış oldu benim için"* diyor. Andrew Motion ise *"seyrettiğimiz tekne aynı Keats'ınki gibi idi. Ama benim teknemin motoru vardı (gerçi bozuldu) ve biliyordum ki dönüş için uçak biletim cebimdeydi"* diyor. Eser bir de otobiyografi ise ilgi iyice artıyor. **Lisa StAubin de Terran**'ın dalgalı, macera ve risklerle dolu hayatını anlatan otobiyografisi bunun en güzel örneği. Bu oturumlarda yer bulmak zor. Biyografi ve otobiyografiye olan merakın nedenini iki şekilde açıklıyor İngilizler: Birincisi, Postmodern akımla birlikte romanda aradıkları tadı bulamadıklarını, romana olan güvenlerini bir miktar yitirdiklerini söylüyorlar; ikincisi de yazarların gerçek hayatlarını en az yapıtları kadar ilginç buluyorlar.

Kitaplar ve Yazarlar

Festivale katılan 200 yazarı kategorize etmek güç. Bir yanda çok güçlü kadın yazarların yetişmiş ve yetişmekte olduğunu görüyoruz. **Penelope Lively** hakettiği ününü son yapıtı **Beyond the Blue Montain** (Kaf Dağının Ötesi) ile sürdürüyor. Bu kitap, daha çok kısa öyküleri ile tanınan Penelope Lively'nin son romanı. Roman ve öykü arasındaki farkı açıklamaya çalışırken *"Roman, yontu ustasının önüne konmuş koca bir taş gibidir. Onu yontup şekil vermeniz gerekir. Öykü ise bir mucize gibi gelir. O anda duyduğunuz bir ses, gördüğünüz bir obje, bir imge size 'beni yaz' der; bu mucizeyi yazmadan yapamazsınız"* diyor. Kitaplarındaki dört önemli şeyi: Bireyle tarih arasındaki ilişki, sizi içine çeken ses, insanların öyküleri ve birey ile mekân arasındaki bağlantı" olarak açıklıyor. Okuduğu her iki öykü, **The Five Thousand and One Night** (Beşbin Bir Gece) ve **The Butterfly and the Tin of Paint** (Kelebek ve Boya Kutusu) müthiş esprili ve o derece acıklı, ancak dikkat çekici öyküler.

Diğer kadın yazarlar arasından **Bernice Rubens** ve **Mavis Cheek** hemen öne çıkıyorlar. Her ikisi de son derece esprili, ironi dolu. Rubens son kitabı **Yesterday in the Back Lane** (Dün Arka Bahçede)'den, Mavis Cheek de **Getting Back Bhrams** (Bhrams'a Dönüş) romanlarından parçalar okuyarak dinleyicileri büyülüyorlar.

Bir de genç yazarlar var. İlk romanlarıyla İngiltere'nin bütün prestijli ödüllerini toparlamış olan **Tim Pears** ve **Andrew Cowen** aynı otorumda, en içten şekilde dinleyicilerle bütünleşiyorlar. İkinci (ve henüz son) romanlarından parçalar okurken ne denli mütevazı ve başarılılar. Tim Pears'in **In the Land of Plenty** (Bolluk Ülkesinde) ve Andrew Cowan'ın **Common Grounds** (Ortak Noktalar) kitapları okuyucu için ne denli umut verici ise, yazarları için o denli ürkütücü. *"İlk roman kolaydı. Yazdık ne olacağını bilmeden. Ancak şimdi ikinci romanla birlikte bir sürü sorumluluk var: Birincisi kadar iyi olacak mı? Yayımcıya vaktinde yetişecek mi?"*

Genç yazar **Louis de Bernieres**'nin yeni romanı Çanakkale Savaşı üzerine. Dedesi Çanakkale'de üç kez yara almış ama ölmemiş. Üç yıldır bu konuda bilgi, araştırma, yazılı ve sözlü tarih topluyor. Bernieres. Son onbeş gününü Çanakkale ve civarında geçirdiğini söylüyor. Son yazdığı öyküsünü bana veriyor. *"Okurken gülmeyi unutma"* diyor. Zaten kendinizi alamıyorsunuz bu ince mizaha gülmeden ve üzülmeden. Gerçek bir yazar duyarlılığı ile o kadar kısa zamanda, ekonomik sıkıntılar içindeki eğitim görmüş genç insanlarımızı anlayabildiği için kendisine teşekkür ediyorum. Bernieres yeni romanında Kurtuluş Savaşı'mıza kadar gelmeyi, becerebilirse Kurtuluş Savaşımızı da tarihi roman niteliğinde yazmayı planladığını söylüyor. Kendisine kaynak yollayacağıma söz veriyorum. Genç veya yaşlı, kadın veya erkek, yeni veya tecrübeli, tüm yazarların ortak noktaları var: *Yazmak kadar okumak da önemli; özel yaşamımız veya gözlemlediklerimiz hayal gücümüzü besliyor; yazdığımız konuyu inceleöğrenmeye çalışırız; araştırma yapmak kazmak kadar önemli,* gibi.

Festivalin gerçek yıldızı **Ben Okri.** Nijerya asıllı yazar İngiltere'de eğitim görmüş. 1991'de **The Famished Road** romanı ile **Booker Prize** (Booker Ödülü), sonra da pek çok Avrupa edebiyat ödülünü alan Okri'yi tüm salon heyecanla bekliyor. Ufak tefek, şimşek gibi bakışlı yazar tüm ününü alçakgönüllülüğe dönüştürebilmiş ender kişilerden. Romanlarının yanı sıra şiir ve denemeler de yazan Okri, deneme yazmanın zor olduğunu ama en iyi beyin cimnastiklerinden biri olduğunu; beynimizin nasıl 'geçici yorumlara' vardığını ya da hiçbir yoruma varamadığımızı görmenin, kendimizi tanımanın en güzel yollarından birinin deneme yazmak olduğunu söylüyor. Son kitabı bir denemeler demeti: **A Way of Being Free** (Özgür Olmanın Yolu). Okri, bu kitabından Newton's Child (Newton'un Çocuğu) başlıklı bölümü okuyor: *"....Tek bir gözle, beynimizde tek bir fikirle ve yolculuğa çıkabileceğimiz tek bir yolla doğmadık. Dünyaya, hayret verici sayıdaki fenomenleri görmek için baktığımızda, felsefenin neleri içerebileceğini görebilir miyiz? Hepsini sindirip açıklayabilir miyiz? Sanmıyorum. Kainat daima bizden daha büyük olacaktır."* diye başlıyor; *"...Yazım hayatında henüz keşfetmediğimiz mucizeler var. Aklımıza bile gelmeyen edebi olasılıklar var. Biz henüz, önümüzde sonsuzluğa açılmış olasılıklar okyanusu dururken sahilde çakıllarla oynayan Newton'ın çocuğuyuz"* diye bitiriyor. Ben Okri, sanıyorum 20'nci yüzyıl İngiliz Edebiyatı'nı 21'inci yüzyıla taşıyacak yazarların başında geliyor.

Festivalden ayrılırken hepimizin beynimizin ve yüreklerimizin tazelendiğini ve uyarıldığını hissediyoruz. ■

Biyografi Ustası Richard Holmes kitabını imzalarken.

Bu okul, uyguladığı insan çiftleştirme programıyla insan evrimini hızlandırarak bir üstün insan, bir "Kuisatz Haderah" elde etmeye çalışmaktadır. Programın sonuçlanmasından bir kuşak önce, Jessica, kendisine emredildiği gibi bir kız çocuk doğurmak yerine bir erkek çocuk doğurmayı seçer. Bunun sonucu olarak Paul'ün "Kuisatz Haderah" olması ihtimali doğar.

Evrenin İmparatoru Padişah IV. Şaddam, Arrakis'in toprak idaresini Atreidesler'in can düşmanı Harkonnenlerden alarak Dük Leto'ya verir. Bu aslında, İmparator Harkonnenlerle birlikte tezgâhladığı gizli bir planın parçasıdır. Dük'ün Başsavaşçılarının, İmparator'un askerleri kadar iyi savaşabilen bir birlik eğitmiş olması, İmparator'un, Atreides Evi'ne düşman olmasına yol açmıştır. İmparator Padişah IV. Şaddam'ın amacı kendisine karşı bir tehdit olarak gördüğü Dük Leto'yu ortadan kaldırmak, Harkonnenlerin amacı ise Atreides soyunu yok etmektir.

Atreides Evi'nin içindeki bir hainin yardımlarıyla Dük'ün Arrakis'te ki adamlarının çoğu öldürülür. Jessica ve Paul ölümden son anda kurtulurlar. Çölde tek başlarına kalırlar. Artık kaderleri Fremenlerin elindedir...

Dune'nin Evreni

Çöl Gezegeni Dune, tüm zamanların en çok satan bilimkurgu macerasıdır. Kitabı sürükleyici bir macera romanı haline getiren öğelerin geri planında incelikli bir şekilde örülmüş çetrefilli ilişkiler yer alır. Din, politika ve bilimkurgunun kullanıldığı anlatımın içerisine bir (hatta birkaç) aşk öyküsü de serpiştirilmiştir. Güncel konuların farklı zaman ve mekânlara taşınarak çözümlendiği *Çöl Gezegeni Dune*'da binlerce yıl sonrasının ilginç bir portresi çizilir.

Günümüzden yaklaşık 14 bin yıl sonra, insanlarda, bilgisayarlar ve bütün elektronik cihazlara karşı bir korku ve nefret ortaya çıkar. Bunu kullanan Jehanne Butler'ın önderliğinde bir cihat başlar ve tüm makineler yok edilerek, "önce insan" felsefesi benimsenir. Bilgisayarların yerini doldurmak için insanların zihinsel yeteneklerini geliştirmeleri ön plana çıkar. Bu amaçla kurulan okulların en önemlileri salt matematikle ilgilenen Uzay Loncası ve sadece kadın üyeler kabul eden Bene Gasserit'tir. Bu iki okulun yanı sıra Tleilax gezegeninde insan bilgisayarlar (Mentatlar) yetiştirilir.

Bu okullar, kimi zaman eğitim ve disiplin kimi zaman da uyuşturuculardan yararlanırlar. Zihinsel ve bedensel eğitim, şartlandırma ve zevk amacıyla evrende kullanılan başlıca uyuşturucular şunlardır:

Safo: Yüksek enerjili içecek. Mentatlar bu içeceğin zihinsel güçleri kuvvetlendirdiğini iddia ederler ve yaygın olarak kullanırlar. Kullananların ağzında ve dudaklarında koyu yakut rengi lekeler oluşur.

Semuta: Zaman duygusunun kalmadığı, kuvvetli bir kendinden geçme hali olarak tanımlanan etkisi, semuta müziği olarak adlandırılan belirli atonal titreşimlerle ortaya çıkarılır.

Hakika: İradeyi yokeder, kişiyi yalan söyleyemez hale getirir.

Elakka: Kendini koruma içgüdüsünü büyük ölçüde ortadan kaldırır. Uyuşturucunun etkisindeki kişinin teni tipik havuç rengine döner. Genellikle köle gladyatörleri ringe hazırlamak için kullanılır.

Melanj: "Baharların baharı," yegane kaynağı Arrakis olan ürün. Temelde ömrü uzatıcı etkileriyle tanınan bahar, az miktarda alındığı zaman hafif bağımlılığa yol açar, vücut ağırlığının her yetmiş kilosu için günde iki gramın üzerindeki miktarlarda kullanıldığında ise şiddetli bağımlılığa neden olur. İmparatorluk piyasasında dekagramının fiyatı 620.000 solariye kadar çıkmaktadır.

Uzay Loncası bahar sayesinde uzay yolculuğunu tekelinde tutmaktadır. Bilinen evrenin yöneticisi İmparatorluk Evi ve diğer Büyük Evler feodal yapının temel taşlarıdır. Bu durumlarla birlikte Bene Gesserit'in de ortak olduğu evrensel gelişim şirketi CHOAM tüm ekonomiyi kontrol eder.

Lonca'nın kurulmasından Muad'Dib'in zamanına kadar geçen 10 bin yıl boyunca İmparatorluk'ta hakim olan dinsel inançları şekillendiren başlıca güçler şunlardır:

- Kitabı, Orange Katolik İncili olan Ondört Bilge'nin takipçileri;
- Dinsel bir düzen olduklarını inkar eden ama eğitimi, sembolizmi, örgütlenmesi ve içsel öğreti yöntemleri neredeyse tamamen dinsel olan Bene Gesserit;
- Dini, halkı oyalamak ve yumuşak başlı tutabilmek için çeşitli kukla gösterisi olarak gören ve temelde bütün olguların hatta dinsel olguların bile mekanik açıklamalara indirgenebileceğine inanan agnostik yönetici sınıfı (Lonca dahil);
- Antik Öğretiler: Zensünni Gezginleri; Chusuk'un Navahristiyanlığı, Budislami Çeşitlemeler, Mahayana Lankavatara'nın Karma Kitapları, Zen Hekiganşuları, Tevrat ve Talmudi Zebur, Obeah Ritüeli, saf İlm ve Fıkh'ıyla birlikte Muadh Kur'an, Hindu modelleri ve Butleryan Cihat.

Yazılamamış bir makaleden, bir bilimkurgu efsanesine

Frank Herbert ve Çöl Gezegeni Dune

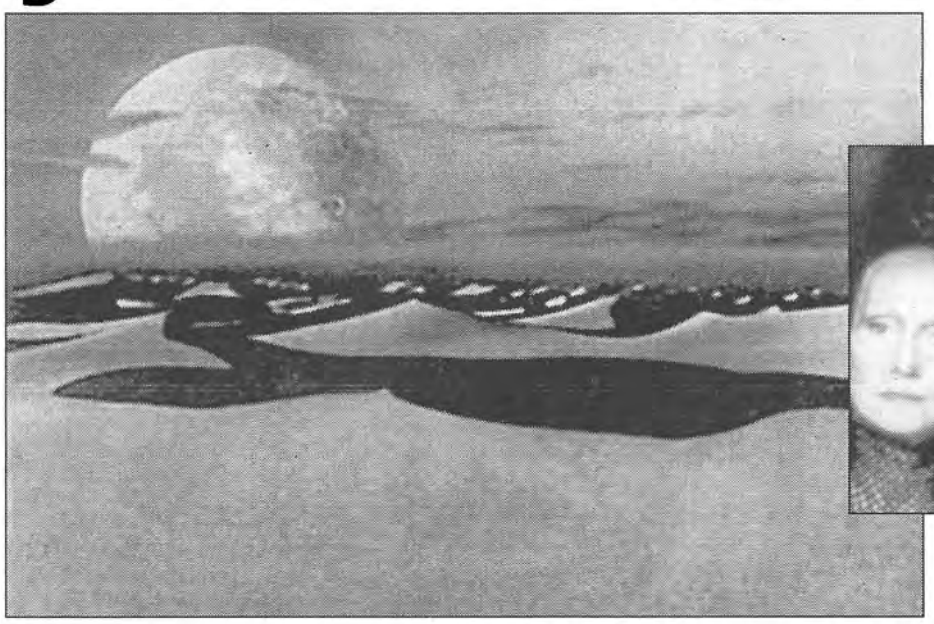

1984 yılında Rafaella De Laurentis'in yapımcılığını üstlendiği "Dune"un yönetmeni olarak David Lynch seçildi. 140 dakikalık filmde, Kyle MacLachlan, Sting , Sean Young gibi ünlü isimler oynadı.

Çöl Gezegeni Dune, Frank Herbert'in ithafından da anlaşıldığı gibi öncelikli olarak ekoloji temeline dayanmaktadır:

Bu öngörü çabası, her nerede olurlarsa olsunlar, hangi çağda çalışmış olurlarsa olsunlar; emekleri, fikirlerin ötesine geçip "gerçek malzemeler" alemine ulaşan insanlara, kuru toprak ekolojistlerine adanmıştır, tevazu ve hayranlıkla.

Çöl Gezegeni Dune'un Çevirisi Üzerine

Frank Herbert, Dune Ansiklopedisi'nin editörü Willis McNelly ile yaptığı bir röportaj sırasında Çöl Gezegeni Dune'u yazarken her bir cümleyi sesli olarak okuduğunu belirtiyor. Özellikle çöl bölümlerinin anlatıldığı yerlerde, yazar kumun sesini yansıtan "S" harfini yoğun olarak kullanmıştır: *"Has Paul passed his test on the sand?"*

Yazar, başka harflerin tekrarına dayanan ses oyunları da yapmıştır: *" 'The Harkonnens have hindered and hounded and hunted me for the last time' he thought."*

Benzer şekilde Türkçe'de de çeviri esnasında cümleler sesli olarak okundu ve uygun yerlerde ses oyunlarına yer verildi: *"Körpe kamış kolay kırılır", "Topter tekrar titredi"* ve *" 'Güm... güm... güm... güm...' diye gümlüyordu gümler."*

Romandaki kimi cümlelerde seci kullanılmıştır.

"Pekala, senin sorunun yanıtı, genç wali, ben ödemem Harkonnenlere fai..."

Özellikle Japon şiiri formlarından 5-7-5 hece ölçüsünde 3 dizeden oluşan Hayku ve 5-7-5-7-7 hece ölçüsünde 5 dizeden oluşan Tanka benzeri cümlelere rastlanmaktadır.

Çeviri sırasında bu tür cümleler uygun ölçülerde Türkçe'ye aktarıldı.

Frank Herbert, romandaki kimi sözcükleri Arapça başta olmak üzere İbranice, Türkçe ve Latince'den (bozarak da olsa) ödünç almıştır.

Arapça ve Türkçe:

Su, kan, ruh, ulema, selamlık, aba, baklava, mişmiş, portakal, yalı, sırat, şeyhname, müdir, Ramazan.

İbranice:

Kuisatz Haderah (yolun kısalması), Bene Gesserit (köprünün çocukları)

Latince:

Panoplia Propheticus (Türkçe'ye "törensel kehanet" olarak aktarıldı), Missionaria Protectiva (Türkçe'ye "koruyu-

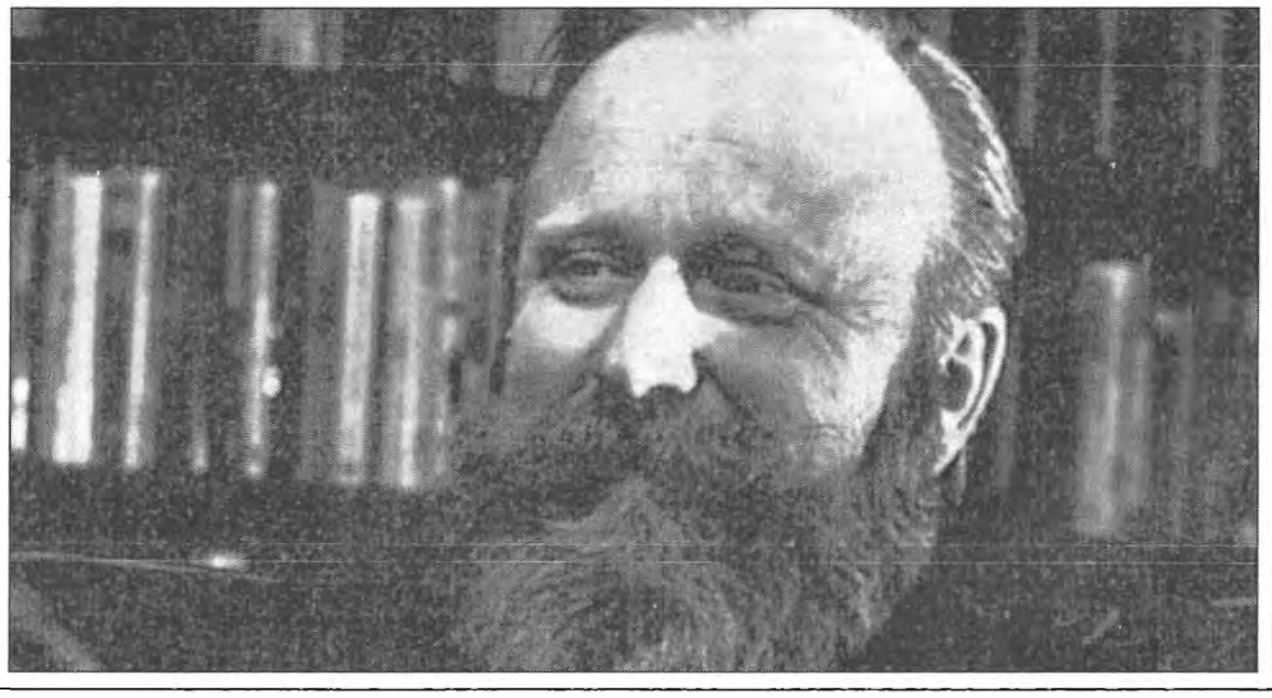

Frank Herbert, romandaki kimi sözcükleri Arapça başta olmak üzere İbranice, Türkçe ve Latince'den (bozarak da olsa) ödünç almıştır.

cu misyon" olarak aktarıldı).

İngilizce'de kumul anlamına gelen ve Frank Herbert'ın bilimkurgu serisine adını veren "Dune" sözcüğü "dün" şeklinde telaffuz edilir ve bu sözcüğün Arapça'daki anlamlarından biri "dünya"dır.

Dune Serisi

1965'te yayınlanan *Çöl Gezegeni Dune,* aynı yıl, verilen bir Nebula ödülünü kazandı, bir yıl sonra da Hugo ödülünü Roger Zelazny'nin "...And Call Me Conrad" adlı eseriyle paylaştı. Bu romanı, Dune serisinin ikinci kitabı olan *Dune Messiah* (1969) izledi. Altı ciltten oluşan Dune serisinin diğer dört kitabı: *Children of Dune* (1976), *God Emperor of Dune* (1981), *Heretics of Dune* (1984), *Chapterhouse: Dune* (1985).

Romanın Ardından

Çöl Gezegeni Dune ve serinin diğer kitaplarının popülaritesi arttıkça medyanın diğer dalları da konuya el attı.

Önce Alejandro Jodorowsky'nin yapımcılığını üstlendiği bir film projesi gündeme geldi. Ön yapım aşamasında Salvador Dali ve H.R. Giger'in de tasarımcı olarak yer aldığı proje hayata geçirilemedi. 1984 yılında Rafaella De Laurentis'in yapımcılığını üstlendiği "Dune"un yönetmeni olarak David Lynch seçildi. 140 dakikalık filmde, Kyle MacLachlan (paul), Sting (Feyd Rautha), Sean Young (Chani), Patrick Stewart (Gurney Halleck), Max von Sydow (Liet Kynes) rol aldı. Filmin senaryosu, yönetmeni David Lynch tarafından kaleme alındı. Film, çekildiği yıl ses dalında Oscar ödülüne aday gösterildi.

1980'lerin sonunda bilgisayar oyunları da Dune furyasından payına düşeni aldı. Düşmanları uzay gemisiyle vurmaya dayanan bir "shoot'em up" ve ardından da bir strateji versiyonu piyasaya sürüldü.

Internet üzerinden Dune konusunda bilgi sahibi olmak isteyenler için Alex Dunkel'ın sayfasında, Dune serisi konusunda "sık sorulan sorular/ frequently asked questions", film ve müzikleri konusunda bilgi, filmin senaryosu, filmden sesler, Windows için "Dune Theme", çeşitli bask arın kapakları, İmparatorluk'un kronolojisi gibi bilgiler yer alıyor. Ziyaret etmek isteyenler için adres:

http://www.students.uiuc.edu/~dunkel/

California'daki Fullerton Üniversitesi'nde Frank Herbert adına bir arşiv açılmıştır. Herbert'ın tüm eserlerinden birer kopya ile ilgi dokümanlar bu arşivde korunmaktadır.

Dune serisi konusunda yayınlanmış diğer eserler şunlardır:

Dune Ansiklopedisi: Willis E. NcNelly tarafından Frank Herbert ile birlikte hazırlanan bu ansiklopedi, serinin ilk dört kitabını kapsamaktadır. Birçok yazar ve araştırmacının katkıda bulunduğu ansiklopedide az bilinen konulara açıklık getirilmiş ve ilgili çizimlere yer verilmiştir. (New York: Berkley Books, 1984)

Songs of Muad'Dib: Frank Herbert'ın Dune serisi ve diğer eserlerinden şiirler ve şarkılar içeren bu kitap Herbert'ın oğlu Brian Herbert tarafından yayına hazırlanmıştır. (New York: Ace, 1992)

The Notebooks of Frank Herbert's Dune: Brian Herbert tarafından yayına hazırlanmıştır. (New York: Perigee Books, 1988)

The Maker of Dune: bir bilimkurgu ustasının görüşleri. Frank Herbert'ın yazdığı makaleleri Tim O'Reilly yayına hazırlamıştır. (New York: Berkley Books, 1987)

The Making of Dune: Filmin yapımını anlatan bu kitap Ed Naha tarafından yazılmıştır. (New York: Berkley Books, 1984)

Eye: 1985'te derlenen bu eserde Frank Herbert'ın yaşamı boyunca yazdığı öyküler yer almaktadır. Özellikle "The Road to Dune" adlı öykü ilgi çekicidir. (NewYork: Berkley Pub., 1985)

National Lampoon's Doon: Ellis Weiner tarafından yazılmış bu nazire, *Çöl Gezegeni Dune*'u öykü ve yazım tarzı olarak oldukça eğlenceli bir şekilde taklit etmektedir. (New York: Pocket Books) ■

FRANK HERBERT (1920- 1986)

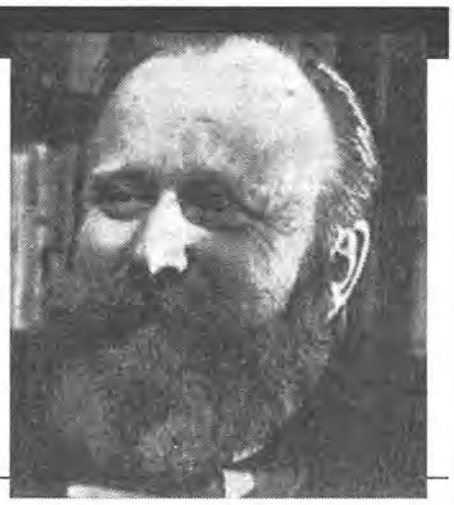

Dune serisinin yaratıcısı Frank Herbert, Tacoma, Washington'da doğdu. İlk bilimkurgu romanı "The Dragon in the Sea" (Denizdeki Ejderha) 1955'te yayınlandı. Sinemaya da aktarılan "The Green Brain" (Yeşil Beyin), kolektif bir zekâ kazanan mutasyona uğramış böcekleri konu almaktadır.

Karşılaştırmalı dinler eğitimi de alan yazar; fotoğrafçı, televizyon kameramanı, istiridye avcısı, şiir çözümleyicisi, vahşi ormanda hayatta kalma eğitmeni, yorumcu, radyo spikeri, yaratıcı yazarlık öğretmeni, muhabir ve editör olarak çalıştı.

Diğer bilimkurgu romanları arasında; "Destination: Void" (Hedef: Boşluk, 1966), "The Eyes of Heisenberg" (Heisenberg'in Gözleri, 1966), "The Heavenmakers" (Cennet Yaratanlar, 1968), "The Godmakers" (Tanrı Yaratanlar, 1972), "Helstrom's Hive" (Hellstrom'un Kovanı, 1973), "The White Plague" (Beyaz Salgın, 1982) ve "Man of Two Worlds" (İki Dünyanın Adamı, 1986 - oğlu Brian Herbert'la birlikte) vardır. ■

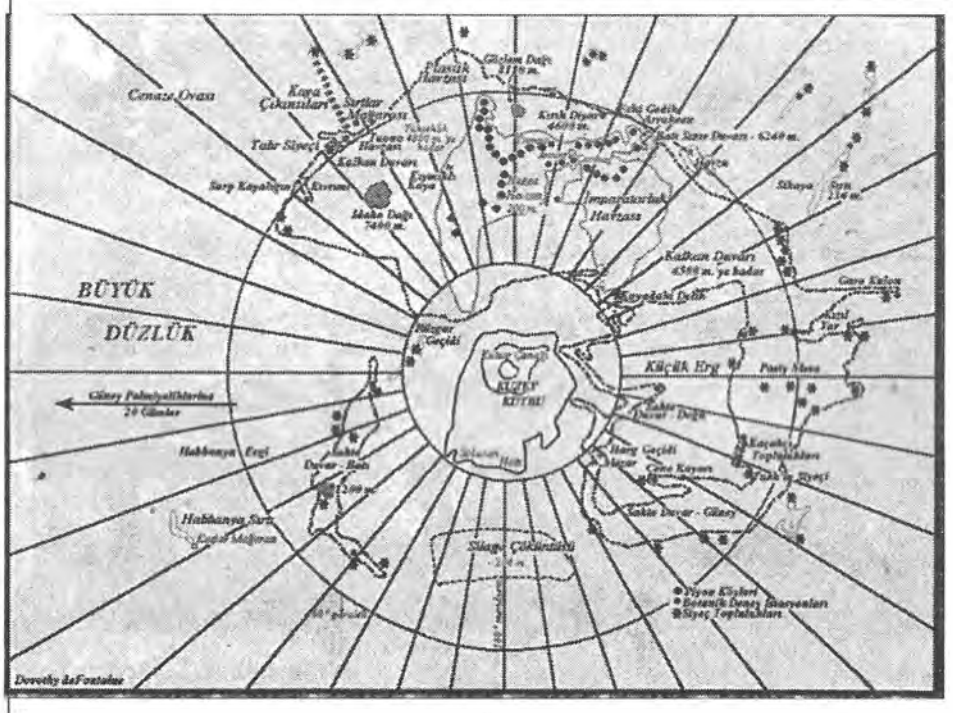

DUNE ANSİKLOPEDİSİ'NDEKİ KRONOLOJİ

Dune Ansiklopedisi'ndeki kronolojiye göre Terra (günümüz Dünya'sı) tarihi Büyük İskender'in kurduğu Birinci İmparatorluk'la başlar:

LONCA'DAN ÖNCE

16500 Büyük İskender BİRİNCİ İMPARATORLUK'u kurdu
14608 Amerika'nın keşfiyle İmparatorluk merkezi Madrid'e taşındı
14500-14200 Radyo, televizyon, atom silahları ve bilgisayarların icadı
14255 Bölgelerarası bir savaşta atom silahlarının ilk defa kullanılmasıyla İmparatorluk merkezi Washington'a taşındı
14100-13600 KÜÇÜK YAYILMA: Tüm Güneş Sistemi kolonileştirildi. Kolonilerin nüfusu Terra'nın nüfusunun 20 katına erişti
13402 Terra'ya çarpan bir meteordan sonra Ceres İmparatorluk Merkezi oldu
13360 Terra milli park olarak yeniden düzenlendi
5022-3678 İLK ALTIN ÇAĞ
3832 Savunma kalkanının icadı
3678 Silikon Vebası: "Makinelerin Ölümü"
2000-1800 Bilgisayarların Dönüşü
1800-400 İKİNCİ ALTIN ÇAĞ. 700'ler civarında ilk bilgisayar soykırımı
711-200 Programitler ve Önce İnsancılar arasında ilk çarpışmalar ve Jehanne Butler'ın bunu suiistimal etmesi
200-108 BUTLERYAN CİHAT
88 CORRIN SAVAŞI
86 ATREIDES EVİ'nin kurulması
84 Bahar kılavuzluğunda yapılan ilk hiper-uzay yolculuğu
0 ASLAN TAHT, UZAY LONCASI ve Landsraad'ın bir kolu olarak CHOAM bundan sonraki on bin yıl boyunca sürecek olan sosyal yapıyı kurdu

LONCA'DAN SONRA

337 BÜYÜK KONVANSİYON
388 SALUSA SECUNDUS hapis gezegeni haline getirildi
1487 Corinnolar İmparatorluk Merkezi'ni Kaitain'a taşıdı
2800 ZENSÜNNİ GÖÇÜ başladı
8711 Atreides ailesine CALADAN Dükalığı verildi
10140 LETO ATREIDES (Dük Leto I) doğdu
10154 LEYDİ JESSICA doğdu
10155-10165 GURNEY HALLECK, Giedi Prime'da Harkonnen köle ambarında
10158 DUNCAN IDAHO doğdu
10175 PAUL ATREIDES doğdu
10190-10191 Atreides Evi ARRAKIS'e taşındı

KİTAPTAN BİR BÖLÜM

..Kynes, babasının ve diğer bütün bilim adamlarının yanıldığını, evrenin en kalıcı ilkelerinin kaza ve hata olduğunu anladı...

...Korkmamalıyım. Korku akıl katilidir. Korku toptan yok oluşu getiren küçük ölümdür. Korkumla yüzleşeceğim. Üzerimden ve içimden geçmesine izin vereceğim. Ve geçip gittiği zaman, geçtiği yolu görmek için iç gözümü ona çevireceğim. Korkunun gittiği yerde hiçbir şey olmayacak. Yalnızca ben kalacağım...

...Paul hamleyi çelerek geri çekildi. Kalkan sınırları birbirine değip birbirini ittiğinde alanın çıtırdadığını hissetti, temasın elektrik titreşimini teninde algıladı. *Gurney'in nesi var?* diye sordu kendine. *Bunu numaradan yapmıyor!* Paul sol e ni hareket ettirerek, bileğindeki şişi kılıfından avucunun içine düşürdü.

"Fazladan bir bıçağa ihtiyaç duydun, öyle mi?" diye homurdandı Halleck.

Bu ihanet mi acaba? diye düşündü Paul...

..Kumulların başladığı yerde, kayalık bir sahilin eteklerinden belki de elli metre uzakta, gümüş grisi bir kavis, dört bir yana kum ve toz nehirleri saçarak çölden çıktı. Daha yukarı çıktı, avını arayan dev bir ağıza dönüştü. Bu, kenarları ay ışığında parıldayan yuvarlak ve karanlık bir delikti.

Ağız, Paul ve Jessica'nın tıkıştığı dar çatlağa doğru kıvrıldı. Tarçın burun deliklerini yaktı. Kristal dişlerde ayışığı ışıldadı.

Koskoca ağız sola mekik dokuyordu...

Sonlu bir uzayda, kritik bir noktadan sonra, sayılar attıkça özgürlük azalır. Bu, kapalı bir kaptaki gaz molekülleri için olduğu kadar, bir gezegenin ekosisteminin sonlu uzayındaki insanlar için de doğrudur. İnsanı ilgilendiren soru, sistem içinde muhtemelen kaç kişinin sağ kalabileceği değil, sağ kalanlar için ne tür bir varoluşun mümkün olduğudur.

.....

Sürüklüyorum ayaklarımı bir çölde
Seraplar ev sahibi telaşı içinde.
Zafere doymadan, tehlikeye aç,
Dolaştım al-Kulab'ın ufuklarını,
İzleyerek peşimdeki bana aç,
Zamanın erittiği dağları.
Ve hızla yaklaşan serçeleri gördüm,
Saldıran kurtlardan daha cüretkar.
Gençliğimin ağacına kondular.
Ve duydum hepsi üşüştüler dallarıma
Av oldum pençeleriyle gagalarına!

Arthur C. Clarke

Bilimkurgunun Mistik Şairi

..Bilimkurgunun sağcı, metafizikçi ve mistik yönü ağır basan ve her şeye karşın bilimselliği elden bırakmayan dev yazarıdır Arthur C. Clarke. Sadece bilimkurgunun iflah olmaz okurları için değil, bilimselliğe ilgi duyan herkesin okuması gereken bir yazardır. Ancak yine de düşük yoğunluklu bir uyuşturucu niteliğinde olduğu da belirtilmeli. Ağır edebi romanlardan yorulanlar için..

MUSTAFA YELKENLİ

2001 Uzay Yolu Macerası sinemalarda gösterime girdiğinde, bir taraftan teknolojinin insanı ürperten gelişimi karşısında insanın son derece cüce kalışı, diğer taraftan bu gelişimle insanın sonsuz uzaklıklara gitmenin, tutkusal bir isteğin egemenliği altına girmesi kuşkusu tartışma konusu olmuştu. 2001'i sinemaya kazandıran ünlü Amerikalı yönetmen Kubrick'e göre teknoloji insandan büyük, filmde asıl kahraman insan değil makineler. Ve en güçlü karakter de uzay gemisinin içindeki astronotları denetleyen, onları manipüle eden Hal 900 adlı robot. Filmin bir başka tartışma konusu ise, ilahi bir varlığın mevcudiyetini ya da yokluğunu ve yaşamın anlamını bir arada entelektüel düzeyde irdelemeye açmış olması.

2001 Uzay Yolu Macerası'nın ilk bölümünde, ilk kez alet kullanan insanımsının elindeki alet biçimindeki kemiği havaya atıp insanın evrensel serüveninin başladığını haber verdiği an, Strauss'un Böyle Buyurdu Zerdüşt adlı senfonisi kulakları doldurur. Monolitin göründüğü sahnelerde de dinsel duyguları ifade eden, soprano ve tenorların, basların girift olarak birbirine kaynaştığı Reguiem çalarken, karataşın gizemli havasıyla müziğin mistik duyguları birbirine karışır. Filmin metafizik düşünce yönü ve mistik duyguların ifadesi bu görüntülerle özdeşleşir. Zaten romanda da, maymun insandan uzay insana, uzay insanından yıldız çocuğa, bir cenine dönüşen evrim zinciri anlatılır. Bununla beraber metafizik düşünce yönü mistik duygularla ifadesini bulur.

Bilimin gelişim hızı

2001'den sonra çevrilen 2010 filminden sonra bugün 80 yaşında ve kötürüm olan yazarın 3001 Son Yolculuk'u yazdığını gazetelerden okuyoruz. Yayınevinden 1 milyon dolar avans alarak yazdığı son romanda, Jüpiter'in ikinci uydusunda yaşamaya başlayan yeni bir ırkı anlatıyor. Dinin yasaklandığı ama Tanrıya inancın serbest bırakıldığı bir dünya bu. Nüfus artışı yüzünden insanların yeni yerleşim yerlerinde yaşamaları için Dünyaya 35 bin kilometre uzunluğunda asansörlerle bağlı 4 uydu yapılarak ulaşıma yeni bir boyut getirilmiş. Tümüyle vejeteryan ve kafaya takılı bir aygıtla her türlü bilgiye anında sahip olabilen insanların kimlikleri avuçlarına takılı bir mikroçipte yazılı. Bilimi çok yakından izleyen usta bir yazarın insanların gülümsemesine neden olan birtakım olanaksızlıkları kitaplarında işlemesi şaşırtıcı gelse bile, bilimin gelişim hızı ve 3 binli yıllar düşünüldüğünde olanaksızlıkla olasılık çoğu kez yer değiştirmektedir.

Ancak Arthur C. Clarke'ın bilimkurgu anlayışını ve metafiziğe olan ilgisini irdelemeden önce bilimkurgunun en önemli yönü olan gelecekle ilgili düşüncelerine bakmak gerekiyor.

1963 yılında yazdığı Geleceğin Çehresi onun gelecekte olası bilimsel gelişmeleri kesin doğrularla vermesi yanında, bilimkurgu anlay şının da ipuçlarını vermektedir. Her ne kadar uydularla iletişimde "telstar" tipinde uydu ara istasyonları kurulması fikrini öne sürüp, bu projenin ayrıntılarını anlatarak gerçekleşmesini sağlamışsa da ünü bu kadarla kalmamıştır. Bilim adamı kimliğiyle, bilimkurgu yazarı kimliğini bütünleştirip her iki alanda da ürünler vermiştir.

2001 Uzay Yolu Macerası (2001: A Space Odyssey) romanını 1968 yılında yazar. Ancak bu romana esin kaynağı olan öyküsü Nöbetçi'yi (The Sentinel) ise 1951 yılında yazmıştır. Ay yüzeyinde araştırma yapan bir grup astronotun k stalimsi, ışıltılı bir piramidi bulmalarının öyküsü bu. Dünya dışı uygarlıkların bu küçük uyduya bıraktıkları bir işaret olarak algılanırken, diğer taraftan da yaratılış ve Tanrı konularına da değinir. Mistik bir hava vererek yazdığı öykülerinden bir başka ilginç olanı da Tanrının Dokuz Milyar Adı öyküsü. Bu öykü, Tibetli rahiplerin Tanrının dokuz milyar adını yazmakla ilgili bir makinenin yapılmasını istemeleriyle başlıyor. Amaç tanrısal kutsal amaca erişmek ve insanın yaratılışına esas olan görevi tamamlamak. Makineyi kuran teknisyenleri bir sürpriz beklemektedir. Makineyi kurup çalıştırdıktan sonra, tapınaktan tedirgin bir halde dönerlerken şaşkına dönerler. Tanrının her yazılan adına karşılık gökyüzünde bir yıldız sönmektedir.

Güneş dizgesiyle ilgili bilgilerin netleşmediği ilk yıllarda, bilimkurgu yazarları öngörüleri o kadar uzağa gidemediğinden öykülerin çoğu gezegenlerle sınırlı kalmıştı. Arthur C. Clarke'ta da aynı şey görülmektedir. 1952 yılında çocuklara yönelik yazdığı Uzayda Serüven (Island in the Sky) adlı romanında 2050 yıllarında dünyadan bin kilometre uzaklıkta kurulan bir uzay istasyonunda yaşanan serüvenleri ve böylesi bir ortamda yaşamın nasıl olabileceğini bir çocuğun gözüyle anlatmaya çalışır. Bir taraftan da roman havası içinde b limsel açıklamaları popüler hale getirerek basitleştirir.

Mars gezegenini işlerken de son derece ilginç bir kurmaca ile çıkar okurlar n karşısına. Mars'taki sınırlı yaşam olanağını geliştirmeye çalışan bir avuç kolonistin serüvenini anlatır Şafak Projesi Phobos (The Sands of Mars) adlı romanında. Arthur C. Clark'ın yazar olarak bir başka özelliği, işlediği bir konuyu okura mantıksal bir açıklama ile aydınlatarak olası kuşkuları gidermesidir. Bu nedenle bilimkurgu romanındaki kurgulamada, bilimselliği gözardı etmemekte titizlik gösterir. Örneğin, Mars humması hastalığıyla ilgili geliştirilen ilaçları ivedi olarak Mars'a giden uzay gemisine ulaştırmak için, küçük bir kargo gemisiyle gönderilirken geminin elektronik görevlisi Bradley, izlenimlerini gazetesine göndermekle yükümlü gazeteci Gibson'a yaptığı bilimsel açıklamalar, aynı zamanda roman okurunu da bu konuda aydınlatmakta, bilimsel açıklamalarla kuşkuları gidermektedir. Mars'la ilgili bilgiler net olmadığından o dönemde bilimkurgu yazarları genellikle Mars'ta yaşam olduğu kanısındayd lar. Arthur C. Clarke da Mars'ı yeşilliklerle kaplı, gökyüzünü koyu ve parlak mavi olarak gösterir. Doğal ki böylesi bir betimlemede yaşam da olacaktır. İnce ve hareketsiz Mars atmosferinde bitkilerin olabileceğini ama, hayvanların daha çok yakıt tüketeceklerinden çok fazla olmayacağını sanır. Yine de Mars yaratıklarını betimlemeden edemez. Kangurulara benzeyen, saçsız, ciltleri ısıya göre renkleri değişen, balmumu gibi parlak cilalı bir derileri olan bu hayvanların başka canlı yaratık görmediklerinden tehlike karşısında tepkileri olmaz. Vücutlarının üstünde çıkan iki kol ve küçük elleri olan bu yaratıkların boyunları ve burun delikleri yoktur. Gözbebekleri olmayan, donuk gözleri, sadece üç parçalı, gagaya benzeye, üçgen biçiminde ağızları ve her iki yana sarkan saydam iki kulakları var. Ursula Le Guin, Balıkçıl Gözü adlı romanında Biltüne adlı bir yaratığı betimlerken mekanın dünya dışı olduğunu anlatmak için kullanmıştı. Arthur C. Clarke ise okuru tek bir betimlemeyle motive etmekten kaçınır. Mekanı her yönüyle bizden olmadığını çok farklı tasvirlerle belleğimizde renklendirir. Bir başka hayvan betimlemesini Kara Güneş adlıromanında da görüyoruz. Bir hayvandan değil de bir böcekten söz etmek daha doğru olacak. Krifte denilen bu canlının beyni olmamasına rağmen çağrıldığında gelebilen, basit emirlerini yerine getiren bir böcek. Gökkuşağının tüm renklerini üzerinde taşıyan bu böcek dinlenirken kanatlarını katlay p vücuduna yapıştırıyor, vücudu üzerinde elmaslar, zümrütler kakılmış bir asa gibi parıldayıp sönüyordu. Son derece güzel ve renkli bir böcektir bu.

Yaşamak için gerekli koşulların son derece kısıtlı olduğu Mars yüzeyinde öncelikle havanın yeterli miktarda üretilmesi ve bunun muhafaza edilmesi gerekir. Bunun yanısıra Mars yüzeyinin gerekli olduğu kadarını kubbelerle kapatarak, içerde dünyanın atmosferik oluşumunu kurgular. Port Lowell altı plastik kubbe altında kurulu bir kenttir. Bu kubbelerin altında hava basıncı dünyadakiyle aynıdır. Gereksinim duyulan yedinci kubbenin büyüklüğü diğerlerinin iki katı kadar olacak, üç metre dolayında kalınlığı olan cam kubbeden bakıldığında Mars'ın yeşil bitki örtüsü görülebilecektir. Eğer bu kubbelerden hava kaçışı olursa, otomatik olarak kapanan basit metal tüpler biriminde korunmalar hemen harekete geçecek, anında orayı kapatacak, havanın dışarıya kaçmasını engelleyecektir. Kubbenin iç kısmı çok dayanaklı bir plastikten yapılmış, saydam ve esnek bir maddeden oluşmuştur.

Dördüncü güneş

Mars'a yerleşenlerin bir başka amacı da Mars'ın uydusu Phobos'u bir güneş haline getirip Mars'ı doğal bir dünyaya çevirmek ve bu projeyi dünyadaki yetkililerden gizleyerek gerçekleştirmek. Serüven, aşk, dostluk gibi insani her tür temanın bir arada bulunduğu bu romanın ana tema yönünden bir benzerini V. Krapivin'in Dördüncü Güneş adlı öyküsünde buluyoruz. Son derece incancıl ve kapitalist güdülerden yoksun, sosyalist bir kültürden geldiği belli bir anlayışla yazılan bu öyküde atom silahlarının yasaklandığı dünyada atom enerjisi sadece barışçıl amaçlarla kullanılmaktadır. Bu nedenle buzlarla kaplı bir gezegene hayat vermek için Vorontsov sistemine dört yapma güneşin yerleştirilmesinin öyküsünü, bir başka gezegene yaşam vermek, orada, uzayın bir başka köşesinde insani amaçlarla yaşam taşıyan insanların, sosyalistlerin öyküsünü anlat r.

Geleceğin Çehresi'nde, yakın bir gelecekte olası gelişmeleri betimleyen yazarın cüretkar tahminlerinden biri de ulaşım konusunda görülür. Yürüyen merdivenlerin dünyanın her yerinde, alış-veriş merkezlerinde, metrolarda günlük yaşamın bir parçası haline gelince yürüyen yolların da gerçekleşeceğini söylemek için kahin olmaya gerek yok. Kuşkusuz her şeyin para olduğu kapitalist bir düzende otomobille ilgili ticari kaygıları ve yakıt sektörünün buna izin verip vermeyeceğinin kuşkusunu da taşır. Ancak Clarke sağ kulvarda ürün veren bir yazar olması nedeniyle konunun bu yönünü hiç tartışmaya açmaz. İşin sadece bilimsel yönünü ele alır. Ve bu projenin bilimsel altyapısını öne çıkarır. Kaldırımların ağır ağır, farklı düzeylerde hareket edeceğini, kavşaklarda da döner merdivenli geçitlerin olabileceğini söyler. Otomobillerin kısa mesafeli ulaşım dışında yine de iş görebileceklerini söylerken, Robert Heinlein'in Yolları Yürütmek Gerek adlı eserinden esinlendiğini de itiraf eder. Heinlein bu eserinde çok şeritli geniş bir yolu betimler. Şertilerin hızı ortalarda gi-

dildikçe saatte 150 kilometreye kadar varmaktadır. Heinlein bu yürüyen yol prensibinin sosyal ve teknik yönlerini en ince ayrıntısına kadar ortaya koymuştu.

Arthur C. Clarke bu tür bir yürüyen yolda nasıl tutunacağımız sorusuna yanıt arar. Bunun için kenarlardan ortaya doğru, sert ve ani değişmeler olmaksızın sürekli ve yumuşak bir şekilde hızın artması gerektiğine işaret eder. Ancak ne yazık ki, günümüzde buna olanak veren hiçbir malzeme yoktur. Ancak hayal dünyasının sınırsızlığına dayanan bilimkurgu yazarlığı bu soruya yanıt bulmakta gecikmez. Anizotrop maddesi, yani insan ağırlığını taşıyacak kadar katı, fakat yatay planda değişik hızlarda hareket edebilecek kadar akıcı bir madde bu sorunu çözmeye yetecektir. Otomobillerin işleyişi için de, hava yastıkları üzerinde hareket etmeyi önermektedir. Bunların işleyiş prensipleri yere doğru yöneltilmiş üflemeden ibarettir. Bu tür otomobiller yerden birkaç santim yüksekte yüzmeye başlayacaktır.

Dağları görme arzusu

Hava yastıkları üzerinde hareket eden otomobilleri ilk kez Logon'un Kaçışı adlı TV dizisinde seyretmiştik. Kara Güneş (Against the Fall of Night) adlı romanı yürüyen yol üzerine kurgulanmıştır. Diaspar kentinin iç ulaşımında kullandığı yürüyen yollar prensibi Geleceğin Çehresi'nde ayrıntılarını verdiği sistemle aynı. Bu yollar o kadar günlük yaşamın bir parçası haline gelmiş ki, hiçbir olağandışılık görünmez. Yürüyen yolların ortasında hız 100 mile erişmektedir. Teknolojinin bütün olanaklarını kullanarak yaratılan Diaspar kenti makinelerin mükemmelliğini simgeler. Burada yaşayan genç Alvin'in serüvenci ruhuyla kentin dışındaki çöl ve çölleri çevreleyen dağları görmek arzusu, romanın ana konusunu oluşturmaktadır.

Kenti yönetenler resmi bir tarih geliştirir ve bu tarihi efsaneleştirerek kentin gerçeği olarak belleklere yerleştirirler. Bu tarihe göre her şeye istilacıların gelmesiyle başlar. İnsanoğlu milyonlarca yıl boyunca galaksiye yayılmış ve tüm sistemlere egemen olmaya çalışmıştır. Yıldızlara doğru yayılırken, nereden geldikleri bilinmeyen istilacılarla amansız bir savaşa tutuşurlar. İstilacılar insanoğlunu ağır bir yenilgiye uğratır ve tüm kazanımlarını ellerinden alarak onları yeniden dünyaya sürer. Ancak insanoğlu Shalmirane çevresinde verilen kanlı savaşı kazanarak tamamen yok olmaktan kurtulur. Bundan sonra merkezi bir kültür geliştirerek Diaspar'ı kurarlar. Yine de bu görkemli kültüre rağmen insanlığın gerilediği kompleksinden de kurtulamazlar.

Alvin ve Kayıtlar Muhafızı Rorden yer altına çok eskiden kalma metroya indiklerinde hava yastıkları üzerinde hareket eden metro kalıntılarını görürler. Artık Alvin dış dünyayı keşfetmek tutkusunun etkisinden kurtulamayarak, dışarıdaki kent yaşamından nefret edenlerin kurdukları Lys'e gider. Lys Diaspar kenti gibi makinelerle örülü değil ama yerli halkı son derece entelektüel ve olağanüstü yetenek sahibidirler. Her iki kent birçok özelliklerine karşın çarpık ve yoz bir uygarlık geliştirirler. Daha ileri bir uygarlık için ve korkusuz bir ırk için her iki ırkın birleştirilmesi gerekmektedir.

Alvin'in uzayın bir köşesinde son derece bilgili, kendisi çocuksu ve devasa sınırsız bir beyin olan, evrenin oluşumundan bu yana her şeye tanıklık eden Vanamonde'yle karşılaştığında gerçeğin bu efsanede anlatılan gibi olmadığını öğrenir. İnsanoğlunun yıldızlara ulaşmış olduğu doğru değildi. Başarılı oldukları alanlar öncelikle hastalıklar konusundaydı. İnsanoğlu tüm hastalıkları yenip, daha uzun yaşamanın olanaklarına kavuşunca telepati gibi yeteneklerini geliştirip kendi daha güçlü kılmıştı. Bu güçten yararlanarak birçok ırkın oluşturduğu bir imparatorluk oluşturmuş; kurdukları bu imparatorluğu yıkan en büyük etken ise yarattıkları beyin olmuştu. Kudus Beyin adı verilen "akıl" her yeri dehşet içinde bırakır. Maddeye amansız bir şekilde düşman olan bu yaratık evrenin tüm gezegenlerini tahrip eder. En sonunda birtakım güçler tarafından kontrol altına alınır, ölümsüz olması nedeniyle öldürülemez ama, Kara Güneş adı verilen yapay bir gezegene hapsedilir. Tarafsız beyinlerin yaradılışı galaktik uygarlığının en büyük becerisiydi. İmparatorluk yarattıklar Kuduz Bey'in tahribatına bakarak gereken kararı alırlar; kabuklarına çekilecekler ve evreni de Vanamonde'ye bırakacaklardı.

Yaratılan beyin ve bunların iyilik veya kötülük sembolleri olmaları işlenirken bu kitapta, makinelerin olağanüstü gelişmişliği yanında mistik bir atmosfer yaratması romanın kurgusunu ilginç kılmaya yaradığı gibi, yazarın metafiziğe olan eğilimlerini de yansıtmaktadır. Bu özelliği Türkçe'ye çevrilen diğer romanlarında da bulmak her zaman mümkün.

Yaratıcı ve gizemli dünyalardan ayrı tutulan bir diğer romanı ise Susuz Deniz'de (A Fall of Moondust) Ay'da yaşanan bir serüveni anlatır. Bir pudra kadar ince, herhangi bir sıvıdan daha kolay bir şekilde hareket edebilen, üzerine ağır bir cisim düştüğünde etrafında hiçbir fiziksel değişim yaratmaksızın içine alarak yutan bir toz denizi bu.

Selene, yüzeyde hareket edebildiğinden roketlerle değil, elektromotorlarla çalışan, Ay'a turistik gezi amacıyla saatliğine yirmi iki turist gezdiren bir uzay gemisi. Bir deprem sonucu toz denizine düşer. Düşer düşmez bu incecik pudra şeklinde akışkan toz denizinin içinde kayboluverir. Batan uzay gemisini kurtarma çalışmasını gerilim romanı havası içinde anlatır yazar. Tek kurtuluş yolu tesadüfen fark edilen gemideki vantilatörlerin ısınmaları nedeniyle, bu ısıdan etkilenen dışarıdaki tozların bir fıskiye halinde göğe savrulmalarının dışarıdaki kurtarma ekibine yerlerini belirtmeleri. Ancak gemiden dışarıya çıkmak önemli bir sorun olmaya devam edecektir.

Dinin etkisi

Diğer romanlarında olduğu gibi burada da din adamlarının oynadığı rol ayrı bir çeşni katar. Bu din adamları aynı zamanda bilimsel kariyer sahibi olmaları nedeniyle din ile bilimi çoğu kez birbirleriyle bağdaştırmaları ve ilginç yorumlar geliştirmeleri kimi bilimkurgu hayranlarını hayal kırıklığına uğratsa da, yazar çok yıllar sonra bile dinin toplumsal yaşamda etkinliğinin öyle kolayca kırılamayacağını belirtir. Bu etkinlik ayrıntılı bir şekilde Rama romanlarında da görülür. Bu arada roman kahramanlarının yaşamlarını ayrıntılı bir şekilde vermesi, romandaki karakterlerin kitaba derinlik kazandırması yöntemini de başarıyla yerine getirir yazar. Gemideki yolcular kendi aralarında bir mahkeme kurarak Ay'a geliş nedenlerini sorgularlar. Bu arada kimi sırları da ortaya çıkar. Ancak kurtarma çalışmaları hızlandığından bu mahkeme uzun süre gündemde tutulamaz.

Okur hep zor durumda kalanların tam kurtulmasından emin bir şekilde beklerken, bu iyimser ortamdan rehavete kapılacağı sırada beklenmedik aksilikler gerilimin dozunun bir anda kendilerini sardığında, aynı endişeli kuşkuya kapılarak kitabın sonunu merak etmeleri, Arthur C. Clarke'ı okunur bir yazar kılmaktadır. tüm yolcular kesinlikle kurtulacaklarına inanırlarken, birden gemide karbondioksitin olağandan fazla olmasıyla karşı karşıya kalırlar. Bu kez karbondioksit zehirlenmeleri başlar. Kimyasal emici araçlarla dışarıya atılan karbondioksit arızalar nedeniyle içeride birikmeye başlamıştır. Dışarıdaki kurtarma ekibi zamana karşı da mücadele etme telaşına düşer. Ancak çözümler hep bilimsel temelde geliştiğinden dolayı gerilim ile bilimisellik, kişiliklerin olaylara derinlik kazandırılması, örneğin iki genç yolcu arasında başlayan masum aşk gibi romanlar da olması gereken öğeler, bir bütün olarak ele alındığında edebi özellikler, kitapları sıradan roman olmaktan kurtarmaktadır. Bir bakıma Arthur C. Clarke bilimkurgunun bilimsel kitaplar olma özelliklerine insani boyut da katmakta ve bu konuda başarılı olduğunu kanıtlamaktadır.

1953 yılında yazdığı, ancak olayların 1990'larda geçtiği varsayılan Son Nesil (Childhood's End 1953) adlı romanı ilginç bir girişle başlar. Dünyanın birçok büyük kentlerinin üstünde dev uzay gemileri belirir. Hareketsiz ve sessiz bu ışıltılı dev uzay gemileri birer bilimsel simge olarak algılanır. Bir zamanlar vido kasetlerde boy gösteren ve sonra televizyonda Ziyaretçiler (Visitor) olarak dizi film halinde gösterilen bilimkurgu dizisindeki giriş kısmı bu kitaptan esinlenmiştir. Kurbağamsı uzaylıların kötü rolde olduğu, dünyayı istila edişlerinin öyküsünü anlatıyordu bu dizi. 1996'da sinemalarda fırtına kopartan, yeni emperyalist dalganın bir başka versiyonu olan ve Amerika Birleşik Devletleri'nin emperyalist yorgunu olmasını unutturmak istercesine hâlâ dünyanın jandarması olduğunu kanıtlamaya çalışan Kurtuluş Günü (Independence Day) filmindeki ilk bölümde de aynısını görüyoruz. Artık demek ki, kötü uzaylılarla ilk temas onların dev uzay gemilerinin gelmesiyle olabileceği, tüm bilimkurgucuların ortak kanısı olmuş gibi.

Altı gün boyunca gemilerin içindeki uzaylı psikologlar insanların tepkilerini ölçerler. Tevrat'ın genesis bölümünde Tanrı'nın her şeyi ilk altı günde yaratmasına gönderme yaparcasına altıncı günün sonunda uzaylılar dünyalı yöneticilerin ellerinden karar gücünü aldıklarını açıklarlar. Tanrısal olarak nitelendirilen uzaylılar sayesinde güvenlik, barış ve zenginlik gelir. Tanrının yol göstericiliği altında insanın yaşamını denetleyebilme özgürlüğü adı altında özgürlükler yok edilir. Bu da dinsel bir olgu olarak görülür. Tanrısallar gemilerinden hiç inmeyerek dünyadaki sorunlu bölgelerde düzeni sağlarlar, bunun için de hiçbir hükümeti muhatap almazlar, sadece Birleşmiş Milletler yetkilileriyle görüşürler. Hatta Güney Afrika'da beyaz azınlığın haklarının tanınmasını da sağlarlar. İlginç bir ters öngörü olmalı, yazar Arthur C. Clarke 1990'larda Güney Afrika'daki ırkçı beyaz yönetimin düşeceğini bu kez de zencilerin azınlıkta kalan beyazların haklarını gasp edeceğini düşünmüş. Ama ne yazık ki, bu öngörü beyazların haklarını yok eden bir şekilde gelişmedi.

Beş yıl boyunca hiç kimse tanrısalları görmez. Uzaylıların lideri Karellen bu süre içinde dünyayı insancıl ve barış içinde yönetir; insanların kendilerini görmek için psikolojik yönden hazır olduklarına inandıktan sonra görünür. Deriye benzer kanatlar, küçük boynuzlar, çatallı kuyruğuyla insanları şoka uğratır. Ancak bu şok etkisini çabuk yitirir. Bu beş yıl sürede uzaylıların insanlığa kazandırdığı şeyler yanında uzaylılar hakkında oluşabilecek kötü düşünceler ya da kuşkular yeşermez. Fakat yine bunda akıl ve mantığı aşan bir gariplikte yadsınamıyordu. Şeytana olan inanış ve tüm kötülüklerin kaynağı olan şartlanmanın getirdiği korku, hurafelerden kaynaklanmış olsa bile XXI. Yüzyılda da etkisini gösterebiliyordu.

Tanrısal yaratıklar

Şeytanın tüm olumsuz imajına rağmen, tanrısal olarak nitelendirilen bu yaratıklar dünya üzerinde bilgisizlik, hastalık, yoksulluk ve korkuyu tümden gidermişlerdi. Savaşlar yok olmuştu. İnsanın gizil gücü ve enerjisi yapıcı kanallara yöneldiğinden dünyanın çehresi değişmiş, üretim artmıştı. Robot işçiler insanların tüm ihtiyaçları yanı sıra, lüks şeyler de ürettiklerinden yaşam neredeyse bedavaya gelmişti. Suç ortadan kalkmış, çalışma zorunluluğu yok olmuş, eğitim yaygınlaştırılmış ve uzatılmıştı.

Tanrısalların ya da şeytanın fiziksel yapısı içinde olan uzaylıların dünya düzenini insanlıktan yana yeniden düzenlerlerken, bu düzen değişikliğinin sınıfsal yapısına doğrudan müdahale etmeksizin sadece devletler arası sorunları ve çekişmeleri gidermek, robot işçiler vasıtasıyla üretimi artırarak yaşamı kolaylaştırmak olmuştur. Yaşam standardının yükselmesi tüm dinlerin etkisini de yok etmiş, mucize ve vahiye dayalı tek tanrılı dinler tümden çökmüştür. İnsanların sayısız peygamberleri birkaç gün içinde tüm kutsallıklarını yitirmişlerdi. Tanrısalların büyük ve soylu bir ırk olmalarına, tüm güçlerine ve zekâlarına karşın gelecekleri olmayan, kısır ama, farklı dünyalardaki zekâ sahibi varlıkların istenilen konuma getirilmeleri için görevlendirilen "ebe" olma görevleriyle sınırlandırılmışlardır. Ancak kısır ve üremeyen bu türün çoğalmalarını sağlayan etken yazarca üstünde durulmamış herhangi bir açıklamada da bulunmamıştır. Belki de eşek ve atın çiftleş-

tirilmesinden üretilen katır örneği bilindiğinden, buna benzer bir bağın okurca kurulabileceği varsayıldığından herhangi bir açıklamaya gerek duymamış olabilir. Kısır uzaylılar konusu açılmışken bir başka ünlü bilimkurgu yazarı Edmond Hamilton'un Ölümsüzler Ülkesi Althar romanından da bahsetmek gerekir. Her kuşağın kendi ailelerinden farklı özellikler taşıyan bir soyun dördüncü kuşağının tamamen kısır olup kendi soylarının yok oluşunu anlatan bir roman bu. Althar'ın güneşinin ışınlarının biyolojik değişime uğratması neden olur buna.

Bu arada iki buluş insanların moral yapılarını etkiler. Ağız yoluyla gebelikten korunma ve kan analizi ile bir çocuğun babasının saptanabilmesi. İki bin yılına üç kala bu buluşların olağanüstü bir yönlerinin olmaması, bizi etkilememesi çok doğal; ancak her şeyden önce bu kitabın 1953 yılında yazılmış olması. Kitapta toplumsal bir eleştiri olarak sunduğu, insanların televizyon yüzünden yayınlanan her şeyi olduğu gibi pasif süngerler halinde almaları ve hiçbir şey yaratamamaları, özel yaşamların anlamını yitirmesi, tek etkinliklerin ise televizyonda yayınlanan çeşitli aile dizilerini seyretmekle sınırlı kalması gibi.. Bugün bile birçok sıradan ailenin konuşma konuları seyrettikleri pembe diziler veya kendi beklentilerine denk düşen televizyon programlarıyla düzeysiz ve sınırlı kalmasına şaşmamak gerek. Pavyon kültüründen öteye gitmeyen eğlence programlarının her kanalda boy göstermesi insanların beğeni düzeylerini düşürmesi, yazarın 1953 yılında yazdıklarının günümüzde büyük ölçüde gerçek leşmesi yazarın her zaman olduğu gibi, öngörülerine denk düşmektedir. Buna benzer bir başka bilimkurgu yapıtı ise W. Tevis'in romanından uygarlanan David Bowie'nin oynadığı Dünyaya Düşen Adam (The Man Who Fel to Earth) filmi de televizyonun bir uzaylı üzerindeki olumsuz etkisini anlatır.

Uzaylılarla iletişim

Arthur C. Clarke kitaplarında genellikle uzaylıları fiziksel yapılarını betimlemekten kaçınır. Her ne kadar tanrısal olarak nitelendirenler şeytanın kötülüğe uygun bir şekilde insanların betimlemesine uygun düşse bile, bunların üstünde yer alan Yücedimağ'ın nasıl olduğunu belirtmez. Uzaylıların betimlemesini okurun hayal gücüne bıraktığı bir başka yedi ciltlik başyapıtı olan Rama romanlarında da görüyoruz. (Bu romanın beş cildi Türkçeleştirilmiştir)

Uzaylılarca iletişim kurmak, ya da daha cüretli bir kurgulama ile "extraterrestre"lerle yakın temas sağlamak bilimkurgu yazarlarının vazgeçemedikleri önemli bir tema olmaktadır. Bilindiği gibi evrende milyarlarca gökada (galaxi) var. Ve her gökadada milyarlarca yıldız ve her ıldızın birkaç gezegeni olması varsayıldığında, evrendeki gezegen sayısı hakkında bir bilgi verebilir. Ünlü bilim adamı ve bilimkurgu yazarı Isaac Asimov Dünya Dışı Uygarlıklar adlı incelemesinde, varsayımlar üzerinde matematiksel hesaplamalarla sadece bizim dünyanın bulunduğu galaxide, teknolojik uygarlık aşamasına gelmiş 530.000 gezegenin olabileceğini söyler. Evrendeki gezegenlerin sayısı yanında son derece mütevazı olan bu rakam bile bizim uzayda yalnız olmadığımızı göstermeye yetiyor. Ancak ilginç olan, bilimadamlarından önce bilimkurgu yazarları hayallerini zorlayarak başka uygarlıkların varlığını zama yitirmeden yazmış olmaları.

Luikanos'un Olmuş Bir Öykü ve Voltair'in Mikromega öykülerinden sonra uzaylılar H. G. Wells'in Dünyalar Savaşı (The War of the Worlds) romanında Marslıların işgal amaçlı dünyamıza saldırışını işlediği gibi kıyıcı, Spielberg'in sinemaya kazandırdığı William Kotzwinkle'nin unutulmaz kahramanı ET gibi son derece sevimli ve barışçı da olabilirler. Ya da Michael Crichton'un Uzay Mikrobu4nda (The Andromeda Strain) anlattığı şekilde ölümcül bir mikroorganizma da. Ancak uzaylıların varlığından öte, bilimkurguculların başını ağrıtan da uzaylılarla nasıl iletişim sağlanabileceği sorunudur. Yine Spielberg tarafından sinemaya aktarılan ünlü Buluşma (Close Encounters of tha Third Kind) filminde bu sorun müzikle aşılmakta, müzik her zaman olduğu gibi evrensel bir dil haline gelmektedir. Ama eğer bir de uzaylılar kendilerini gizliyorlarsa.

Arthur C. Clarke Rama adlı ünlü romanında uzaylıları şekil ve boyut olarak bir betimleme yapmaksızın gizemli bir şekilde merakımızı provoke ederken, amaçlarının ne olduğu konusunda da romanın ilk ciltlerinde herhangi bir ipucu vermez.

Uzaylıların varlıkları konusunda Asimov varsayımlardan yola çıkarken, Arthur C. Clarke Geleceğin Çehresi adlı incelemesinde, bilimsel gelişmelerden esinlenerek ileride olası gelişmelerin gerçekleşme olasılıklarını kesin bir şekilde tarihlendirerek 2100 yıllarında uzaylılarla bir ilişki kurulabileceğini söyleyebiliyor. Ay'a ve gezegenlere gidiş üzerine yaptığı tahminlerde yanılmayan Arthur C. Clarke uzaylılarla karşılaşmaya da kendi mantık çerçevesinde, bilimkurgucu kimliğinin verdiği cüretle tutarlı bir tahminde bulunmaya çalışıyor.

Daha önce 1983 yılında Rama ile Buluşma (Rendezvous with Rama) adıyla yayımlanan roman bu konuda verilen hemen hemen bütün ödülleri almıştır. Hugo, Nebula, John W. Cambell Memorial, British Science Fiction, Jupiter... Romanda her şey 2130 yılında uzay nöbetçisi diye adlandırılan uzaydaki gözlemevinin Mars'taki radarlardan aldığı, yeni keşfedilen asteroidlerin incelenmesiyle başlar. Jüpiter'in yörüngesi dışında fark edilen ve 31/439 numarayla kodlanan bu cisim kendi başına hareket eden 50 km uzunluğunda, 20 km çapında silindire benzeyen düzgün bir şekildir. İçinde geniş caddelerle bölünmüş birkaç yüz tane bina bulunan bu silindirik yapıda binaların hiçbirisinin penceresi ve kapısı bulunmamakta, otuz beş metre yüksekliğinde dikdörtgen olan bu yapıların hiç bağlantı ve ve ek yerleri de yok; yerin içinden fışkırmış gibiler. Hiçbir canlının izine rastlanmayan bu yapma göktaşı tüm gizemiyle okuru bilinmeyen bir dünyanın içine çekmekte sanki.

Esrarengiz yapının içinde güneşin doğuşunu andıran güçlü elektriksel olaylar yanında güçlü fırtınalar, yapma güneşin etkisiyle eriyen buzulların oluştuğu deniz ve denizin fırtınalar sonucu kabarması, uçurumlar, vadiler gibi doğayı andıran oluşumlar bu yapay dünyanın hiç de sakin olmadığını anlatmaya yetiyor. Ancak öyle mi? Diğer ciltler okundukça sakin olmayanın bu yapay dünyaya girip de çıkamayan insanların olduğu görülüyor. Rama'yı yöneten güçlerin son derece sakin ve bilinçli olduğu hissedilir. Rama'nın içinde zorunlu bir geziye çıkan insanların ve Rama içinde araştırma yapan ekibin kişisel çıkar ve beklenti içinde olmaları, okuru bir taraftan uzaylıların gizemi hakkında düşünmeye zorlar. Diğer taraftan her yönüyle bizden olan, çekişme ve hırslarıyla derinliğine verilmiş kişilikler okurun sıradan bir romanla karşı karşıya olmadığı gösterir. Rama'nın içini araştıran uzay gemisi Endeavour'un mürettebatını ve sentetik genlerle üretilmiş cinsiyetsiz, son derece zeki maymunları karşı ayan, örümceğimsi, üç bacaklı, üç dokungaçlı, basit bir kas sistemine sahip olan karmaşık beyinli yaratıklar olur. Pile benzeyen bir enerji kaynağıyla, yemeleri ve soluk almaları gerekmeyen biyolojik robot olan biotlardır bunlar.

Yapay gezegen Rama ile bir eksik paradigma oluşturan Arthur C. Clarke ampirik dünyamızın normlarına, kural ve alışkanlıklarına uymayan konuklarımızla bilimkurgunun en önemli işlevi olan "yadırgatma" ile bizi, ufkumuzun çok ötesinde dış dünyalara düşüncelerimizi yönetmemize çağrı yapıyor. Uzaylılar ve amaçları konusunda iyimser bir hava yaratmasına karşın, yine de dış dünyalı konuklarımızın gerçek anlamda niyetlerini ilk ciltte açıklamayıp, her şeye karşı temkinli olmamızı söylerken de insanlığın tüm kazanımlarına ve birikimine de göndermeler yapmakta. "İnsan ırkı bilinciyle yaşamak zorunda, canlı kalmak her şey değil" derken aslolanın evrende yaratıcı zekânın özgür olması ve sürekliliğine vurgu yapması.

Birinci Rama şöyle bir yoklayıp dünyamızdan geçip gittikten sonra etkisi insanların üzerinde müthiş olur. En azından uzayda yalnız olunmadığı anlaşılmış, insanoğlu kozmosda konumunu yeniden gözden geçirmeye zorlanmıştır. 2196 yılında, Rama'nın ikinci kez gelişinde insanoğlu bilgi iletişim konusunda daha gelişkin ve olaylara daha hazırlıklıydı. Ancak Rama'yı incelemeye alan ekibin birey olarak çok farklı konumlarda olmaları ve kişisel ihtiraslarını öne çıkarmaları nedeniyle ine de umulan gerçekleşmez. Cinayet, kaza ve kazalardan umulan beklentiler, içten pazarlıklı kişiliklerin romanda yerli yerine oturtulması iyi bilimkurgu iyi edebiyattır söylemini haklı çıkartmaktadır. Bir taraftan bilimkurgunun bilimsel ayağıyla dengelenmeye çalışılan ilkel büyü gösterimi, diğer yandan dini yönü ağır basan general/papaz gibi kişilikler romandaki kurgulanımı zenginleştirmekten öte, yazarın metafizikçi yanının ağır bastığını göstermektedir. Nicole des Jardins nasıl genç kuşağın tanrıtanımaz ve bilim ağırlıklı kişilik yapısını simgeliyorsa, General O'Toole da dini bütün, ama bilimle dini sentezlemeye çalışan eski kuşağı simgelemektedir. Ancak uzayda insan soyunu devam ettirmek kaygısı öne çıkınca bu iki farklı kişiliğin çocuk yapmaları kaçınılmaz olur. Artık beğeni ve sevgi gibi unsurlar, ahlaki değerler de uzayda insan soyunun devamı için bir an geriye itilmiştir. Rama, Nicole, O'Toole ve Richard'ı alarak merkez üssüne dönmeye başlamıştır. Ekip içindeki çekişmeler ve çıkar çelişkileri geri planda kalmış, sıra bu üç insanın uzayın derinliklerinde Rama'yı inşa eden üstün zekâ sahipleriyle tanışmasına gelmişti. Ancak ana üsse vardıklarında bu üç insanla, bunlardan olan çocukları yapma kuş türünden robotlar karşılar. Ana üs yine dünyalıların hayal gücünü aşan bir özelliğe sahip. Node, uçlarında üç saydam küre olan bir eşkenar üçgen halindedir. Üç küresel modülü birbirine bağlayan ve ulaşım için kullanılan üç kenarın her biri, yüz elli kilometreden uzundur, kürelerin çapı 25 km'dir. Node'in ilk görevi galaksinin her bölümündeki yaşam biçimlerini kataloglaştırmak ve uzaya çıkanlar hakkında veri toplamak, uzay gezginlerinin evrimsel düzeni bozacak engelleri en azına indirmek ve yaşamsal veriyi elde etme olasılığını arttırmak. Tanrısal bir amaç olarak görülen tüm bunları programlayan ve sistemleyenlerin hiçbiri ortalarda gözükmez. Sadece iletişimi ve verilen emirleri uygulayan robotlar ortalarda dolaşır.

Bilimdışı ögeler

Rama yeniden güneş sistemine dönmeyi kararlaştırdığında, bu kez amaç her iki cinsten, her yaştan ve farklı kültürden gelen insanları alıp uzaylıların merkez üssüne götürecektir. Bunun için görevlendirilenler ise Nikole eşi ve çocukları olacaktı. Alınan insanlarla birlikte geri dönülünce bu kez normal bir kent ve köy haline dönüştürü en Rama'da insanların bilinen klasik çekişmeleri ve çelişkileri boy gösterir. Başkanlık seçiminde uygulanan yöntemler, Amerika'daki klasik seçim çekişmelerini ve gerilim romanlarına konu olan entrikaları andırır. Uzaylıların temsilcisi ve özel bir misyonla yüklenen Nicole dünyalı denekler taraftan anlamsız gerekçelerle idamla cezalandırılır. Rama, insanın uzaylılarca tanışmasını bir dizi bilimkurgusal temalarla birlikte, mistik ve büyü gibi bilimdışı öğelerle bezeli büyük hacimli bir roman. Tanrısal birtakım metafizik kurgulanımlar yazarın diğer romanlarında olduğu gibi ağırlıklı olmasa bile etkinliğini sürdürmekte. Bilimkurgunun sağcı, metafizikçi ve mistik yönü ağır basan ve her şeye karşın bilimselliği elden bırakmayan dev yazarıdır Arthur C. Clarke. Sadece bilimkurgunun iflah olmaz okurları için değil, bilimselliğe ilgi duyan herkesin okuması gereken bir yazardır. Ancak yine de düşük yoğunluklu bir uyuşturucu niteliğinde olduğu da belirtilmeli. Ağır edebi romanlardan yorulanlar için. ■

TÜRKÇEDE ARTHUR C. CLARKE

1- Geleceğin Çehresi, Yapı ve Kredi Bankası Kültür Yayınları, 1970
2- 2001 Uzay Yolu Macerası, K. Yayınları 1973
3- 2001 Bir Uzay Destanı, Deniz Kitaplar Yayınevi, 1983
4- Susuz Deniz, Baskan Yayınları, 1984
5- Kara Güneş, Baskan Yayınları, 1984
6- Şafak Projesi Phobos, Baskan Yayınları, 1983
7- Son Nesil, Cep Kitapları, 1984
8- Uzayda Serüven, Kelebek Yayınları, 1984
9- Rama İle Buluşma, A. Geray Bilimer, 1983
10- Rama, Kavram Yayınları, 1995
11- Rama 2, (Birinci Kitap) Kavram Yayınları, 1996
12- Rama 2, (İkinci Kitap) Kavram Yayınları 1996
13- Rama Bahçesi (Birinci Kitap) Kavram Ya ınları 1996
14- Rama Bahçesi (İkinci Kitap) Kavram Yayınları 1996

Joel Spring
ÖZGÜR EĞİTİM

İnceleme/Çev.: Ayşen Ekmekçi

"Bir bireyin eylemlerine, kaçışı olmayan, içselleşmiş bir otorite kılavuzluk ediyorsa politik özgürlüğün çok az anlamı vardır" diyen yazar bu kitabında "içselleşmiş otoriteyi" oluşturan mekanizmalardan biri olan eğitimi ele alıyor. Spring -esas olarak- iki eğitim modelinin varlığından söz ediyor: İlki düzen, plan ve yüksek verimlilik aracılığıyla toplumsal ilerleme arayan teknolojik ve rasyonalist model. Bu modele göre "toplum, verimli işleyiş hedefine sahip bir makine olarak görülür. İnsanlar, değerleri toplumsal makinenin pürüzsüz işleyişine katkılarıyla belirlenen 'insani kaynaklar' haline gelirler. Bu modelde, çocuğa üzerinde çalışılacak ve toplumun iyiliği için biçimlendirilecek bir nesne olarak yaklaşılır." Bu modelin eğitim aracı olan okula Illich "iktidarın fahişesi" diyor.Spring'in Ferrer, Godwin, Rousseau, Marx, Freire, Illich, Stirner, Tolstoy, Reich ve Neill'in tezlerini tartışarak önerdiği ikinci modelde ise önemli olan düzen ve verimlilik değil bireysel özerkliğin artmasıdır. "Toplumsal değişimin hedefi, artan bireysel katılık ve toplumsal sistemin denetlenmesidir. Bu model, modern toplumsal kurumların gücünün büyük ölçüde halkın, bu kurumların otoritesini ve meşruiyetini kabul etme gönüllüğüne dayandığı inancına bağlıdır." Bu modelin sorusu "bireyin toplumsal makineye nasıl uydurulacağı değil, insanların, kişisel tatmin olmadan çalışmayı ve özgürlüğü sınırlayan toplumsal otoriteyi neden kabul etmeye istekli olduklarıdır."

Çocukların "kolay kontrol edilebilen verimli makineler" olarak değil "özgür, hayattan zevk alan" kişiler olarak büyümesinden yana olanlar için...

Catherine Baker
ZORUNLU EĞİTİME HAYIR!

İnceleme/Çev.: Ayşegül Sönmezay

Catherine Baker çok sevdiği kızı Marie'yi okula yollamamış. Marie 14 yaşına gelince okula yollamama gerekçelerini ona anlatmak için bu kitabı kaleme almış. Okulun, devletin kendine köle yetiştirmek için organize ettiği bir kurum olduğunu, yetişkinlerin bu köle eğitiminden başarıyla geçtikleri için bunun farkına varamadıklarını söylüyor. Ona göre, *"okul, çocuklara gardiyanlık yapan bir kurumdur, ana-babaları çalışırken onları gözetim altında tutar; toplumsal-iktisadi makinenin işlemesi için gerekli olan bilgileri onlara öğretir, itaati aşılar, eler ve rolleri dağıtır."*. Okulda, sezgi ve düşgücünün geliştirilmesi, aşkın ve düşüncenin yaratıcı bir nitelik kazanması için çok gerekli olan *"aylaklık"* yerine üretimi artıran ve itaati sağlayan bir eğitimin uygulandığını anlatarak bir *"karşıt-kültür"* oluşturma çabasında olanları *"zorunlu eğitime hayır!"* demeye çağırıyor. Baker'e göre, *"okul, çocuğun çocuk olabileceği, gençliği ve neşeyi tam anlamıyla yaşayabileceği bir ortam sunabilmeli ve asla onun önüne ulaşılması gereken hedefler koymamalıdır."*

Der: Bob Franklin
ÇOCUK HAKLARI

İnceleme/Çev.: Alev Türker

Çocukların hakları nelerdir? Hatta hakları var mıdır? Baskı gören bir azınlık mı oluşturuyorlar? Ayrımcılığa maruz kalıyorlar mı? Bu kitap, çocukların mutluluğunu her şeyin üstünde tutan bir retorik geliştiren modern toplumların uygulamada, çocuklara karşı kötü muameleye nasıl göz yumduğunu, ayrımcılık yaptığını ve onların en temel yurttaşlık haklarını inkâr ettiğini ortaya koyuyor. *Çocuk Hakları,* okuldaki ve bakım kurumlarındaki çocukların hakları, çocuk mahkemeleri, çocuklar ve çalışma hakkı, azınlık gruplarına mensup çocukların hakları, kız çocuklarının hakları ve çocukların cinsel hakları gibi çeşitli başlıklar altında çocukların ihtiyaçlarını ve yaşadıkları güçlükleri açıklamakta; yetişkinlerin tutumlarının ve kurumlardaki işleyişin çoğu zaman bu ihtiyaçları görmekten ya da karşılamaktan uzak olduğunu göstermektedir. Çağdaş toplumları serüvenci ve radikal bir yaklaşımla sorgulayan *Çocuk Hakları*, mevcut politikalarda ve uygulamalarda acil reformlar yapılmasını savunuyor. Geniş bir yelpaze oluşturan çok çeşitli konulardaki tartışmaları bir araya getiren bu kitap, çocuk bakımı, eğitim, sosyoloji, felsefe ve siyaset konularına her düzeyde ilgi duyanlar için olduğu kadar, çocuk ve özgürlük sorunlarıyla ilgilenen herkes için de önemli bir kaynaktır.

Paulo Freire
EZİLENLERİN PEDAGOJİSİ

İnceleme/Çev.: Dilek Hattatoğlu-Erol Özbek

Paulo Freire, *Ezilenlerin Pedagojisi*'nde sadece belli eğitim merkezlerinde uygulanacak alternatif bir pedagoji değil, amaçları kadar kullandığı araçlar da özgürlükçü olan bir özgürleşme siyaseti öneriyor. Ona göre, siyaset, kelimenin en geniş anlamıyla bir eğitim süreci çünkü. Freire öncelikle "bankacı eğitim modeli"ni reddeder. Bu modelde öğrenciler (ya da ezilenler), üzerlerine bilgi yatırımı yapılan pasif varlıklar, boş kaplardır. Bilgi onlara ihsan edilir, aktif bir araştırma sürecinin ürünü değildir. Onlar nesne, öğretmenler (ya da siyasal liderler) öznedir. Bu modelde dünya kapalı, durağan bir düzen, verili, tamamlanmış bir gerçeklik olarak sunulur. Diyalog değil, tek yanlı bir dayatma söz konusudur. Bu, ezilenleri kaderciliğe iten, özgürlükten korkmalarına yol açan ve bu yüzden de üzerlerindeki tahakkümü pekiştiren bir modeldir. Freire buna karşı, ezilenlere dayatılmayan, onlarla diyalog içinde oluşturulan bir pedagoji (=siyaset), "problem tanımlayıcı eğitim" dediği bir model önerir. Ona göre kendini ne kadar devrimci sanarsa sansın, ezilenlere "nesne" muamelesi yapmayı sürdürerek otoriter ilişkileri yeniden üreten hiçbir pratik özgürleştirici olamaz. Özgürleşme, ezilenlere armağan edilecek bir şey değildir, onların özgürleşme mücadelesine özne olarak katılımlarının ürünüdür. Freire'in önerdiği model, insanların dünyayla ilişkilerindeki problemleri tanımlamalarını, dünyayı insanın kendini yaratma görevinde kullandığı bir malzeme olarak görmelerini sağlar. İnsanları "olma" sürecindeki, bitmemiş, yetkinleşmemiş ve bu yüzden de yaratıcı varlıklar olarak görür. Bu yüzden de eğitimin içeriği ezilenlerle diyalog kurularak, onların "konusal evren"i dikkate alınarak belirlenmelidir. Diyaloğun ön şartı ise insanlara inanmaktır, sevmeyi becerebilmektir.

AYRINTI
Piyer Loti Cad. 17/2 34400 Çemberlitaş/İstanbul Tel: (0 212) 518 76 19 Fax: (0 212) 516 45 77
AYRINTI YAYINLARI

200. KİTABA DOĞRU 10. YIL

GENEL DAĞITIM PİA
İSTANBUL : Klodfarer Cad. Binbirdirek Sk. İletişim Han No: 7/B1 Cağaloğlu 34400Tel: (0 212) 638 55 45-638 55 71-638 55 75 Fax: (0 212) 517 71 57-517 71 58
ANKARA : Selanik Cad. No. 72 Yenişehir 06640 Tel: (0 312) 417 78 35 Fax: (0 312) 425 06 82
İZMİR : 859 Sk. Saray İşhanı No: 1/8 Konak 35250Tel: (0 232) 483 10 40 Fax: (0 232) 484 46 65

Attila İlhan'ın fotoğraflarla hayat hikâyesi

Büyük Yolların Haydutu

MUZAFFER BUYRUKÇU

Elbet devlet kurucuları, elbet ülkelerindeki halkları mutlu etmekten başka bir şey istemeyen dürüst, namuslu yöneticiler, elbet buluşlarıyla insanlığın bir iki karanlık köşesini daha aydınlatan bilim adamları, elbet düşünce evrenini sonsuz bir zenginliğe ve çeşitliliğe kavuşturmak için çabalayan filozoflar, varlıkları ayakta tutan güçlerin beslendiği kaynak arla ilişki kurup gizlerin, gerçeklerin üstüne ciddiyetle eğilerek benliklerin derinliklerine inmeyi başaran edebiyatçılar, müzisyenler, ressamlar hakkında yazılan kitaplar ilgimi çekmiştir. Çünkü bu yetenekli kişilerin toplumlara, bireylere, çözümlenmesi olanaksızmış gibi bir izlenim uyadıran ve korkulan birtakım sorunların çözümlenmesi konusuna yaptıkları katkılar, dünyanın ve yaşamın soylu bir anlam kazanması için verdikleri savaşımlar, yüce bir değer taşımaktadır. Eşsizdir onlar.. gözlerimizin önünde uzanan herşeyi bizim kılan cömert yüreklerdir onlar.. özverilerin kurtarıcı kimliklerini ve işlevlerini hiç durmadan ruhlarımıza işleyen ve bizleri kendi içlerimizde büyüten, çoğaltan kuyumculardır onlar ve sevginin, barışın, kardeşliğin güneş kadar, hava kadar, toprak kadar, su kadar gerekli olduğu inancını beyinlerimize kazan ulularıdır onlar. Evet, onları anlatan sayısız kitap yazıldı; bilinenlere bilinmeyenler eklendi, gölgede kalan ya da gölgeliklere itilen yanları kurcalandı, bir yerlerde gömülü hazinelerine ulaşıldı, yaratıcı mayaları didik didik edildi, yapıtlarının her satırında serüvenlerinden yansıyan izler, kalıntılar, başka yaşamlardan sıçrayan uzantılar, etkiler, kaynaşmalar arandı. Sanat, estetik, yaşam üçlüsünün birleşip ayrıldığı, yükselip alçaldığı, uyumlarla uyumsuzlukların çarpıştığı noktalar harmanlandı. Harmanlanıyor, harmanlanacak.

Biyografi yazarının hedefi

Yalnız, bu insanlığın yüz akı kişilerin öykülerini geniş okur kitlesine aktarma ve o kitlenin belleklerindeki yerlerini ölümsüzleştirme görevini üstlenenlerin, bilgili, anlayışları, kavrayışları, sezgileri gelişmiş, sezgilerini, algılarını ustalıkla kullanma becerisini gösteren aydın bireyler olması gerekir. Ama bu, gerçekten zor işe soyunanların ünlü, kimi yapıtlara uslûplarının damgalarını basmış seçkin yazarlar olması, ele alınan yapıtların eksikliklerini en aza indirmek olanağını sağlar. Ancak bu tip yazarlar, kitaplarını yazdıkları değerleri anıtlaştırabilirler. Stefan Zweig'ın, Henry Troyat'nın, Andre Gide'in, Jean Paul Sartre'ın biyografileri böyledir, bu düzeydedir. Bizde, andığım yazarları aratmayacak yazarlar ortaya çıkıncaya kadar öyle biyografilerin özlemini duyacağız. Mevcut biyografi yazarlarımızı yetersiz bulduğumdan, küçümsediğimden ötürü söylemiyorum bunları.. hâşa, onların çalışmalarına saygım vardır, hiç yoktan bir şeyler yapıyorlar, bu her açıdan kurak, her açıdan eleştiriye açık ve her açıdan yoksunluklarla donatılan alanda. Oysa biyografi kitaplarının dört dörtlük olabilmesi için yüzlerce belgeye başvurmak gerekir, tanıklıklara başvurmak gerekir ve biyografilerde her şeyin, -bütün yaşamın- açıkça sergilenmesi, çeşitli zamanlarda yüzlere takılan ve hepsi de ayrı kimlikleri temsil eden maskelerin parçalanıp atılması gerekir. Sıradan kişilerin özel yaşamları yabancılara kapalıdır, gizleriyle ilgili her çekmece kilitlidir ve bu kapalılık bir ilkel eğitimin sonucudur. Ama bu sıkıntıları, bu duvarları, bu engelleri aşmış ve halka mal olmuş kişilerin attıkları her adım herkesin gözleri önündedir ve bilinenin, görülenin saklanması saçmadır. Biyografi yazarı bu gerçeği benimserse hedefe ulaşabilir.

Kimi yayınevleri, özellikle Yeditepe, Varlık, Bilgi Yayınevleri -bizim klasiklerimiz diye tanımlayabileceğimiz- yazarlarımıza, düşünürlerimize ilişkin kitapçıklar hazırlatmışlardır; hazırlatmaktadırlar öğrencileri, okurları bilgilendirmek için.. bunlar yeterli, o kişileri oldukları gibi sunan çalışmalar değildir, ama gene de bir boşluğu doldurmaktadırlar. Yayımladığı şiir, öykü, romanlarla kısa sürede adını duyuran Sel Yayınevi de değişik boyutlarda ve bol fotoğraflı biyografiler yayımlamaya başlamıştır. Birinci hamur kâğıda basılmış kitaplardır bunlar. Bugüne kadar Sabahattin Ali'nin yaşam öyküsünü (Filiz Hiç Üzülmesin), Münir Nurettin Selçuk'un yaşam öyküsünü (Bir Tatlı Huzur), Haldun Taner'in yaşam öyküsünü (Canlar Ölesi Değil), Yaşar Kemal'in yaşam öyküsünü (Bir Destan Rüzgârı) ve son olarak da Attilâ İlhan'ın yaşam öyküsünü (Büyük Yolların Haydutu) adıyla yayımlamıştır. Büyük Yolların Haydutu'nu hazırlayan şair Öner Ciravoğlunun hazırladığı "Büyük Yolların Haydutu"nu değerlendirdi.

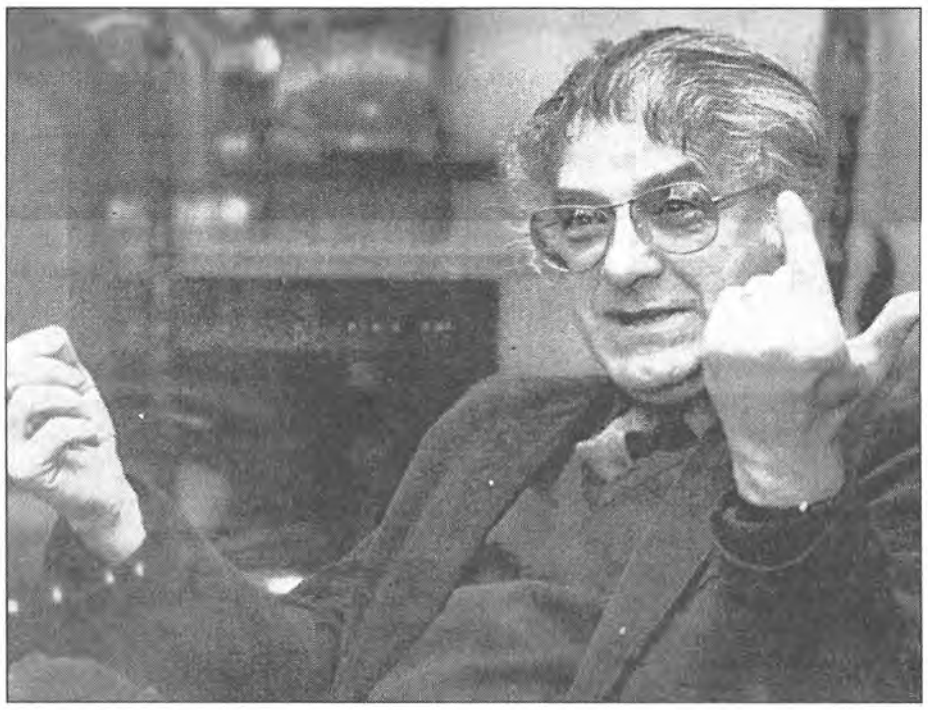

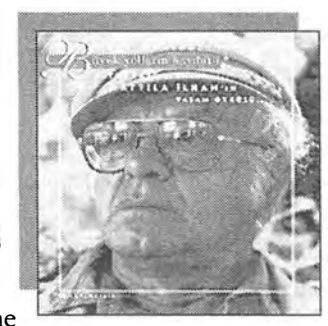

Kimi yayınevleri, özellikle Yeditepe, Varlık, Bilgi Yayınevleri -bizim klasiklerimiz diye tanımlayabileceğimiz- yazarlarımıza, düşünürlerimize ilişkin kitapçıklar hazırlatmışlardır; hazırlatmaktadırlar öğrencileri, okurları bilgilendirmek için.. bunlar yeterli, o kişileri oldukları gibi sunan çalışmalar değildir, ama gene de bir boşluğu doldurmaktadırlar. Yayımladığı şiir, öykü, romanlarla kısa sürede adını duyuran Sel Yayınevi de değişik boyutlarda ve bol fotoğraflı biyografiler yayımlamaya başlamıştır. Birinci hamur kâğıda basılmış kitaplardır bunlar. Bugüne kadar Sabahattin Ali'nin yaşam öyküsünü (Filiz Hiç Üzülmesin), Münir Nurettin Selçuk'un yaşam öyküsünü (Bir Tatlı Huzur), Haldun Taner'in yaşam öyküsünü (Canlar Ölesi Değil), Yaşar Kemal'in yaşam öyküsünü (Bir Destan Rüzgârı) ve son olarak da Attilâ İlhan'ın yaşam öyküsünü (Büyük Yolların Haydutu) adıyla yayımlamıştır. Büyük Yolların Haydutu'nu hazırlayan şair Öner Ciravoğlu, ilkin Attilâ İlhan'a duyduğu hayranlığın başlangıcını, onunla karşılaştığı anda geçirdiği heyecanlı sarsıntıyı, yaşamındaki önemli yönelişlerdeki Attilâ İlhan'ın rolünü, coşkularını içtenlikle sıraladıktan sonra İlhan'ın, hayalci, serüven düşkünü, romantik, hüzünlü gençlerin yüreklerine 'mıh gibi' saplanan şiirlerini tanımlamaya koyulur. "... 20. yüzyıl insanının yaşadığı karmaşa, hayat karşısında edilgin konumdan sıyrılma mücadelesi... Geçmişiyle barışık bir toplum özleminin, çağını yakalama çabası... Tarihsel kökleriyle bağını yitirmeyen Batı'nın ve Doğu'nun büyük kentlerinde iç dünyasıyla insanlar... Düşünen, inanan, ihanet eden, serüvene koşan, âşık olan, içlenen insanlar... Attilâ İlhan'ın insanları hem sıradan insanlardır, hem de şu gökkubbe altında söyleyecek sözü olan insanlardır. Korku da vardır onların kaderinde, kumar da... Hem kıstırılmışlardır hem de büyük bir susuzlukla sarılırlar 'umud'a. Paris'te, İstanbul'da, İzmir'de... 1940'ların ortamında doğup, adım adım, mısra mısra gelişen ve gittikçe daha büyük halkalar halinde insanları saran şiir işte budur! Attilâ İlhan şiirinin ardında; kimi serüvenler, onca filmler, anılar, fotoğraflar, mektuplar var... Büyük aşklar da... Bu görselliği yeniden gündeme getirmekle; bir hayatın, o hayat içinde şiiri geliştirmenin ipuçlarını yakalayabileceğimizi umuyorum." Arkadan da yaşam öyküsünü bize aktarması için sözü Attilâ İlhan'a bırakır ki bu çok yerinde bir tutum, çok yerinde bir davranıştır. Çünkü hiç kimse kendine özgü bir uslûbun, kendine özgü renkli, süslü, betimleyici, çarpıcı öğelerle dokunmuş bir yazma biçiminin sahibi olan Attilâ İlhan'dan yaşananları, gerçekleri daha iyi sergileyemez.

Eşi bulunmaz ayrıntılar

Hiç kimse 'sergilenenlerin' içeriklerindeki sanatı, büyüyü, atraksiyonları ondan daha ayrıntılı bir biçimde sunamaz. Cumhuriyet henüz çocukken ağızları salya , gözleri bıçaklı yobazlar tarafından Kubilay'ın şehit edildiği (Tarih boyunca yobazlar kendilerine uymayanların, uygarlığı ve insanın insanca yaşamasını savunanların kanlarını dökmüşler, ilerlemenin hızını kesmeye çalışmışlardır) Menemen'de doğan Attilâ İlhan, babası Kadızade Bedri Bey ile annesi Emine Memnune Hanım'ın kök saldıkları İzmir'e sevdalıdır, hatta kara sevdalıdır. Çocukluğunun, annesi ve babasıyla anlamlanan döneminden getirdiği kesitleri canlandırırken anlatımın doruklarına tırmanıyor, doruklarda esintiye dönüşen güzellikleri bir öykünün katmanlarında yeniden yaratıyor ve o dönemin İzmir'i hem fotoğrafların önemli, vazgeçilmez bir malzemesi oluyor hem de beyinlerde devinen harika bir mekânla özdeşleşiyor. Aslında bu Attilâ İlhan mimarisinin, Attilâ İlhan şehirciliğinin insanı sarıp sarmalayan parıltılarla ve görüntülerle yüklü bir örneğidir. "Yapışkan sıcağın dağlar gibi denize yığıldığı temmuz gecelerinde çalınan incesazlardan, kemani Zeki Bey ile Hanende Nigâr Hanım'ın meşk ettikleri Acemaşıran şarkılardan, kar beyazı örtülü masalarda rakı içen Kadızade Bedri Bey ile 'rufeka'larından, kardeşi Cengiz'le birlikte çöplendikleri mezelerden..." Beni allak bullak eden ayrıntılardan biri. Gavur İzmir'in ünlü Kordonboyu'na dikilen palmiyelerin bodur hali... Şimdi övünülen bir yüksekliğe ulaşan o palmiyelere belki de yürüyüşe çıktığında yanlarından geçerken elini sürmüştür Attilâ İlhan, okşamıştır onları, sevmiştir... Bir özlemin, bir sevincin gırtlağına dolanan ipini kopartmıştır. Düşlediği bir dünyanın sonsuz yollarında kızıl atlarını doludizgin koşturmuştur. O günlerden epey sonra, lise öğrencisiyken tutulduğu bir kızla mektuplaşmaya başlamıştır. Görüşmediği, konuşmadığı, buluşmadığı o kıza Nâzım Hikmet'in şiirlerini tanıtmaya yeltenmiştir. Bu çabası sonradan onu can sıkıcı olaylara sürükleyecektir.

"O da bana aynı heyecan ve hevesle duygularını anlatıyor. Mektuplaşmamız sonbahardan kış ortalarına, yanılmıyorsam Şubat'ın son haftasına kadar sürdü; çok da kötü bitti. / Fransızca dersindeyiz, Müdür muavini geldi beni sınıftan aldı; idareye gittik, odasında iriyarı bir adam; 'Oğlum' dedi, 'bey seni götürecek' Adam beni alıp doğruca Karşıyaka Polis Karakolu'na götürdü, sorgu başladı. Ertesi günü İzmir Emniyet Müdürlüğü'ne götürüldük, sorgumuza Siyasi Şube'de devam edildi; başıma ne geldiğini tam anlayamıyordum, ama 141-142'den sorguya çekiliyorduk. / Sonunda mahkûm oldum, okuldan kovuldum, 'Türkiye'nin hiçbir yerinde okuyamaz' diye, elime 'siyasi bir belge' verdiler. / Onun ne olduğunu -tutulduğu kızın- yıllarca bilemedim. 1960'lı yıllarda mutlu bir evlilik yaptığını işittim; bana çok saygı duyuyormuş, benimle iftihar ediyormuş!" Sadece mektuplarla yürütülen, gövdelerdeki maddi kaynaklara el atılmayan bu romantik, bu masum, bu duyguların omuzlarında yükselen ilişkiyi ☛

benzer ilişkiler izlemiştir. Attilâ İlhan, hemen hemen her delikanlının yaşamına mührünü basan bu durumu 'yaşadığımız, yaşamadığımız aşklar' çerçevesinin içinde şöyle tanımlamıştır. "Şimdi soru şu: yaşamadığımız aşklar, niye yaşadığımız aşklardan mutludur? Günlük hayatın dağdağası, çeşitli toplumsal ilişkiler, en soylu duyguları değirmen gibi öğütüp unufak ediyor da ondan mı? Belki uzaktan sevilenler, bitmez tükenmez hayal kurma imkânlarıdır; oysa yakınlaşıldı mı, hele gündelik hayata birlikte girildi mi, bütün hayal kurma imkânları ortadan kalkıyor; meydanda çırılçıplak kalan, iğrenç izzet-i nefi harpleri, yapış yapış cinsellik ve çirkin çıkar hesapları!" Ve bu sözlere Lamartine'in önemli bir düşüncesini eklemiştir. "...yakında, uzakta, mevcut, gayrimevcut, onu kendinizde taşıyorsunuz; elbet o da sizi; en ısrarlı elektriğiniz, sinsi sinsi birbirinize akacak; o güç, içinizdeki mutluluk çarkını hareketе geçirecektir." Doğrudur. Yalnız, delikanlılığa ilk adımın atıldığı zaman için doğrudur. Çünkü kişinin kendi cinsiyle karşı cinsi görüp seçtiği, tanımaya yöneldiği bu dönem, kabaran duyguların her şeye egemen olduğu, bütün bedensel isyanları bastırdığı, hatta pek çok dünya nimetini ikinci plana ittiği bir dönemdir. Ama kısa ömürlüdür. Asıl uzun ömürlü olan ve ölene kadar gücünden hiçbir şey yitirmeyen dönem, 'yapış yapış cinsellik ve çirkin çıkar hesapları'nın insan beynini tutsak ettiği, dilediğini yaptırdığı dönemdir. O dönemde başlayan tadlar, sevinçler, heyecanlar, acılar, anlamlar, nefretler çoğalarak, büyüyerek, yayılarak kuşatır bireyleri ve romanların, öykülerin, oyunların beslendiği bereketli bir kaynağa dönüşür. Nitekim Attilâ İlhan'ın, 'Fena Halde Leman'da olsun, 'Haco Hanım Hey'de olsun cinselliğin her biçimini ustalıkla anlatmıştır.

Paris serüveni

Attilâ İlhan'ın özel yaşamında ve sanat yaşamında Paris serüveni önemli bir yertutar. "Yıl 1949. Paris'e ilk gidişim. Oraya inanmış bir Marksist olarak gittim. Savaş sonrası: Komünistler çok güçlü! Bu yüzden arkadaşlarım, diğer çevrelere hor bakıyor. Ben, meraklıyım ya, olmadık yerleri kurcalıyorum onlardan gizli, Troçkistlerin çevresine girdim, tartışmaya başladım; Anarşistleri merak ettim, onların federasyonlarına gittim konuştum. / Margot'yu tanıdım. Onun vasıtasıyla kadın eşcinsellerin dünyasına girdim. Bunlar bende, şok üstüne şok yapıyordu. / Karşımda acayip biri, 1930'ların erkeklerini andırıyor. Saçları kısa, erkek saçı, briyantinle arkaya yapıştırılarak dümdüz taranmış; gözlerinde monokl, sırtında erkek elbisesi! Buna mukabil elleri fevkalade güzel; manikürlü, uzun, kıpkırmızı tırnaklar! Dudaklar kıpkızıl boyalı, gözleri makyajlı! Oysa pipo içiyor. Kim bu? Bir erkek de, 'travesti' havalarına mı girmiş, yoksa bir kadın da 'travesti'lik mi taslıyor? Derken içeriye Marilyn Monreo edasında bir kız girdi. Sallana sallana gitti, yanında durdu; dudak dudağa öpüştüler. Yüzüm o anda nasıl bir hal almış olmalı ki, ikisi de bana bakarak başladılar gülmeye. Onlar gülünce, çok utandım. Hem bir şeyler konuşuyorlar, hem de o, bana bakıp bakıp bir şeyler çiziyor. Neyse, bir süre sonra 'gel' dedi, gittim. Gerçekten bir desen yapmış. Kendini ve kızı tanıttı. Beni allak bullak eden, elbette, hemencecik 'lezbiyen' olduğunu söylemesi. Sanki dünyanın en doğal, en olağan şeylerinden biriymiş! O zamanlar Margot kırk küsur yaşlarındaydı, sarışın kız, yani sevgilisi Janine daha genç. Margot'la dostluğumuz böyle başlamıştır." Margot, Attilâ İlhan'ın üstüne kol kanat gerer, onu Paris'in efsaneler, dâhiler tarafından oluşturulan büyülü sanat edebiyat dünyasına, ilişkilerin en ince, en yüce halinin şaşırtıcı örnekleriyle sergilendiği entelektüel çevrelere sokar, oralardaki gelişmeleri, atılımları, üretilen ve tüketilen sorunla ı gösterir; bilincine taze, özgün, ilerde kullanacağı yeni bilgilerle katkıda bulunur, kazandırdığı olanaklarla düşünme mekanizmasını hızla çalıştırır. Kadınlara, erkeklere, onları rahat bırakmayan baskıların diplerinde yatan nedenlere gerçekçi bir biçimde yaklaşabilmesinin yöntemlerini yaşantıdan seçilen benzetmelerle anlatır. Margot, bu yönden Attilâ İlhan için bir uyarıcı, bireysel ve toplumsal durumları yerli yerine oturtan değerli bir tanımlayıcıdır. Margot, bir bakıma Attilâ İlhan'ın edebiyat alanında yapacaklarını hazırlayan talihli bir rastlantıdır. Attilâ İlhan, yazdığı kimi romanlarında, filme de çekilen senaryolarında, Margot'nun uzantısı, onu çok andıran, genç, aydın, müzik dinleyen, kitap okuyan, kurallara, geleneklere aldırmayan bir karakter, karakterler yaratmıştır. Bu kadınların giyimleri, kuşanıları Batı modasından esintiler taşır, saçları kısa kesilmiş erkek saçıdır, sigara, puro, içki içerler ve yalnız yaşarlar...

1950'li yıllar

Ve Paris'te başka kadınlar, başka aşklar çıkar Attilâ'nın karşısına, onu her yönden beslerler, uygarlığın son ürünlerini konuşmalarıyla, tavırlarıyla, tutumlarıyla sunarlar; belleğinde de, gönlünde de anıt gibi yükselirler, ölümsüzleşirler. (Ayrılık Sevdaya Dahil kitabında kendisini mutlandıran, kendisini hüzünlendiren, kendisine acıları tattıran kadınları 'yanlış balladlar' bölümünde ve dokuz şiirde bir güzel canlandırır.)

Büyük Yolların Haydutu, İstanbul, İzmir, Paris üçgeninde Attilâ İlhan'ın sanatını ve kişiliğini belirleyen serüvenlerin toplamını içerir. O toplamda 1950'li yılların Beyoğlusu; yazarlar, şairler, ressamlar, tiyatrocular, sinemacılar, edebiyat matineleri, söyleşiler, tartışmalar vardır. Türk tiyatrosunun genç ve bahtsız yıldızlarından Nevin Seval vardır... Pek çok yeteneği, yaşam ve dünya meraklısını mıknatıs gibi merkeze çeken barlar, pavyonlar, meyhaneler, Tepebaşı otelleri, Bohemliğin sisli, bulanık ama vazgeçilmesi zor ortamı vardır. Solcuların gittikleri kahveler, pastaneler... Solcuların ya da solcu diye fişlenenlerin sorgulandıkları, işkenceden geçirildiği, nezarethanelerinde yatırıldığı "Sansaryan Hanı"nın dehşeti vardır. Ve sondaki "Ne Kadınlar Sevdim" tablosunu renklendiren yerli yabancı kadınlar, onlarla ilgili anılar, duygu yoğunlukları vardır.

Edebiyatımızın "olay" yazarlarından biri olan Attilâ İlhan'ı, onun özel yaşamıyla sanat yaşamındaki gelgitleri derinden kavramak isteyenlere "Büyük Yolların Haydutu" pek çok şey öğretecektir, pek çok konuda aydınlatacaktır.■

Büyük Yolların Haydutu- Attilâ İlhan'ın Fotoğraflarla Yaşam Öyküsü / *Hazırlayan: Öner Ciravoğlu / Sel Yayıncılık / s.173.*

Bülent Tanör, Zafer Toprak ve Halil Berktay'dan

İnkılap Tarihi Dersleri Nasıl Okutulmalı

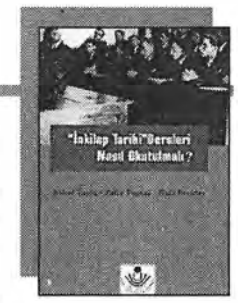

Üniversite Öğretim Üyeleri Derneği' nin düzenlediği bir dizi tartışmalı toplantılardan birinde tartışılan üniversitelerde "İnkılap Tarihi" nasıl okutulmalı sorununu değişik üniversitelerde "İnkılap Tarihi"dersleri veren Prof. Bülent Tanör, Prof. Zafer Toprak ve Doç.Halil Berktay bir masa etrafında ele alıp irdelediler. Bu tartışma, Üniversite Öğretim Üyeleri Derneği'nce kitap olarak Sarmal Yayınları'nda yayımlandı.

CÜNEYT AKALIN

Yüksek Öğretim Yasası üniversitelerde bazı derslerin okutulmasını zorunlu kılıyor. Bu dersler, "İnkılap Tarihi", "Türk Dili" ve "Yabancı Dil"dir. Diğer bir deyişle üniversitenin kapısından giren her öğrenci, günün birinde bu zorunlu derslerle karşı karşıya geliyor.

Üniversitede zorunlu dersler olmalı mı? Bu, ayrı bir tartışma konusu. Daha somut olan soru şu: Üniversitelerimiz bu uygulama karşısında nasıl bir tutum alıyor? Sonuçlar olumlu mu, olumsuz mu?

İşte Üniversite Öğretim Üyeleri Derneği, düzenlediği bir dizi tartışmalı toplantı ile bu soruna yanıt aramaya çalışıyor. İlk tartışmalı toplantı konusu olarak, belki de en tartışmalı olanını seçmiş: "İnkılap Tarihi"ni. Değişik üniversitelerde "İnkılap Tarihi" dersleri veren Prof. Bülent Tanör, Prof. Zafer Toprak ve Doç. Halil Berktay bir masa etrafında bu sorunu ele alıp irdeliyorlar.

Sapla samanı ayırmak

"İnkılap Tarihi" dersleri denince bazılarımızın aklına hemen 12 Eylül ve Evren Paşa geliyor. Yani bol bol Atatürk nutkunun atıldığı ama uygulamada laiklikten en fazla uzaklaşılan dönem. Yani tam bir samimiyetsizlik örneği ve ders saatlerinde herkesin esnediği "İnkılap Tarihi" göz boyaması. Oysa Zafer Toprak'tan Cumhuriyet yönetiminin baştan beri, daha doğrusu 1930'larda "İnkılap Tarihi"ni bir rejim dersi olarak ele aldığını ve çok önemsediğini öğreniyoruz. Dönemin ünlü düşünürleri, Mahmut Esat Bozkurt, Yusuf Hikmet Bayur, Yusuf Kemal Tergirşenk, Recep Peker veriyorlar üniversitede bu dersleri. Enver Ziya Karal, Yavuz Abadan, Ömür Lütfü Barkan ve Hıfzı Veldet Velidedeoğlu da bu şahsiyetlerin asistanlığını yapıyor.

Zaman içinde canlılığını yitiren ve öğrencinin laf olsun diye ya da not tutturmak için, çoğu kez kaytardığı bu ders, bir de tarihsel çerçevesinden tümüyle koparılıyor, Nutuk'un bir açımlamasına dönüştürülüyor. Oysa her toplumsal-siyasal hareket gibi Türk Devrimi ya da Cumhuriyet de tarihsel koşulların ürünü değil midir? "İnkılap Tarihi"nin öğrencilere faydalı olabilmesi için "iç ve dış tarihsel koşullar"ın irdelenmesi gerekmez mi?

Tartışmacılardan Bülent Tanör de özellikle bu noktanın yani yöntem sorununun altını çiziyor. Tanör, İstanbul Hukuk Fakültesi'nde verdiği ve Cumhuriyet gazetesinin okurlarına armağan olarak yayımladığı "Devrim Tarihi" derslerinin notlarında açtığı fikirlerin ayrıntılarına girmeden, bu "tarihsel çerçeve"nin önemini vurguluyor.

Boğaziçi Üniversitesi'nden Doç. Halil Berktay ise Cumhuriyet'in ve Türk Devrimi"nin "resmi tarih anlayışı" içinde ele alınmasını tartışıyor. Berktay, üniversitede işlenen her ders gibi bu dersin de "akademik-üniversiter" ruha uygun olarak ele alınmasını, serbestçe tartışılmasını, bu derslerin bir "iman tazeleme seansı" olarak ele alınmaması gerektiğini savunuyor. Tanör, Toprak ve Berktay'dan sonra söz alan ve İstanbul'daki üniversitelerde adı geçen dersi veren öğretim üyeleri ve okutmanlar, konunun daha ilginç ve çekici hale getirilmesi için ne yapılması grektiği konusundaki görüşlerini aktarıyorlar.

Devletin düzinelerle üniversitesine ve onlarca "Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi" enstitüsüne düşmesi gereken bir görev, bu kurumlar tarafından yerine getirilmeyince, iş bir sivil toplum örgütünün başına düşüyor. Üniversite Öğretim Üyeleri Derneği'nce yayımlanan ve Sarmal Yayınları'ndan çıkan "İnkılap Tarihi Dersleri Nasıl Okutulmalı" kitapçığı, hem "İnkılap Tarihi" uzmanları ve öğrencilerine yararlı olabilir hem de ülkedeki gündeme bağlı olarak konuya ilgi duyan okurların ilgisini çekebilir.

İnkılap Tarihi Dersleri Nasıl Okutulmalı/ *Bülent Tanör, Zafer Toprak, Halil Berktay/Üniversite Öğretim Üyeleri Derneği ve Sarmal Yayınları/128 s.*

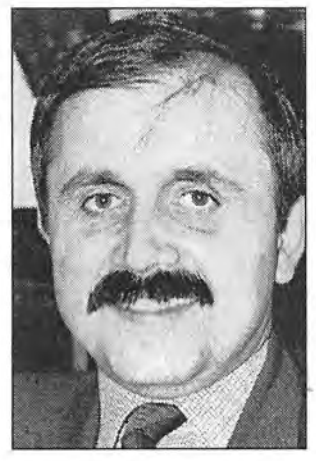

Zafer Toprak.

Bülent Tanör.

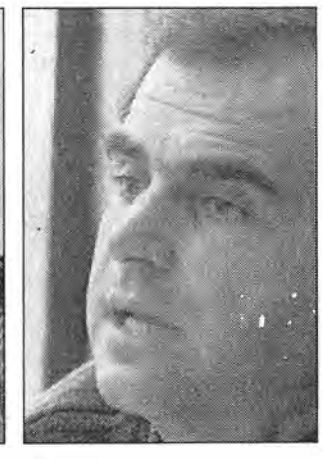

Halil Berktay.

Erendiz Atasü'nün yeni öyküleri

Taş Üstüne Gül Oyması

Değişik bir kurgulama yöntemi kuran Atasü'ye göre öykücülük şöyledir: "Öykünün şiirle kesiştiği bir alan, imge alanı. İmge, anlattığını daha güzel hissettirmeyi sağlıyor. Çünkü, insanın düş gücüne seslenen bir şey. Hem de bir kurgu elementi gibi kullanabilirsiniz. Ortak imgelerle metnin farkı, parçalarını birbirine bağlayabilirsiniz." Bu kitaptaki öykülerinde özellikle çeşitli zaman ve yerde oluşan olayları, bu olayları yaşayanların davranışlarını birbirine ustaca bağlamak olarak çıkıyor karşımıza. Değişik olay ya da olgu halkalarını birbirine ustaca bağlamıştır bu öykülerde.

MUZAFFER UYGUNER

Erendiz Atasü, Yunus Nadi Öykü Ödülü'nü kazandığı **Taş Üstüne Gül Oyması** adlı kitabındaki öyküleriyle, öykücülüğümüze bir yenilik getirmiştir. Kitapta yer alan altı öykü de değişik yerlerde, değişik zamanlarda oluşturulmuş ve değişik bir kurgulama ile yazılmıştır. Alıştığımız bir kurgulamanın dışında, değişik görüntüler çizilerek, belirli konuların öyküleri ortaya konulmuştur.

Kitaptaki ilk öykü olan ve kitaba da adını veren "Taş Üstüne Gül Oyması"nda, mezartaşı mermerlere değişik süslemeler yapan bir kişinin çevresinde mezar taşlarının değeri, o mezar taşının sahibinin kişiliği anlatılmaktadır. Mermer ustası Halim Usta, "uzun boylu, hoş endamlı ve narin" bir kadın olan Gülnihal Hanım'ın mezar taşına bir yaban gülü oymuştur. Burada, bir sanat ve sanatçı ele alındığı gibi insanımızın sanata verdiği değer de belirtilmiştir. Atasü, öykünün genel akımı içinde değişik görüntülere de yer vererek konuyu çok güzel öyküleştirmiştir.

"Son Yörük Çadırı" öyküsünde, Edremit'in Tahtakuşlar köyünde, emekli öğretmen Alibey Kudar'ın kurduğu Etnografya Müzesi'ndeki yörük çadırının ışığında, hem bir kişinin, çadırı yapanın öyküsü anlatılmış hem de çadırın Türk yaşamındaki önemi belirtilmiştir. Zaman içinde yokolup giden bu çadırların, toplum yaşantımızdaki yeri geniş bir yelpaze içinde değerlendirilmiş ve onu yapan kişinin sanatı, geleneğe bağlılığı değişik anlatım kurgulamasıyla ortaya konulmuştur. Öyküde, Tahtakuşlar köyünün yaslandığı İda (Kaz) Dağı da bütün doğallığıyla görüntülenmiştir. "Tapılası güzel dağ, İda... Şaşmamalı seni tanrıların otağ tuttuğuna. İda, bir kadın adı gibi, hem nazlı, hem anaç. Burada arınmıştır, burada korunmuştur; bu yüksekliğe kir ulaşamaz, içindeki bile". Bu köyden "yabani zeytinliklerin en sık olduğu" köyden yetişen Necati, bu önemli çadırı yapmış, tarihi yaşatmıştır.

Erendiz Atasü kızıyla birlikte.

"Katran Ağacı" öyküsünde, pencereleri tuğlayla örülmüş, terkedilmiş bir taş konak ve bu konaktaki eski yıllardaki yaşam ele alınmıştır. Elbette, düşsel bir kurgulama söz konusudur. Atasü, bu öyküde de, önceki iki öyküde olduğu gibi bilinmeyen ya da pek az bilinen geçmişi ele alıp öyküleştirmiştir.

İkinci ülke ve öbürleri

Kitabın dördüncü öyküsü, "İkinci Ülke"dir. İkinci ülke, Anadolu'muzun uzak bir bölgesidir. Ona göre "İkinci Ülke'yi esinleyen, Orta Anadolu ve Doğu Anadolu arasındaki bozkırın ıssızlığı. Erozyona uğramış. Son yıllarda yavaş yavaş terörist eylemler de görülmeye başlanmış" yerlerdir. Bir zamanlar... Bistil'e atanan kişinin eşi orada korkmuştur önceleri. Öyküde şöyle deniyor: "Annem önce korkmuş, babam gülmüş onun kaygılarına. ("Hanım dağlara yasa geldi artık"). Annem, 'Ölüm bir hayat tarzıysa, o ellere, neden gidiyoruz?' diye sormuş, ürkek. Babamın yanıtı yalın ve kesinmiş: 'Hayatı ölümün istibdadından kurtarmaya" (s.69). Bugün ise öyküde Bistil diye geçen Bitlis'te durum bilmem nasıldır? Anlaşılıyor ki öyküde, yazarın kendi yaşamı anlatılmıştır; sonradan o bölgeye görevli olarak gitmesinden de böyle bir izlenim çıkmaktadır.

"Zaide" öyküsü ise Ankara Devlet Konservatuvarı ile ilgilidir. Kuruluş yıllarında Almanya'dan kaçak gibi gelen önemli sanatçıların Ankara'ya gelişlerinden başlayarak yaşamları bu öyküde de değişik örgülerle öyküleştirilmiştir. Mozart'ın Zaide aryasının anımsattıkları ile eski yıllara dönüş yapılmıştır.

"Eskil Masal" Mısır'ın eski y arı ve Mısır mitolojisinden oluşmuştur. Atasü, mitolojiyi odak alarak insan yaşamındaki tanrı ve tanrılarla ilgili anlayışlara değinmiş, ışık tutmuştur. Bir Mısır atasözü var: "Herkes zamandan korkar, zaman piramitlerden korksun." Atasü de Keops, Kefren piramitleri ile Sfenks'in görüntülerinden yola çıkarak mitolojik bir tarihi, Mısır tanrılarını, ünlü Nefertiti'yi işlemiştir. Tanrılarla Nefertiti gibi insanların ilişkileri de bu öyküde önemli bir yer almıştır.

Kurgulama özellikleri

Atasü, bu kitaptaki öykülerinde, güncel bir konudan yola çıkarak eskilere, eski yaşantılara, "Eskil Masal"da olduğu gibi, çok eski tanrılar dünyasına gitmekte; bizi de alıp götürmektedir. Bu düzeni kurarken masal anlatımından, hatta klasik öykülemeden değişik bir yöntem uygulamıştır. Sözgelimi, "Taş Üstüne Gül Oyması"nda, mezar taşları yapan ustanın ortaya koyduğu mezar taşları süslemeleri yanında daha başka görüntülere, eski mezarlıklarımızdaki görüntülere ve mezar taşlarına yönelik anlatımlar görülür. Yaşlı bir babanın doğum yaparken ölen kızı ile ilgili olarak ustaya anlattıkları da öykünün örgüsü içinde yer almaktadır.

"Yörük Çadırı"nda da yörüklerin çadırlar içinde yaşadığı günlere gideriz. Son yörük çadırını yapan Necati'nin hapishane yaşamı, Nâzım Hikmet ile hapishane günleri, Nâzım Hikmet'in Necati ile birlikte iken Necati'yi değerlendirmesi gibi anlatımlar öykünün kurgusu içinde yer almaktadır. "Katran Ağacı"nda, Akçaağaç köyü temel alınmıştır bir bakıma. Yalnız yaşayan bir kadının köy içinde yıllardır ilk kez gezinmesi ve eskiden kalma evin gizini çözmek üzere koşuşması ele alınmıştır. Bu "Yapının taş Rum mimarisinin bir örneği olduğu açıktı. 'Mübadele'den önce köyde yaşamış bir Rum'a ait olmalıydı. Kime?" Böylece yönelim sonunda eskiniş bir evdi o, Evdoksya da kimbilir nerelerdedir? "Evdoksya ile Evdoksya, geçmişle düş arasında, Evdoksya ile Fitnat arasında, Rumeli'yle Anadolu arasında, Evdoksya ile Abdi-Memet arasında, evlilikle yalnızlık arasında, zeytinlikle plaj arasında" oluşan olaylara değinilir. Evdoksya 1924 yılında gider, Memet'le Evdoksya'nın ilk ve son buluştukları Akçaağaç ise ayaktadır. Böylece, dostça yaşayan insanların göçle ayrılışı anlatılmıştır gidiş gelişlerle.

"İkinci Ülke" geniş bir yer ve zaman ortamında Anadolu insanının güç koşullarda yaşamını ortaya koymaktadır. Değişik kişiler, değişik ortamlar, değişik olaylar zincir halkaları gibi birbirine bağlanarak ortaya konulmuştur. Çeşitli zamanlarda düşlere dalınarak belirtilen bazı gerçekler de ele alınmıştır bu öyküde. "Zaide"de, Ankara'ya gelen Herman Scroeter'in Almanya'da kalan Matilde'e yazdığı mektuplarla kurulmuş bir örgüleme buluruz. Ankara'daki Konservatuvar'ın kuruluşu ve yapılan çalışmalar değişik görüntüleriyle öyküleştirilmiştir. "Eskil Masal" ise, çok eski tarih ve o zamanlar yaşayan insanlar, belirli ilişkiler düzeninde verilmiştir. Burdaki odak kişinin, Mısır Kraliçesi Nefertiti olduğunu söyleyebilirim.

Öykülerde, insanlar ve insanların yaşayışı, toplumsal bazı durumlar ele alınmıştır. İnsanlar arasındaki ilişkiler, sevi bu arada anılabilir. Nefertiti'nin de sevisini buluyoruz. "İkinci Ülke"de, babanın şu sözleri de sevi için önemlidir: "Orda insanlar senin anladığın anlamda sevgiyi bilmez. Sen de onlarca sevmeyi beceremezsin. Kitle içinde, elektrik akımı gibi sıçrayan bir içtenlik sonuna dek paylaşılır. Bir an sürer" (s.74). Bu anlayışın seviyle ilgili insan ilişkilerinde bulabiliriz.

Bazı konular

Öykülerde yaşam, yaşam biçimi de ele alınmıştır. Hele doğu yörelerimizdeki yaşam "İkinci Ülke"de geniş olarak verilir. Öykünün sonunda genç hekimlerin ağzından yapılan değerlendirme oldukça ilginçtir: "Hastalarımızın çoğu kanamalıydı. Yıllarca savsaklanmış kadın hastalıkları, düşükler, bıçak, tabanca yaralamaları"...

Öykülerde betimsel görüntüler de var elbette. Sözgelimi, "Katran Ağacı"nda, Akçaağaç köyü şöyle betimlenmiştir: "Sırta yaslanmış, kireç badanalı küçük yapılar, düzensizce dağılmış; sarı ağustos toprağıyla, boncuk mavisi gök arasında. Şirin ve yoksul" (s.41). "İkinci Ülke"nin başında bozkır şöyle betimlenir: "Yozdal vilayetini geçince ikinci ülke başlıyordu, ağaçsız ve kadınsız. Bir süre sonra insansız... Aşınmış yaşlı dağlar bozkırla iç içe. Toprak -bir avuç toprak arıyordu gözler dağlarda- yoktu. Bahar gelmiş ve dağlar yeşermemişti. Dağlar ve bozkır bir kocaman ıssızlıktı" (s.59). Gene bu öyküde gittikleri Bitlis şöyle betimlenmiştir: "Bistil vilayetinin merkezi dik sırtlar arasındaki ırmak vadisine kurulmuş küçük bir kasabadır. Kentin kesiti alınsa dar bir üçgen çıkar ortaya, tabanı gökyüzü olan. Irmak baharda hırçındır, sonra durulur. Evler tepelere yaslanmıştır, çoğu kerpiçtir."

Öykülerde, bazı kişilerin de betimlenmesi olağandır; bu öykülerde de kişi betimlemeleri görülür. "Son Yörük Çadırı"nda, çadırı yapan Necati şöyle çıkarılıyor önümüze: "Necati'nin toprak insanı olduğu belliydi, teni kavruk, elleri pençeleşmiş, derisi sert". "İkinci Ülke"de geniş bir benzetme var: "Kahvelerde fötr şapkalı, saatleri köstekli, mintanlı, ütüsüz takım elbiseli, kıravatsız yaşlıca erkekler oturur, iri taşlı kehribar tesbihlerini şakırdatarak. Ağaların ruh durumunu kestirebilmek mümkündür, parmakların tesbih tanelerine dokunuşundan. Öfkeli, düşünceli, kararlı, sakin, sabırlı. Kıpırtısız yüzlerindeki anlamsa -ya da anlam boşluğu- değişmez... Eski bir Urart yontusu gibi esmer ve durgun" (s.61). "Katran Ağacı"ndaki Evdoksya'yı yukarıda tanıtmıştım. Bistil'e görevli giden babayı şöyle tanırız: "Uzun boylu, yakışıklı. Yiğit atlılar gibi... Ata binmez, silah atmaz. Yüz çizgileri kahvelerde yüzyıllarca bekleşen ağaları andırır" (s.68).

Değişik bir kurgulama yöntemi kuran Atasü'ye göre öykücülük şöyledir: "Öykünün şiirle kesiştiği bir alan, imge alanı. İmge, anlattığını daha güzel hissettirmeyi sağlıyor. Çünkü, insanın düş gücüne seslenen bir şey. Hem de bir kurgu elementi gibi kullanabilirsiniz. Ortak imgelerle metnin farkı, parçalarını birbirine bağlayabilirsiniz." Bu kitaptaki öykülerinde özellikle çeşitli zaman ve yerde oluşan olayları, bu olayları yaşayanların davranışlarını birbirine ustaca bağlamak olarak çıkıyor karşımıza. Değişik olay ya da olgu halkalarını birbirine ustaca bağlamıştır bu öykülerde. Böyle bir uyarlama öykücülüğümüz için bir gelişim sayılabilir. Kitaptaki öyküler, öykücülüğümüz üstüne konulan birer güldür.■

Taş Üstüne Gül Oyması, Öyküler / *Erendiz Atasü/ Bilgi Yayınevi, Ankara 1997/ 155 sayfa.*

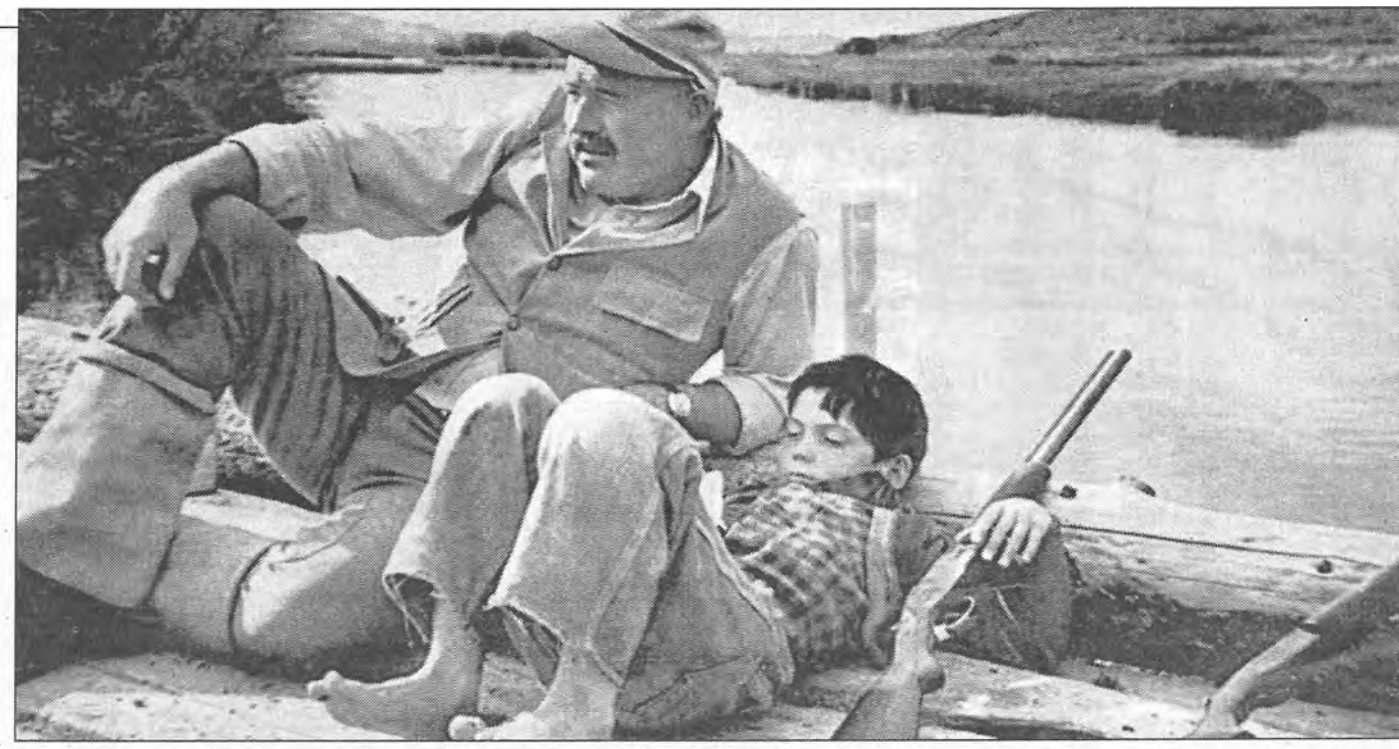

Bazı önemli yapıtlarıyla

Ernest Hemingway

Yaşama alaycı, serüvenci bir bakış açısından eğilen Hemingway yaşamın içinde yaşama sevincinin serpilip açtığı yapıtlar yarattı. Kısa cümlelerle konuşur gibi yazdı. Duru, açık bir dil kullandı, keskin gözlemler sonucu göze yönelik kısa, yalın betimler çizerek görünüyü okurun yüreğinde duyurmayı başardı. Sözcükler eylem halindedir Hemingway'da. Hareketleri birer birer vermesi, film tekniğine benzer bir anlatı biçeminin temelini oluşturur.

M. GÜNER DEMİRAY

Ernest Hemingway'ı zevkle okurum. Çünkü o, basit serüvenlerin, sıradan yapıtların yazarı değildir. O, gerçek serüvenlerin soylu şiirini, ışıklı yalın estetiğini yaratmasını bilmiş, başka olmayı becermiştir. Hayale yer yoktur romanlarında. Kendine özgü gerçekçi biçemiyle yeryüzünde varolmanın meşalesini yakmıştır. Avcılıkla uğraşır çocukluğundan beri, boksörlük gibi tehlikeli bir sporun ustası olmaya çalışır. Birinci Dünya Savaşı'nda İtalya'da askerdir, İspanya İç Savaşı'nda barut ve ateşin içindedir. Afrika göklerinde uçağı bozulur, düşer, ölümden döner, yaban avlarında serüvenden serüvene koşar. İçinde hep çatal bir yürek taşır, korkuların üzerine üzerine gider.

Serüvenli yolculuğu sırasında iki kez ölümden kıl payı kurtulur ve bu nedenle kendisiyle yapılan bir konuşmada şöyle der: "Bu gibi kazalar insanın ömrünü uzatır." Burada gözüpek bir insanın cesaretini, yılmazlığını, atılganlığını, öte yandan yaşama alaylı bakışını görüyoruz. Bu bakımdan bir yerde Hemingway'a, eylemlerin, serüvenlerin, bir coşkulu yaşamın adıdır dersek yanılmış olmuyoruz.

Hemingway yaşamadığı, içinde bulunmadığı olayı kaleme almaz. Serüvene çıkacaktır, fırtınalara dalacaktır, tehlikeleri yaşayacaktır, içten duyacaktır, daha sonra da kaleme sarılacaktır. Ve serüven birikimlerini kâğıda dökecektir. Bu nedenle romanlarının baş kahramanı kendisidir.

Acı ve mutluluk

Onun İtalya serüveni Silahlara Veda'yı doğurmuştur. Güçlü romanlarından biri olan Silahlara Veda Tolstoy'un "Savaş ve Barış" romanıyla at başı gider. Tolstoy'un dile getirdiği, dünyaya egemen iki karşıt güç olan savaşla barışın, Hemingway'da da yaşamın iki karşıt temel öğesi acıyla mutluluktur. Yazar kanlı boğuşma içinde aşkın yüceliğini çizmiştir.

İsyanya İç Savaşı'nda muhabir olarak görev yapmaktadır. O, bu acımasız ortamda evrensel görüntüler saptar. İç savaşın yaşantılarından tek piyesi "Beşinci Kol"u ve "Çanlar Kimin İçin Çalıyor" adlı ünlü romanını çıkarır. Eserdeki temel düşünce Otuzlu yılların aydınlarındaki idealizm ve haklı savaşa nasıl katıldıklarıdır. Aşkla ölüm iç içedir romanda. Aydın bir kişi olan Robert Jordan, Cumhuriyetçi Ordu'nun saflarında yerini alır. Görevi önemli bir köprüyü havaya uçurmaktır. Bunu yapar, bu arada Maria'ya da âşık olur. Çevresindekileri kaçırır, yalnız başına düşmanı bekler. Birinci amaç yaşamaktır; ama inandığı değerler uğruna öleceği için bu ölüm işe yarayacaktır. Realist çehreli bir romantizmi yaşarız burada.

Savaş sonu Paris yılları başlar. Hemingway bu kültür başkentinde başıboş, avare gençliğin eğlenceli yaşamını kaleme aldı. Boğa güreşlerini tüm acılığı ve güldürü yanlarıyla işledi. Şu yapıtları Paris günlerinin tanığıdır; "Üç Öykü, On Şiir", "Bizim Zamanımızda", "Bahar Selleri", "Güneş de Doğar" v.b... Kahramanları çokluk orta sınıftan ve halktan kişilerdir. Hep çetin bir savaşımın çarkında dönerler.

Son romanlarından, daha doğrusu uzun öykülerinden biri olan başyapıtı İhtiyar Balıkçı dünya yazınını etkilemiş, yazarın Nobel Ödülü almasını sağlamıştır. Bu yapıt Küba denizlerindeki serüvenlerinin sonucu edindiği deneyimlerin ürünüdür. Yapıtta, uzun süredir balık yakalayamayan İhtiyar Balıkçı'nın okyanusta tek başına son kez şansını denediğinde büyük bir kılıç balığı avlaması ve bu balığı kayığına çekmek ve karaya çıkarmak için iki gün boyunca verdiği olağanüstü savaşım anlatılmaktadır. Kısa bir süreyi romanlaştırmak büyük bir yetenek ve beceri ister. Bunu da Hemingway'da buluruz.

Uzun öykü üç ana kol üzerinde gelişir. Birincisi, Balıkçı av bulmak için okyanusun enginlerine açılır; ikincisi, avını bulur engin denizde, bu bir dev kılıç balığıdır. Balığı öldürebilmek ve kayığına çekebilmek için gecenin ayazında, gündüzün sıcağında saatler boyu uykusuz kalarak mücadele verir. Üçüncü ana kol da, öldükten sonra kayığa çekilen balığın dönüşte köpekbalıklarına yem olması, bu nedenle ihtiyar adamın köpekbalıklarıyla savaşından oluşmaktadır.

Romanın temel anlamı, umutla umutsuzluğun insan ruhundaki psikolojik unsurlarını ustaca belirtmesidir. Yazar, bunu yaparken iç konuşmalara, yüksek sesle denize dönük konuşmalara dayanarak savaşımın umut ve umutsuzluk sarmalını bize ince ince açar. Biz de başarılı öykülemelerden sonra kısa, açık betimlemeler, Balıkçı'nın balıkçılığı öğrettiği çocuğu yardıma çağıran yinelemeleri ve ruhsal direnişleriyle denizin derin şiirini, insanın dramını önümüze seriverdiğini algılamış oluruz.

Yapıttaki diyaloglar kısa, öz, canlı ve hareketlidir. Zaten yapıtın çokluk bölümü konuşma havası taşır:

"Gece suya batıp çıkarken çıkardıkları gürültüye bakarak kayığını iki yunusun izlediğini anlamıştı. Erkek yunusun burundan solumayı andırır sesiile dişinin iç çekişine benzeyen nefes alışını birbirinden ayırmakta çok ustaydı.

"İyidir bunlar" diye söylendi. "Birbirleriyle oynaşır, birbirleriyle şakalaşır; öylesine sevişirler ki. Uçanbalıklar gibi kardeşliğiz bunlarla da."

Oltasına takılan balığa acımaya başlamıştı. Kendisinin yaşlı olduğunu bilen bir garip, bir harika balıktı bu. Şimdiye kadar bu derece kuvvetli ve tuhaf huylu bir balığa rastlamamıştım. Yalnız aklı başında, zıplamağa niyeti yok gibi. Allah etmesin bir fırlayıverirse işim bitiktir. Belki daha evvelce birkaç defa daha yakalanmışsa, nasıl mücadele edileceğini biliyordur. Karşısındaki adamın tek başına yahut benim gibi bir moruk olduğunu nereden bilecek. Lakin dehşet bir hayvan olmalı bu; eti de güzelse iyi para edecek. Zokayı erkek balıklara has bir şekilde yuttu. Çekişi de erkek gibi paniğe kapılmadan erkek gibi dövüşüyor. Acaba bir planı, bir düşündüğü var mı; yoksa o da bencileyin ümitsiz mi? (İhtiyar Balıkçı, s. 38, Çev: Orhan Azizoğlu)"

Görüldüğü gibi yazar, eylemlerle tinsel ögeleri birbirini tamamlayacak biçimde dengeliyor. Ruhsal olgularla realist çizgisini sürdürüyor. Acıyı duyururken eylemi de görüntüsü zihinde kalacak biçimde belirginleştiriyor.

Yoksul bir kişilik, sevilen kimsesiz bir emekçidir İhtiyar Balıkçı. Balığı sadece kendini yaşatmak, pazarda satmak için öldürmediğini düşünür. Daha çok balıkçının onurunu gözönüne alır. İnsanın yenilmek için yaratılmadığını söyler sürekli. Yaşlı olmasına rağmen onu şöyle betimler: "İhtiyar Balıkçı zayıf, kavruk, kederli yüzlü, boynun arkasında ensesi kırış kırış bir adamdı. Yanakları, güneşin tropik denizlerinde meydana getirdiği akislerin esmer kanser lekeleriyle kaplıydı. Bu lekeler yüzünde aşağı çenesine kadar iniyordu ve elleri oltasına takılan ağır balıkları çekerken açılan yarıklarla yol yoldu. Ne var ki bu yarıkların hiçbiri taze değildi. Bir çöl kurakliğiyla balıksız geçen günler kadar eskiydi bunlar. (İhtiyar Balıkçı, s. 1, Çev: Orhan Azizoğlu)"

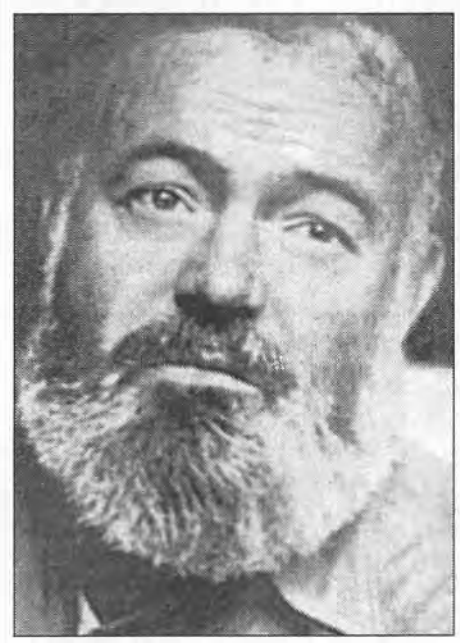

Ernest Hemingway, yaşama alaycı, serüvenci bir bakış açısıyla eğilmiştir.

Okyanus açıklarıda İhtiyar Balıkçı'nın teknesine çalıbülbülü denen cinsten bir kuş gelip konuyor. Karadan uzaklarda bitkin bir durumdadır kuş. Balıkçı, yaşını, nereye koştuğunu sorar yorgun kuşa. Yanıtını kendi verir, "Atmacaya tabii" der. Sonra diyeceklerini sıralar: "Dinlen küçük kuşum" ded . "Dinlen de her insan, her balık, her kuş gibi kısmetinin, akıbetinin kucağına düş. Nasıl olsa ondan kurtuluş yok."

Yaşam ustası

Bu kuş bir simgedir romanda. Kuşla İhtiyar Balıkçı'nın ya da balığın yazgısı aynı görülüyor. Özellikle yorgunluk yönünden İhtiyar Balıkçı'ya benziyor kuş. Atmacaya gidişi balığa... Çünkü acımasız atmaca için bir av olacak bir lokmacık etiyle. Ayrıca burada atmacayı balıkçı olarak da düşünebiliriz. Böylece kuşla Balıkçı ya da balık yaşamın yazgısını koşut olarak paylaşıyorlar.

Yaşama alaycı, serüvenci bir bakış açısından eğilen Hemingway yaşamın içinden yaşama sevincinin serpilip açtığı yapıtlar yarattı. Kısa cümlelerle konuşur gibi yazdı. Duru, açık bir dil kullandı, keskin gözlemler sonucu göze yönelik kısa, yalın betimler çizerek görünüyü okurun yüreğinde duyurmayı başardı. Sözcükler eylem halindedir Hemingway'da. Hareketleri birer birer vermesi, film tekniğine benzer bir anlatı biçeminin temelini oluşturuyor.

Hemingway'ın ölümü tüfeğini temizlerken olan bir kaza mıydı? Bu olaya pek inanılmamaktadır. Tanıklar daha çok yazarın tek el ateşle kendine kıydığını söylüyorlar. Peki bu yaşam ustası neden eliyle canına kıydı? Sayrıydı Hemingway. Doktorlar yazarın sıkı bir perhize girmesini, istediği gibi yaşayamayacağını söylüyorlardı. Bu durum Hemingway için ölmeden önce ölmekti. İstediği gibi yiyip içmemek, dilediği gibi yaşayamamak onun için tükeniş demekti. Yaşama zevki kalmayan sanatçının yaratımı da körleşecekti. Bu nedenle o gerçek ölümü seçti. Kafasına sıktığı tek kurşunla 1961 temmuzunda yaşa ına son verdi. Zaten çoktan dünya yazınında adını sonsuzluğu yazdırmıştı. Şimdi artık hareket ve hız çağının muştusudur Hemingway. İçteki eylem düşünün dışavurmuşluğu... ■

ŞİİR ATLASI

Hazırlayan: Cevat Çapan

Adonis/ Şiirler/ Çeviren: Metin Fındıkçı

Nerde biter uzaklar, nerde yorulur korku?

Asıl adı Ali Ahmet Sait Eşber olan Adonis 1930'da Suriye'de, Lazkiye'nin Kassabin köyünde doğmuş. Ondört yaşına kadar orada yaşayan 1944'te Suriye'nin bağımsızlığa kavuşması üzerine ilk Cumhurbaşkanı Şükrü El-Kuvvetli'ye yazdığı şiirle onun övgüsünü kazanmış ve öğrenimini önce bir Fransız okulunda sonra da Şam Üniversitesi'nde sürdürmesini sağlamış. 1956'da Beyrut'a geçti. Adonis adını aldı. Lübnanlı şair Yusuf El-Hal'le birlikte **Şiir** adlı bir dergi yayımladı. 1960-61 yıllarında Paris'te kaldıktan sonra Beyrut'a dönen Adonis Lübnan vatandaşlığına geçti. 1968'de **Mavakif** adlı aylık bir dergi çıkarmaya başlayan şair uzun bir süredir Paris'te yaşıyor. 1971'de "Syria-Lebonan Award of the International Factry Forum", !986'da "Le Grand Prix des Biennales Internationales de Poésie" ödüllerini alan Adonis 1995 yılında da Nâzım Hikmet Vakfı'nın Uluslararası Şiir Ödülü'ne layık görüldü ve ödülünü almak üzere İstanbul'a geldi. Daha önce Necla Işık'ın çevirdiği **Kutlamalar** (Gölge Yayınları, 1991) ve Özdemir İnce'nin çevirdiği **New York'a Mezar** (Varlık, 1989) adlı kitapları yayımlanan Adonis'in bu şiirleri Metin Fındıkçı'nın çevirdiği ve İyi Şeyler Yayınları'ndan çıkacak **Rüzgârda Yapraklar** kitabından alınmıştır.

MEZAMİR

Nerde biter uzaklar, Nerde yorulur korku?
Nağmem boş boşalır doldurulan, genişleyen ova bile, suda birleşen kum bile- ne bu yol, ne bu varış?
Gider gider ve bize döner. Muhalifim olur delirir ve yırtar derimi.
Şimdi dehşet kimde ilaneder ölümün cazibeliğiniben şimşeksiz bir bulut bende, ben ıssız bir yerde olmayan bulut.
Saklanırım ve görürüm yalanı, mevsimlerin sağlam cübbesi altında saklanırım söktüklerinde, onların sınırladıklarıyla atarım adımlarımı. Ve denize izlemesini söylerim.
Ağaçların yaprakları defterimde şiirler benim gibi taşlaşır.
Ufkun derisini yüzeceğim kanı aksa bile. Yara ve yaranın arasında uçacağım.
Boşluğu paylaştıracağım, ölüm ve bana.
Bayrağını dikeceğim açlığın, ekmek ve bana
Yarında asacağım güzün gyisilerini. Sicim örgüsünü çözeriz, bana söyleyecekler iznimle toplanan mezamir taşları-
Ah! Hangi delilik ey atam hangi mesihi.
Güneşin yanında araştırırım gözlerde direneni, gözlerdeki ışığı görürüm bütün ışığı. araştırırım hurma ağaçlarını cesedim olurlar, kör araştırınım sözler verir düşmanın cinsiyetini, körlüğüm gökyüzünü deler.
Kör araştırırım taşlar verir çocukların dudağını ve tarihin gök kuşağını, nağmelerim ağaçların hançeri.
Kör araştırırım uzanır yoklarım dalgaların sınırlarını, göremem sınırların izlerini, denizin ve kayalıkların arasında, bulut ve kumun arasında, gece ve gündüzün arasında.
Kör araştırırım yalnızlaştıran dağlarımızı- Ben ve Tanrı, Ben ve Şeytan, Alem ve ben, ve körlüğüm aramıza fitne ve fesatı eker.
Ah! Ey insanlar araştırıyorum ey uyarıyorum.

1- RÜYA

Rüyamda ellerimde yıldızlar
Güvercin kanatları üstünde giden
Ufukla kaplanan
Yangın kokusunu koklayan-kartaca çağları
Aynada yansır
Saçları gemi olur diyor
Ayna onunla yansır-keserek bağırsakları
Rüyamda yıldızları gördüm
Uçan denizlerinde batırır beni şahdamarıyla,-
Şahdamarı kesik,
Onda uçtu diyor ölen değerler
Yeni bir adla yarını yeni adla gönderdi
Yanarak
Ekin güneşte ve ufukta.

2- GARİP ŞARKI

Uyarmıştım, eğer alev sana sarılırsa hangi kalemi tutacağını?
Kayıp ince tüyün tehtidi nasılsa?
Ne zaman batarsa sende küller, hangi öğrettiğim uyaracak seni
Oysa böyle isteyecek elbiselerini-böyle sevecek rengini?
Hayatın ortasında küllenecek mi bütün şüpheler?
Büyüler bu sahiplendiği güneşin aynasını
Uyarmış, olsam da?
Ve olsa da bu son sözler-son şartlar?

Kimsesizliğin öldürür şimdi, kimsesizliğimi
Kimsesizliğin sevindirir şimdi, dağılırım
Kimsesizliğin ölür şimdi, başka telaşla
Kimsesizliğin ölür şimdi, tuhaflaşır yalan

Kimsesizliğin böyle ölür, kimsesizliğimin- önü yok bağrın üstünde boğulan
Araştıracak babanın yufka yüreği yok
Kimsesizliğin, onda yalnız, kimsesizliğin
Yanar kimsesiz yaratılan herkes
Onda çocuklaşır ufuk.

Şarkılarım, söyler şarkılarının yanında,
Kimsesizliği,
Onunla olmadı yandı ve dağıldı susuz
Cephem söyler gibi kimsesizliğin benzerini
Kimsesizliğin öldürür şimdi kimsesizliğimi
Biçerler bedenimizde yığılan sevinç ve karanlığı
Dağılır dümdüz olur-sevgim gayretim, kapatmaz ardından kapıları
Büyük kaynak-boşalttı biriken geceyi
Gözetler beni, yavaşlayan adımlarımı asar
Sarkıtır sevgiyi hatta milyonlar akar cephemden
İki pusu arasında kaynayan savaşta
akar bebeklerin yüzü
Kaldırırım yüzünü şahdamarı aşkın, taşlaşır rüzgâr
Yanar,
Büyür ufukta-çocuklaşır ufukta
Ne zaman kusacak sabah
Benimle çıkar, ilkin, kanatlar
Örneğin gibi uyarmıştım
Ey dost insan.
Uyardım sizi, ey uyardığım
Sevincim yanında uzakta harabe ve karanlık
Yerlebir olanın yanında
Zamanın sizde toplandığını gördüm-bu ağaçtan sağılan
Kaynak gibi
Söndürür yangını
Gördüm sizinle alevin battığını
Uzaktaki kumda harabe ve karanlık
Kuşluk vaktiyle binlerce gülüş
Uzakta birikir yığılan harabe ve karanlıkta
Görüyorum görüyorum külünü
Şimdi de mutluluğunu
Şimdi d dönüşünü.

Uyardım sizi, gitgide azalan görüntünüzde, azalan görüşüm:
Silindi ateşlerin arasında kayboldu böyle gizlenerekböyle
Sararak yaralarınızı,
Silindi yığılan kum ve gece
Tanrının karanlık ipiyle bağlandı, tanrı böyle giyinir yeminlerinizi
Yangın tıkar soluğunu çiçek hastalığıyla
Giyinirsin ve görmezsin.
Ve sevinirsin...
"Atalarım, kalınlaşan kollarınızla, ey demirden bellerinize dayandığım
Yıkıldı, kaydı hayatımızın ömrü.
Atalarım benim adım yenilenir
Benim adım yarın
Yarın böyle yaklaşır-yarın böyle uzaklaşır.
Ruhumda yangın ve boğazı kesilmiş
Uyarmıştım ruhumun gizini
Bende yalnızlaşan, gülüşümle tanıdı şuan bulunduğum yeşilin şekli
Gülüşümle yaşar şuan yeşilin ateşi
Atalarımızın şiiri yaşlanmadı
Anımsarlar nasıl yıkıldıklarını, bu ellerim uzanır ellerine
Yıkılır kanlarıyla
Bu yürüyen benim, sürekli yürüyen adımlarım
Sevindirir, yaklaşan aşkın haberleri, dağıtır üzüntüleri
Şiirin gücüyle dara düşmez
Bağrım onun yüksekliğinde
Ve cephem Lübnan selvisi gibi"
Seviniyorum...

3- YAŞAYAN KÜL

Bizde duydum şimdi
Aramızda duydum şimdi
Üçü de birikmiş aşık olur ölümüne
Yalnız kırmızılaştı
Son ses:
"Yetiştirilmiş olsa bile ölü, otopsi olur
Etimiz çakıllarla
Yetiştirilmiş olsa bile ölü, önümüzde bekleyen
Dedelerimizden bize dönen
geçmiş sonsuzlaşsa yardım istediğinde"

Üçü de boşalsa
Yalnız kırmızılaştı
Son ses:
"Büyüttü öfkemizden sallanır gibi bir duvarı
Kandil söndü sabahın gözlerinde
Ateş dondu kalınlaşan gelecekte
Kalplerimizi unuttu bu adımlar
Umutun sözünde soylu bir at"

Üç biriken de, büyüyor çakıl taşları gibi
Çakıl taşları gibi düşündürüyorlar, yalnız kırmızılaşan
Son ses, bu ses:
"Ey tanrının sonu oldu:
(ayrıldı çivilenerek
üstüste dizilen ahşaplar)
Tanrım senin mübarek sözünde kulların üzgün
Oturduğumuz yeri sallar altından avuçların nimeti
Dağıtır, bebek ve dedelerimizi-
Ey insanlar, sevginin bahçesinden yaşlı eser rüzgâr"

Üç boşalan iğrenç ömürden
Bizde boşalan
Şahdamarları yıldızların, ateş boşalır ve ölüm göndererir:

Ürkütmüyor yangın, ecel olmuyor
Savaşan kemiklere, ey yokolan savaşçılar
Kim olursa zaman gelirse eğer,
Ölecek mi savaşanlar, hafifleyecek mi, karanlığa gömülecek mi kavim?
"Göğüslerini açmış insanlar, sarkar sevgi
Yayılır, yarın böyle gizlenecek güneş düşünüldüğü gibi
Kucaklayarak bizi batan ışığı ve uyandıracak benzerimizi-böyle uyandıracak akan suyu*
Uyardım görüşümün azaldığını sizde, görüşümün azaldığını
Uyardım çekin, uyardım çekin
Uyardım, sizi gözetlemek için gönderildiğimi yeniden:
Kül oldu şüphe, şer oldu
Kusuldu haber gece ve gündüzünüzde
Bulunduğumuz yer sis:
"Yiğitler savaşır düşmanlığın sesi
Vahşet binlerce hançerde
Azı dişler öğütür
Tırnaklar keskin hayat zehirli
Kahramanlar sert yüküm gibi
Temmuz yüküm gibi-baharla birlikte fışkırır
Çiçeklerle birlikte ve ekin ve güç
Yıldızların su aşkı,
Temmuz akan ırmakların dibinde soğuk su
Gök temmuz ağacın dalı nimeti
Yuvalarında saklanan güvercinler
Temmuz işte parlıyor.

Savaşçılar savaşıyor düşmanlığın giysisiyle
Temmuz düşmanlığını barındırır savaşanların:
Kurumuş ırmak çatlakları
Bulutların yüzü gözbebeklerinden yağmur
Kan, akıyor bu kan
Sürüklüyor küçükleri ve yığıyor büyüklerde
Sürüklüyor nehirde
Komşuya kaymasın-burdan uzak değil
Kırmızı kapattı görüntümü.
Büründü vahşet ve karanlıkta parlıyor düşmanlık
Karanlık bizimle çatlar
Lübnan selvisinde çiçekler
Nehirde karanlık."
Ölüm, ey uyarmıştım, gençliğimizde
Ölüm hayatımızda
Irmaklar, döndü
Rüzgârla bir oldu
Tıkamadı mezarları anılarımızda
Yalnızca öldü dün
Öldü haçın üstünde
Döndü aşk ve göçtü
Denizleri görüyordu sığındığı yerden
Yangın aydınladı dönüşünü
Döndü aşk ve göçtü
Külden karanlık
Alevlendi ateş
Ve bu onun kanatlarıdır çiçeklerden sonra şehrimde
Günlerden sonra çakıl yıllar
Gök gibi süsler içinde sevgili sevginin kıyımını
Üstünde, uyandırın açlığımızı onunla öldüğündekolay öldü
Kanatları, sınırlar bizleri hatta böyle küllenir.

Senin gibi ey uyarmıştım
Ey baharın bağrı es
Ey uçarı vedanın uğraşı
Ey titreyen yol.

4- GÖNDERİLEN GÜZEL SÖZÜN

Uyardım, ey uyardığım
Ey uçuşan arzu ve ateş
Ey tüyler
Yağdı bulut ve gördü karanlığın parladığını
Yolcunun adımları çiçeklerin ömrünü
Sardı seni yıldızları gördün çabucak
Yolcunun yarın zamanı eğer yırtarsa giysilerini
Yarının zamanı-yarında yeşillik sonsuz
Sözverin
Onunla eski şekline getirin giysiyi, onunla eski şekline getirin çamuru
Gökyüzünü onunla sınırlayın ve yağmurun ıslattığı toprağı
Uyarım yol bize döndü
Uyardım arzu ve yardım istiyor
Uyardım çekin, uyardım çekin
Uyardım başladı ve çoğaldı yangın
Başladı ve çatladı
Başladı hayat
Sizi uyardım, ey kül, ey durulan.

Suskunluk isyan eder ateşimizde çocuklaşır bizde yiğitlik
Şehir yenilenir
Ateşimiz uyur adamızın sınırında
Yükseliriz kısa bir zaman böyle onunla
Yanar insanlar bunun içindir süzülür insan gibi
kalınlaşır-kül ve yenilenir
Kalınlaşır gibi-hayat ve aşk böyle ölür, bedeli
Bizi yakar, bağlar küllenen tüylerine
Uyandırır bizi

Uyardım sizi, sizi kim görür karanlığımızda
Uyandırır nasıl yokolduğumuzdan
Uyardım sizi, bizde öldü bedeli
Uyardım sizi, yangın başladı ve çoğaldı
Başladı çatlaklar
Başladı hayat,
Ey sen, ey kül, ey durulan.
Ömür çeker gibi bizi yaşlılığın asılı kafesine
Gömer yığılı toprakla boşaltır ve uçuşur
İki düşman arasındaki kaderde
Püsküllleri sarkan yıldızların, bütün yıldızlar bir haber
Ömür dedi: ömrümüz şimdi yağmur gibi yağan
Toprağın çirkinliği sürülür şimdi dedi
Fotoğrafı ışıldar çadırın altında
İkinci defa çevirdiğinde
Adımları bir muştu idi onların:
"Ey yazıklar olsun, yazıklar olsun size örttünüz
Ey mutlu olan saygınızı"

Hayat küpümüz çatladı
Yakını ve uzağı saklayan
Şehirde çoğalır caddeler kaldırımlarımı süsleyen
Yeşili seven şehrimizde, onda pusu gizler çürümüş
Dağılan zeytini
Atlarız yeşilliğin sineklerinden.
Hayat küpümüz çatladı
Hayatın derisine üşüşür meyvenin toplama zamanında saklı güz
Sahibi döner toprağın tıkar suyun akışını
Hayatı haczeder tekkede
Yapraktan kum
Yosunlu sudan gece
Hayat küpümüz, yeni dağımızda yaşantımızda
Büyük kavmin titreyişinde alır verimini toprağın
Ve alır kalpleri, ey dağ ve düşünce
Gibi bu ay.

SAHASINDA TÜRKİYE REKORU!!!

BAUDELAIRE EFSANESİ

Necmi Naz

X Yayınları

• **Meşhur Fransız filozofu ve Nobel Edebiyat Ödülü sahibi J.P.Sartre Baudelaire'i niye anlayamadı?!.**

• Büyük Türk şairleri Baudelaire'i nasıl yağmaladı?!.

• **Türk üniversitelerinde edebiyat ilâhı olarak lanse edilen edebiyat eşkiyalarının maskesiz kimliğinden haberiniz var mı?!.**

• Çağında lânetlenmiş bir şairken, yüzyıllara damgasını vuran ve hakkında beş bin kitap ve makale yazılan efsane şair Baudelaire'in esrarı nerden geliyor?!.

• **46 yıllık ömründe Baudelaire'in -günbegün - nasıl bir hayat yaşadığı; şiirlerindeki filozofik derinliğin nerden geldiği; hayatındayken yayınlanmış şiirleri ve artistik nesirlerinin en iyi tercümelerle yaklaşık tamamı; babadan oğula kalarak, üç neslin ancak bir araya getirebildiği Baudelaire mektuplarının en can alıcı olanlarının tamamı -hem de sistematik olarak- BAUDELAIRE EFSANESİ'nde...**

Sadece, Baudelaire'in dehşetengiz kabiliyetini sezmiş olanlara...

Baudelaire'den...

Aşk nedir?
Kişinin kendinden çıkma ihtiyacı.

•

*İnsan yüreğinde fahişeliğin yadsınmaz tadı, yalnızlık korkusu da ordan doğuyor; **iki** olmak istiyor. Dahi **bir** olmak; demek ki yalnız olmak istiyor.*
*Zafer **bir** kalmakta, özel bir tarzda fahişelik yapmaktadır. İnsanın kibarca, sevmek ihtiyacı dediği bu **yalnızlık korkusu,** kendi **ben**'ini dış **ette** unutma ihtiyacıdır.*

•

Halklar güce taparlar.

•

Ulusların bağrından büyük insanlar uluslara rağmen çıkar, aileler gibi. Onlar çıkmasın diye ellerinden geleni yaparlar. Demek ki büyük adamın, milyonlarca insanın geliştirdiği önleme gücünden daha büyük bir saldırı gücüne ihtiyacı vardır.

•

*Budalaca, sürekli **vahşiler**'den, **barbarlar**'dan söz eden uygar halklar, Aurevilly'nin de dediği gibi, **siz putperest olacak düzeyde bile değilsiniz.***

•

Fransa'da canım sıkılıyor, özellikle herkes Voltaire'e benzediği için.

•

Bu askeri benzetmeler, alışkanlığı; militan değil de disiplin için, yani uygunluk için yaratılmış kafaları, uşak doğmuş kafaları, ancak sürü halinde düşünebilen Belçikalı kafaları gösterir.

•

Dünya ancak yanlış anlamalarla ayakta duruyor. İnsanlar birbirleriyle evrensel yanlış anlama sonucu uzlaşıyorlar. Zira eskaza birbirlerini anlasalardı asla uzlaşamazlardı.

•

O bilinmez zevklerin yüzdüğü masum belde
Çok daha uzakta mı yoksa Çin'den, Maçin'den?

•

Sen sevdiğim tek varlık, sana yalvarıyorum,
Yüreğimin düştüğü uçurumun dibinden.

BAUDELAIRE EFSANESİ / *Necmi Naz*
1. Hm. 600 sf. (Kdv dahil) 2.000.000 TL.
Tel: (0212) 572 15 19 - 572 85 59
(0216) 349 15 33 - 414 21 99

Vitrindekiler

Kadınların Gündemi/ *Yayına Hazırlayan: Necla Arat/ Say Yayınları/ 202 s.*

"Kadınların Gündemi" kitabı, Türkiye'nin gündemini yansıtıyor. Çünkü bu toplumun kadınları artık ister özel, ister kamusal olsun, tüm sorunlarla ilgililer... O kadar ki çoğu kez gündemi de belirliyorlar. "Şeriat devletine, imam nikâhına, çokeşliliğe hayır!" derken, Türk Medeni Kanunu'nun daha çağdaş ve imzaladığımız uluslararası sözleşmelere uygun bir kanuna dönüşmesi için sürekli çaba gösterirken; çağdaş eğitimin çağdaş bir Türkiye'nin anahtarı olduğunu vurgularken; temiz toplum, temiz siyaset için, yani çocuklarına güzel bir gelecek bırakmak için çiçeklerle meydanları doldururken kadınlar hep ön saftalar; Varlar ve gündem oluşturuyorlar. Kadınların Gündemi, kadınların Türkiye'nin sorunlarına bakışını yansıtıyor.

Kırmızı Kaplı Defter/ *M.Naci Ünver/ Arkadaş Yayınevi/ 117 s.*

Kırmızı Kaplı Defter, toplumun değişik kesimlerinden alınmış yedi çiftin birbirinden ilginç öykülerinden oluşuyor. Farklı dünyaları ve o ölçüde farklı ilişkileri var bu çiftlerin. Ancak ortak özellikleri, birlikteliklerinin yargıç önünde sonlanması! Son derece akıcı bir anlatımı olan bu öyküleri bir çırpıda ilgiyle okuyacağınızı umuyoruz.

Düşüncenin Istırabı/ *Hanri Benazus/ Altın Kitaplar Yayınevi/ 160 s.*

"Düşüncenin Istırabı" okurdan büyük ilgi gören "Ben Kimim, Siz Kimsiniz?"in bir tür uzantısı olarak görülebilir. İnsana ve yaşamaya olan bakışı ve her ikisini de kapsayan yaklaşımı yine aynı eşdeğerliliği taşıyor: Yaşamı sevmek... Kendimizi kendimiz aracılığında tanımak... İnsana özgü değerlere sahip çıkmak... "Düşüncenin Istırabı", size sizi tanıtacak, iç dünyanızdaki bilmediğiniz özel yanlarınızı ortaya çıkaracak, sizi dünyaya ve yaşama sımsıkı bağlayacak bir birikimler toplamı. Okuyun ve siz siz olun!

Gizemci Cinsellik-Sevgi, Esrime ve Gizemci Deneyim/ *Louis William Meldman/ Çeviri: Şenol Ensari/ Kuraldışı Yayınları/ 207 s.*

Uygarlığın doruklarından geçin kutsal ve büyülü bir yolculuğa çıkmaya hazırlanın. Zaman zaman Kuzey ve Güney'i, Doğu ve Batı'yı birleştiren; zaman zaman da halkları ve kültürleri acımasızca yakıp yıkan güçleri keşfedeceğiz tarihin derinliklerinde. Yolculuğumuz, binlerce yıl önce varolmuş olan anaerkil kültürlerden başlayacak, antik Çin ve Hindistan'ın saray ve tapınaklarından, yarı Hıristiyan Orta Çağ Avrupa'sının şatolarından geçecek ve geleceğe uzanarak, 2000 yılında cinselliğin anlamının ne olacağını keşfetmeye çalışacak. Bu yolculuk boyunca cinselliğin ötesine bakacağız ve gizemci cinselliğin bilim, din, politika ve dili birbirine bağlayışına tanık olacağız.

De Profundis-Mektup/ *Oscar Wilde/ Çeviren: Yaşar Günenç/ Yaba Yayınları/ 125 s.*

"Tanrılar bana hemen her şeyi vermişlerdi... Yükseklerden sıkılınca, yeni heyecanlar bulmak üzere aşağılara indim" diyen Oscar Wilde, "De Profundis"te, iç dünyasındaki çelişkileri tüm açıklığıyla sergilemektedir. Bir yandan suçluluk duyarken öbür yandan yaptıklarının doğru olduğunu söylemekte; insanın yaşamını, bir sanat yapıtı yaratırcasına yaşaması gerektiğini öne sürmektedir: Yaşamda tek ölçüt, estetiktir. İsa'nın yaşamında estetiği egemen kıldığını savunan Wilde, kendi yıkımını adım adım tekrar yaşarken, iç dünyasının zenginliğini de tüm parlaklığıyla ortaya çıkarmaktadır. Oscar Wilde'ın cezaevinde yazdığı "De Profundis", ölümünden sonra, bazı yerleri çıkarılarak yayımlanmıştı; yapıt tam metin olarak ancak 1960'lı yıllarda basılabildi. Bu kitap, bu eksiksiz basımın tam çevirisi.

Enflasyon-"Yirmi Yılda Ne Değişti?"/ *Erol Çevikçe/ Ümit Yayıncılık/ 183 s.*

"Siyasal hayatın gündeminde iki temel madde vardır. Birincisi demokratikleşme, ikincisi ekonomik kalkınmadır. Üstelik bunlar alt alta değil de, iç içe iki maddedir. Türkiye nasıl eder de en sağlıklı yoldan demokratikleşmesini sağlar? Gene nasıl bir politika demeti ile kalkınmanın yolunu yeniden açar? Bunların dışındaki tartışmalar, gerçek tartışma gündemini bilerek veya bilmeyerek saptırmaktan başka bir şey değildir."

"Güvercin Curnatası"-Cemal Süreya ile Konuşmalar/ *Hazırlayan: Nursel Duruel/ Yapı Kredi Yayınları/ 31 s.*

"Bence, sanatçılarla, yazarlarla yapılmış konuşmaları, dergi ve gazete sayfalarında bırakmamalı. Bunların hepsini toplamalı. (...) Şundan: Sanatçıyla yapılmış bir konuşma, ileriye doğru, onun üstüne yapılmış on eleştiriden daha aydınlatıcıdır." "Güvercin Curnatası": Cemal Süreya ile şiire, hayata, cinselliğe, edebiyata, politikaya, gündelik yaşama ve insana ait ne varsa her şeyin konuşulduğu söyleşiler ve soruşturmalar. "Şiirle başarı kazanmayı hiçbir zaman düşünmedim. Aslında hiçbir konuda başarı kazanmayı düşünmedim. Şiir ne benim için? Dramım, açmazım, kurtuluşum, batağım, sevgilim, babam, gözaltım ve kendimi hiçlemeyi bilişim. Daha önemlisi yazgım olarak da görüyorum onu. (Laf düzgün çıkmadı ama, bunu aynen böyle yaz.)"

Aymazlığın Sonu: Geleceği Tehlikede Bir Ulus/ *Vahit Bademci/ Gazi Kitabevi/ 150 s.*

Bu çalışma, 21. yüzyıla hazırlanmada çok gecikmiş Türkiye'yi şimdi ve gelecekte bekleyen tehlikeler karşısında, entelektüel bir bilimadamının topluma dönük uyarı ve endişe çığlığıdır. Eğitimci özelliğinden çok gerçekbilimci özelliğinin daha ağır bastığı bu çalışmasında Dr. Bademci, Türkiye'nin gelişememesinin başlıca sebebi olarak saptadığı eğitim sorununun üzerine, çok sarsıcı bilgiler ve örnekler vererek parmak basmıştır. Çalışmada, çözümler içerisinde sunulan; bir eğitim reformu stratejisi, sekiz yıllık zorunlu eğitimin gerekliliği, okulların yeniden yapılandırılması, devlet bütçesi gelirlerinin artırılması için vergi reformu yapılması, GAP'tan etkili yararlanma, öğretmenlerin yeniden yetiştirilmesi, problem çözme, eleştirici düşünme, yaratıcı düşünme gibi konularda ileri sürülen fikirler ve öneriler, bilimsel verilerin üzerine de temellendirildiği için, çarpıcı ve etkileyicidir. Aymazlık uykusunun sonucunda geleceğin karanlığına doğru dolu dizgin sürüklenen bir ülkede yaşayan, yarınların aydınlığına inanan ya da inanmak isteyen; 21. yüzyıldaki ekonomik rekabette dimdik ayakta kalabilecek demokratik, bağımsız, çağdaş, güçlü bir Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ni arzu eden herkes, bu çalışmadan kendisine bir parça dahi olsa sorumluluk payı çıkarmadan edemeyecektir.

Kız Kulesi'ndeki Kızılderili/ *Sunay Akın/ Çınar Yayınları/ 182 s.*

Bir yaz akşamı Boğaz'ın ortasındaki Kız Kulesi'nin beyaz duvarlarında Kızılderililerin vahşi olarak gösterildiği bir kovboy filmi izlediğinizi düşleyin... İşte o an kulağınıza şunları söyleyecektir:"Kız Kulesi'ne de bakıyorsun, Kızılderililere de... Ama gerçeği göremiyorsun... Gel benimle."

Megatrendler Asya-Dünyayı Değiştiren Asya'daki Sekiz Megatrend/ *John Naisbitt/ Çeviren: Ulaş Kaplan/ Altın Kitaplar Yayınevi/ 318 s.*

John Naisbitt'e göre, genelde Asya'da gerçekleşen, özellikle de Güneydoğu Asya'da yoğunlaşan büyük ekonomik kalkınma hamlesini "mucize" diye tanımlamak, Asya'yı yeterince tanımayan Batı'nın haksız bir yakıştırması. Çünkü dünyayı ve küresel güç dengelerini değiştirmekte olan Asya'daki büyük ekonomik gelişim, başta milyonlarca Asyalının olağanüstü girişimcilik çabaları olmak üzere, sekiz dev eğilimin ya da megatrend'in ürünü. John Naisbitt günümüzde dünyanın en önemli olayının Asya'nın politik, ekonomik ve kültürel açıdan modernleşmesi Batılılaşma demek değil, "Asya tarzı" çağdaşlaşmasıdır. Asya dünyayla bütünleşirken kendi kimlik ve değerlerine daha sıkı sarılacaktır. Otoriter de olsa serbest piyasayı engellemeyen hükümetleri, yüksek teknolojili altyapısı ve çok verimli çalışan işbirliği ağlarıyla "Asya Kaplanları", Ejder Yılı 2000'de bir kez daha dünyanın merkezi olmaya hazırlanıyorlar. Öte yandan, ekonomiden bir türlü elini çekmeyen devlet yapısı ve hantal bürokrasisine, altyapı eksikliğine karşın, "Anadolu Kaplanları"nın dünya markalarıyla yarış edebilmesiyse asıl "mucize" olsa gerek...

Tik-Tak/ *Dean R. Koontz/ Çeviren: Gönül Suveren/ Altın Kitaplar Yayınevi/ 349 s.*

Genç yazar Tommy Phan'ın yaşamı evinin kapısına bırakılan bir bez bebekle değişecektir. Bu masum görünüşlü bebek, birdenbire yeşil gözlü öldürücü bir iblise dönüşecektir. Tommy iblis-bebekten kaçarken, kız arkadaşı Del ve köpeği ona yol gösterirler. Üçünün de bu doğaüstü güçten kurtulmak için şafağa kadar süreleri vardır. Şafak sökerken yalnızca saatin sesi duyulmaktadır: Tik-Tak... Tik-Tak...

Dünyanın En Güzel Hikâyeleri-Amerikan Gerçekçileri/ *O. Henry - John Steinbeck - Ernest Hemingway - William Faulkner/ Çeviren: Oya Alpar/Altın Kitaplar Yayınevi/ 174 s.*

Yazılı malzemenin hızla tüketilip bir kenara atıldığı günümüzde size kütüphanemizde atmaya kıyamayacağınız bir eser tanıtıyoruz. İletişim araçlarının bize sağladığı ileri teknolojili görsel

olanaklara karşın, bir kitabı okurken aydınlanan düşgücü ekranımız çok daha bize özgü ve kendimizi geliştiricidir. Bilgi alışverişinin inanılmaz boyutlarda kolaylaştığı çağımızda yine de eğitilmiş ve aydın olmanın yolunun "okumak"tan geçtiği yadsınmaz bir gerçek. Eskiden hem bilgi, hem de eğlencenin kaynağı olan okumaksa artık sabır ve zaman isteyen bir çaba.

Sepya Mürekkebiyle Yazıldı/ *Selim İleri/ Oğlak Yayınları/ 197 s.*

Usta yazarımız Selim İleri'nin daha önce gazete ve dergilerde yayımlanmış ama, hiçbir zaman bir kitap olarak derlenmemiş denemeleri: Sepya Mürekkebiyle Yazıldı... Yazar olarak kendi ustalığının yanında, edebiyatımız ve kültür yaşantımızın önemli simaları üzerine olan bilgisi ile de okurların ve meraklıların gözünde ayrı bir yeri olan Selim İleri'nin, edebiyat, tiyatro ve sinema üzerine yazılmış bu denemeleri ilk kez bir kitap halinde yayımlanıyor.

Tersten Okuyan Kedi/ *Lillian Jackson Brown/ Çeviren: Özden Arıkan/ Oğlak Yayınları/ 197 s.*

Yeni dedektifimizin adı Jim Qwilleran. Yirmi yıldır adı dizgicilerin ve düzeltmenlerin kafasını karıştıran dedektifimiz, büyük bir şehirde iyi bir işi varken, küçük şehirde küçük bir gazetenin kadrosuna düşmüş bir muhabir. Üstelik hiç de merakı olmayan konularda çalışmalar yapması isteniyor, mesela sanat tarihi... Yetmezmiş gibi bir de başına kalan bir kedi: Koko... Kendi yaşamı da sürekli kedilerle geçmekte olan Amerikalı polisiye yazarı Lillian Jackson Brown, Koko ve şansı tersine dönmüş bir muhabirden iyi bir ekip kurmuş, eğlenceli bir polisiye dizisi yaratmış.

Kipling'den Alıntı Yapmayı Seven Hırsız/ *Lawrence Block/ Çeviren: Mehmet Harmancı/ Oğlak Yayınları/ 202 s.*

İnce zevkleri olan becerikli hırsızımız Bernie Rhodenbarr yine iş başında... Lawrence Block'un yayımlandığı tüm dillerde, çok-satarlar listelerini altüst eden ve çeşitli ödüller kazanmış olan dizisi Bernie Rhodenbarr'ın üçüncü kitabı Kipling'den Alıntı Yapmayı Seven Hırsız ... Dizinin daha önceki kitaplarından da hatırlayacağınız gibi, keyfine düşkün zevkli hırsızımız, yılda bir-iki iyi iş çıkartmak gerisinde de canı istediği gibi rahatına bakmak ister ama, karşılaştığı cinayetler, her seferinde planlarını suya düşürür. Ortalığı temizlemekten başka çaresi yoktur.

Gerilimin G'si/ *Sue Grafton/ Çeviren: Mehmet Harmancı/ Oğlak Yayınları/ 248 s.*

Harfbeharf ilerleyen dizi tüm hızıyla sürüyor... Bu gidişle acar dedektifimiz Kinsey Milhone'a alfabe yetmeyecek. Şimdiden G'ye geldik bile. G harfi, Millhone'un ve onun usta yaratıcısı Sue Grafton'un dilinde Gerilim'e karşılık geliyor. Zaten her defasında gerilimi yüksek polisiye olaylar ile iç içe olan Kinsey'in yaşamı bu kez iyiden iyiye sarpa sarıyor. Dizinin hazırlanmakta olan bir sonraki kitabı Hesaplaşma'nın H'si kitapçıların raflarında yerini alana dek, G, sizi, artık eski dostlarımız arasına karışmış bulunan Kinsey'in peşi sıra gerilimden gerilime sürükleyecek.

Arıbalı/ *Torgny Lindgren/ Çeviren: Gürhan Uçkan/ Telos Yayıncılık/ 126 s.*

Hayatını, ermişlerin yaşamını yazmaya adamış bir genç kadın, Kuzey İsveç'in küçük bir kasabasında konferans vermeye davet edilmiştir. Genç kadının,

organizatörler tarafından görevlendirildiğini sandığı bir adam, geceyi geçirmek üzere evine davet eder onu, karla kaplı kırların ortasında tek başına bir eve... Genç kadın, artık, kanserden ölmekte olan, Hadar adlı bu garip adamın tutsağına dönüşmüştür. Ancak şeker düşkünü ve kalp hastası kardeş Olof'un ortaya çıkmasıyla bu tutsaklık katmerlenir ve genç kadının tutsaklığı, iki kardeşin varlığı ya da ölümü arasında ikiye bölünür. Karlar altında, dünyadan soyutlanmış bir ortamda, bu "tutsak", iki kardeş arasında bir habercidir artık: Birbirine karşı, aşktan da güçlü, uçsuz bucaksız bir kin duyan iki kardeşin boğuntularının sözcüsü olur. Çağdaş İsveç ve İskandinav edebiyatlarının en büyük yazarlarından, İsveç Akademisi ve Nobel Edebiyat Ödülü Jüri üyesi Torgny Lindgren, bu kısa ve çarpıcı romanında Habil ve Kabil öyküsünün modern bir yorumunu yapıyor. Yazar, ölüm felsefesi ekseninde insanın yabancılaşmasını sergilerken yarattığı üç kahramanın (ermiş, kurban ve cani) trajik öyküsüyle gözlerimizi kamaştırıyor.

Şeytanın Orospusu/ *Catherine Clément/ Çeviren: Rifat Madenci/ Telos Yayıncılık/ 463 s.*

Şeytanın Orospusu, yani Luther'in tanımlamasıyla Akıl; ve aklın simgesi, zekâ tanrıçası, mucit tanrıça, gündelik yaşamı örgütleyen tanrıça, Athena. Kimi eleştirmenlere göre Sophie'nin Dünyası'nın devamı. Çünkü 1945-1989 yıllarının Fransız aydınlarının romanı. Bir bakıma dünya aydınlarının da öyküsü: Komünizm, yapısalcılık, '68 Mayısı, Yeni Filozoflar... Şeytanın Orospusu, iki kuşağı kapsayan bir "entelektüel" destanın en önemli evrelerini sergileyen bir televizyon belgeseli çekiminin öyküsü. Düşünce tarihinin gerisinde, Şeytanın Orospusu Akıl'ın egemen olduğu bir acımasız evren, bir aydınlar "Dallas"ı var. Bu "tefrika"nın, bu "arkası yarın"ın başlıca kahramanları: Sartre, Claude Lévi-Strauss, Vladimir Vankélévitch, Jacques Lacan, Michel Foucault, Gilles Deleuze, Jacques Derrida, Louis Althusser, Roland Barthes, Michel Serres, Régis Debray, Bernard-Henri Lévy... Şeytanın Orospusu, mitolojiye uzanan katkılarıyla elli yıllık düşünce ve kültürün romanesk tarihi, bir sohbet-roman. Yazar Catherine Clément da anlattığı dönemin görgü tanığı ve okuyucularından biri. Şeytanın Orospusu, yalnızca, aydınları sevmeyenlerin deyimiyle, Fransız "entelloları"nın (entellerinin) değil, Yalta'dan bu yana hepimizin, bütün dünyanın tarihi romanı, Sophie'nin Dünyası'nı tamamlayan bir felsefe tarihi ve 20. yüzyıla damgasını vurmuş filozof ve aydınların bir Dallas dizisi.

Yedekteki Taşeron: ASALA/ *Ercan Çitlioğlu/ Ümit Yayıncılık/ 123 s.*

Ercan Çitlioğlu, Yedekteki Taşeron: ASALA adlı bu yapıtıyla, kamuoyunun çok merak ettiği olayları belgelerle açıklamaya çalışıyor. ASALA'nın amacı, örgütlenme biçimi ve militan kadrolarına ilişkin bilgi ve belgelerle Ermeni terörünün boyutlarını gösteriyor. ASALA'nın hangi ülkelerde niçin desteklendiği, başka terör örgütleriyle benzerliğini ve işbirliğini de gösteriyor. Çitlioğlu, Ermeni teröristlerle PKK arasında yakınlık ve ilişki var mıdır; Türkiye'nin komşuları bu iki örgütün eylemlerinin nereye kadar içindedir sorularına da yanıtlar getiriyor. Kitaba önsöz yazan Orhan Birgit, Çitlioğlu'nun yapıtıyla kamuoyunun bu konuda aydınlanacağını belirtiyor.

Takrir-i Sükûn Görüşmeleri-1923 "Seçim"leri, Atama Meclis ve Sonrası/ *İsmail Göldaş/ Belge Yayınları/ 512 s.*

İsmail Göldaş, yakın tarih çalışmalarına farklı bir perspektiften yaklaştığı bu kitabında, Cumhuriyetin

kuruluş döneminde muhalif tutumları tasfiye sürecinde ortaya çıkan sert uygulamaların arka planına ilişkin gelişmeleri anlatıyor. Yakın döneme kadar yayımlanmamış Meclis görüşmelerini de içeren bu çalışmanın, yeni çalışma ve tartışmalara yol açacağına inanıyor. 1925'te Takrir-i Sükûn Kanunu ile KTC kapatılmış, çoğu İstiklâl mahkemelerinde yargılanmış, çeşitli cezalara çarptırılmış önderlerinden tespit edilenler idama gönderilmiştir. Aynı zamanda Takrir-i Sükûn dönemi "her türlü muhalifetin"de sonu olmuştur. Takrir-i Sükûn Dönemi, aynı dönemin başbakanlarından Fethi Bey'in ifadesiyle "kan ve barut"un bol bol görülebileceği bir "mezar sessizliği" "kapalı sistem" ve "demokrasinin ortada olmadığı bir dönemdir."

Demokrasi Sürecinde Türkiye'de İslamcılık/ *Doğan Duman/ Dokuz Eylül Yayınları/ 405 s.*

Ondokuzuncu yüzyılın sonlarına doğru ortaya çıkan ve İslam'ı bir bütün olarak yeniden toplumsal, siyasal ve kültürel yaşama egemen kılmak amacıyla hareket eden İslamcılık akımı, Cumhuriyet'in kuruluşunu izleyen ilk yıllarda sıkı bir denetim altına alındı. Fakat 1945 yılında çoğulcu parlamenter sisteme geçilmesiyle birlikte söz konusu akım, siyasal iktidarlarla toplumun İslamcı-gelenekçi kesimi arasında kurulan yeni ilişkiye paralel olarak hızla güçlenmeye, Türkiye'nin kültürel ve siyasal yaşamında önemli bir yer edinmeye başladı. Bu araştırma, İslamcı akımın ideolojisini, siyasal alandaki örgütlenmesini, laik rejim karşısındaki tutumunu ve özellikle 80'lerle birlikte hangi etmenler sonucu güçlendiğini anlamaya yönelik bir adım.

Eski Dünya'ya Yeni Bir Bakış-Kuramsal Bir Deneme I-II/ *Oğuz Adanır/ Dokuz Eylül Yayınları/ 730 s.*

"Bir an için yaşama (toplumsal,politik, ekonomik ve kültürel) ve geçmişe (tarih) değin size öğretilmiş ve paylaştığınız hemen tüm doğruların yanlış ya da geçersiz olduğunu düşünün! Bir an için gerçek ve doğru olma olasılığı en düşük görünenin gerçek ve doğru olduğunu varsayın! İşte bu metin böyle bir varsayımdan yola çıkılarak gerçekleştirilmiş. Okuyucu en az yazar ya da araştırmacı kadar çılgın olmayı becerdiği takdirde bu metinden en az yazarın yazma eylemi sırasında almış olduğu kadar büyük bir haz alabilecektir. Bu metni bitirdiğinizde dünyaya bakışınızda küçük de olsa bir değişiklik olma olasılığı vardır. Bu şansınızı daha fazla gecikmeden kullanın" deniliyor kitabın arka kapağında.

Barış Karikatürleri-Ne Şehiddir, Ne Gazi ..... Niyazi/ *Ortak Kitap/ Karikatürcüler Derneği Yayınları/ 48 s.*

Karikatürcüler Derneği, 1986yılında 1 Eylül Dünya Barış Günü'nde İstanbul, Ankara ve Yalova'da aynı anda 'Barış Karikatürleri Sergisi' açtı. Karikatürcüler Derneği üyelerinin ortaklaşa hazırladığı bu sergilerde, insanlığın eskimeyen özlemi "barış", karikatür sanatının aynasında bir kez daha gündeme getirildi. Sergi Karikatürcüler Derneği'nce daha sonra albüm haline getirildi. Barış Albümü'nün önsözünde, "Gezegenimizde milliyetçiliği, ırkçılığı, ve gericiliği hortlatarak, bölgesel savaşlar çıkartıp birbirine düşürdüğü halklara silah satarak kasalarını dolduran parababalarını" kınanarak, insanlığı "savaş ekonomisine dayalı" sömürücü bir sistemde yaşatanlara karşı "Barış" çağrısı yapılıyor.

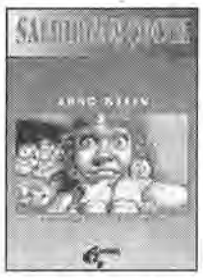

Saldırgan Çocuk/ *Arnd Stein/ Çeviren: Nükhet Polat/ Papirüs Yayınevi/ 176 s.*
Yazar, bu kitapta saldırganlığın öğrenilmesi ve öğretilmesi süreçlerini vurgulamaktadır. Masum, korunmaya muhtaç mini mini bir bebek, nasıl kısa süre içinde saldırgan olabilir? Ana-babalar saldırmamayı öğretmek için saldırı yolunu denemiyorlar mı? Ayrıca bu kitapta "Küçük Saldırcan" isimli haylaz kahramanın konu edildiği, Saldırcan Testi, hem çocuğunuzun hem de kendinizin saldırganlık düzeyinin analizini yapmanıza yardımcı olacak.

Dört Kişilik Bahçe/ *Murathan Mungan/ Metis Yayınları/ 224 s.*
Dağınık Yatak/ *Murathan Mungan/ Metis Yayınları/ 176 s.*
Başkasının Hayatı/ *Murathan Mungan/ Metis Yayınları/ 224 s.130s.*
Şair, öykü, oyun ve şarkı sözü yazarı Murathan Mungan'ın kitaplaşmış bütün yapıtlarını bir külliyat içinde toplayan Metis Yayınları ilk kez yazarın senaryolarını yayımladı. Kitaplarda, senaryolara konu olan malzemenin kısa roman, öykü ve radyo oyunu türünde yazılmış hallerine de yer verildi. Bu kitaplar ülkemizde ilk kez bir yazarın aynı edebi malzemeyi farklı edebi türler içinde nasıl değerlendirebildiğini sergiledikleri için yazarlık ve dramaturji açısından bir tür elkitabı olma özelliğine de hak kazanıyorlar. Aynı malzeme, üç ayrı türde yazılmış ve yazarlık teknikleri açısından incelenmiş. Radyo oyunu, film senaryosu ve uzun hikâye olarak Dört Kişilik Bahçe. Dağınık Yatak'ı film olarak hatırlayacaksınız. Bu kitapta özgün senaryo ile birlikte yazarın başlayıp tamamlamadığı bir roman girişmine de yer veriliyor, yıllar sonra... Başkasının Hayatı filme alınmamış özgün bir senaryo... ilk kez kitaplaşıyor.

Yazın Dünyamızın Kutsal Kitabı İlyada/ *Zeki Büyüktanır/ Leyal Yayınları/ 168 s.*
Elinizdeki yapıt yazın dünyamızın kutsal kitabı sayılan İlyada üzerine bir incelemedir. Anadolu'nun yetiştirdiği değerliozanlardan ilki Homeros'n benzersiz yapıtı İlyada üzerine yapılan bu inceleme araştırmacı yazar Zeki Büyüktanır'ın titiz çalışmaları sonucu ortaya çıkmıştır. Ayrıca bu yapıt, yazarın 2 Temmuz 1993 tarihinde Sıvas Pir Sultan Abdal Kültür Şenlikleri'ndeki Madımak Oteli yangınından kurtulduktan sonraki çalışmalarıdır. Yazın dünyamızın bu görkemli yapıtı İlyada için yazarın inceleme ve ilginç görüşlerini okuyucuların ilgisine sunuyoruz.

Kırık Zar/ *Halil İbrahim Özcan/ Hera Şiir/ 63 s.*
Kırık Zar çeşitli dergi ve antolojilerdeki şiirlerinden tanıdığımız ve 1997 Arıburnu Şiir Ödülünü de kazanan Halil İbrahim Özcan'ın ilk şiir kitabı,Fehmi Uzel ile 1992 de "Cezaevi Şiir Ansiklopedisi"ni de hazırlayan Özcn'ın Metis Edebiyat Dizisi'nden "Randevu Hazırlığı" adlı öykü kitabı yayımlanmıştı

Hayber'de Türk Cengi/*Eşref Kuşçubaşı/Yayına Hazırlayan:Dr. Philip H.Stoddart-H. Basri Danışman/Arba Yayınları/296 s.*
Enver Paşa Eşref Bey'i Teşkilat-ı Mahsusa'nın Arabistan,Sina ve Kuzey Afrika Müdürü tayin eder.Teşkilat-ı Mahsusa Umum Müdürü Süleyman Askeri Bey ise Arap gönüllülerle bir ordu kurması için Irak'a gönderilir.Her iki müdür doğrudan doğruya Enver Paşa'ya bağlıydı. Artık tekrar üniforma giymiş olan Eşref Bey, hemen faaliyete geçer 1914 ve 1915/16 yıllarında Arabistan yarımadasına birkaç kez gider.Orada temas ettiği kişiler İbn el Raşid, İbn el Su'ud ve Mekke Emiri Şerif Ali'ydi.Bu Arap önderlerini kendi tarafına kazanmak için İngilizlerin teşebbüslerine karşılık vermek gayesiyle, bu kişilere bol hediye ve vaatlerle Osmanlı Hükümeti'ne desteklerini sağlamak icab ediyordu.Şubat 1915'de Süveyş Kanalı'na yapılan Osmanlı akını sırasında, Sina Çölü'nde harekata iştirak eden gönüllü Bedevi birliğinin başında Eşref Bey bulunur. "Nakhl Kalesi" denen vahayı bu birlik ele geçirir. Şerif Hüseyin'in isyanıyla Hicaz'la Yemen arasındaki ilişki kesilmişti. Enver Paşa Yemen'e yardım (30.000 Altın) götürmesini Eşref Bey'e emreder. Eşref Bey Hayber'de 72'si muharip, 42'si yardımcı personel 114 kişilik müfrezesiyle Şerif Abdullah'ın 20.000 kişilik ordusuyla çarpışır, esir düşer (Altınların büyük bölümü Yemen'e ulaşır). Araplar onu İngilizlere teslim eder ve savaş esiri olarak Malta'ya gönderirler." Teşkilat- ı Mahsusa, Arabistan, Sina ve Kuzey Afrika Müdürü Eşref Bey'in Hayber anılarının yer aldığı bu kitap tarih meraklıları için.

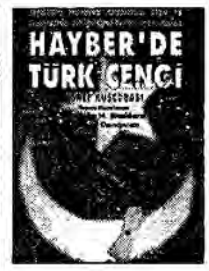

Şeyh Bedreddin Destanı/ *Zeki Büyüktanır/ Kendi Yayını/ 96 s.*
Zeki Büyüktanır'ın yapıtları... "Mustafa Kemal Şafağı ve "Şeyh Bedreddin Destanı" yazarımızın Sıvas Madımak Oteli toplu aydın kıyımından (Hani şu, Aziz Nesin'in yaktırdığı otel (!). kurtulduktan sonraki çalışmaları. Eğitimci Büyüktanır'ın daha önce "İnsan Sevgi Anadolu" (inceleme), "Yunus Emre" (oyun), "Kurtuluşa Giden Yol (şiir), "Dilimiz ve Hasan Hüseyin [illegible] lük) kitapları yayımlandı. Zeki Büyüktanır, özgün bir anlatımla ustaca kurmuş destanını. ■

ÇAĞDAŞ YAYINLARI

Yeni Çıktı

VEDAT GÜNYOL
Devlet İnsan mı?
300.000TL

OKTAY AKBAL
Şarkılarına Kadar Mahzun
250.000TL

ADNAN BİNYAZAR
Toplum ve Edebiyat
350.000TL

Cumhuriyet Kitap Kulübü Çağ Pazarlama A.Ş.
Yerebatan Cad. Salkımsöğüt Sok. No:9/B Cağaloğlu-İstanbul Tel:514 01 95/96 Posta çeki no:666322

Sosyoloji, tarih, din ve felsefe okumak hiç bu kadar lezzetli olmamıştı!

Türk Halk Düşüncesi ve Hareketlerinin İdeolojik Kökenleri (I-II-III)

Burhan Oğuz'un nefis üslûbuyla, düşünen herkesin okuması gereken 3 ciltlik dev eser !

"Türkiye Halkının Kültür Kökenleri" adlı 4 ciltlik eseriyle 1982 Sedat Simavi Sosyal Bilimler Ödülü'nü kazanan, Makina ve Elektrik Yüksek Mühendisi Burhan Oğuz'un uzun yıllara, binlerce yerli ve yabancı kaynağa dayanan dev üçlemesi **"Türk Halk Düşüncesi ve Hareketlerinin İdeolojik Kökenleri"**ni kültür dünyamıza armağan ediyoruz.

1200 sayfayı aşkın 3 ciltte toplanan **"Türk Halk Düşüncesi ve Hareketlerinin İdeolojik Kökenleri"**nde 'ne Yunus'a romantik selâmlar gönderiliyor, ne de Bedrettin'e aslında olmayan nitelikler yakıştırılıyor.' Bu kitapta, Hıristiyan Anadolu'daki halkçı ve eşitlikçi hareketler, Helen, Roma, Önasya ve Asya'daki büyük düşünce akımları sergileniyor. İdareci sınıf - idare edilenler, Selçuklu Sarayı - Türkmen, Osmanlı-halk çelişkileri ve bunların yarattıkları hareketler derinlemesine irdeleniyor.

Sosyolojiyi, tarihi, dini ve felsefeyi bir arada, Burhan Oğuz'un sürükleyici anlatımı ve nefis üslûbuyla okuyacağınız bu kitap, düşünen herkesin kitaplığında mutlaka bulunması gereken bir temel eser.

1120 sayfa + 88 sayfa indeks + 32 sayfa fotoğraf
Toplam 1240 sayfa, iplik dikiş
1. hamur (3 cilt takım) 4.500.000 TL
3. hamur (3 cilt takım) 3.000.000 TL

İsteme Adresi:
SİMURG Kitabevi
İstiklâl Cad. Hasnun Galip Sok.
No.2/A 80060 Beyoğlu, İSTANBUL
Tel: (0-212) 243 63 77
Faks: (0-212) 243 38 48

DAĞITIM: Birleşik, Dada, Özen, Pia, Yeni Çizgi

KİTAP ÖDÜLLÜ BULMACA

İLKER MUMCUOĞLU

■		1	C	2	D	3	G	4	C	5	L	6	A	7	E	8	F	■	
9	J	10	A	11	F	12	J	13	J	14	I	15	B	16	A	17	E	18	J
19	I	■		20	C	21	F	■		22	D	23	K	24	J	25	A	26	H
27	C	28	K	29	D	■		30	K	31	A	32	F	33	A	34	K	35	H
36	K	37	H	38	I	39	C	■		40	I	41	L	42	L	43	L	44	C
45	B	■		46	F	47	F	48	J	■		49	G	50	L	51	I	■	
52	A	53	C	54	E	55	C	56	I	57	G	58	C	■		59	K	60	K
61	C	62	F	■		63	B	64	E	65	I	66	F	■		67	I	68	F
69	A	■		70	I	71	H	72	F	73	L	74	L	75	I	76	D	■	
77	J	78	G	79	L	80	I	81	L	■									

Önce aşağıda tanımları verilen sözcükleri bulmaya çalışın ve her bir harfi bir yatay çizgi üzerine gelecek biçimde yazın. Sonra çizgilerin altlarındaki sayılara göre bu harfleri bulmacadaki aynı sayılı karelere aktarın. (Kara kareler iki sözcük arasını gösterir. Bir satırın sonunda kara kare yoksa, bu, sözcüğün alttaki satırın başına sarktığını gösterir).

ADI, SOYADI:.....

ADRESİ: .....

.....

Bulmaca tamamlanınca, sorulan tanımların karşılığı olan sözcüklerin ilk harfleri yukarıdan aşağıya doğru bir şairin adını oluşturacak; bulmaca karelerindeyse, aynı şairin dizeleri ortaya çıkacaktır.

Tanımlar ve sözcükleriniz:

A. Sabahattin Ali'nin kızı olan Türk müzik eleştirmeni.

52 31 25 69 16 10 6 33

B. Kaz Dağları'nın mitolojik dönemlerdeki adı.

45 63 15

C. "... ... Yok" (Duygu Asena'nın kitabı).

27 20 61 53 44 58 39

4 1 55

D. Polonya bir ırmak.

76 2 22 29

E. Suriye Devlet Başkanı.

64 54 7 17

F. "Kaygısızlar" adlı TV dizisinde, Roger Moore ile birlikte oynamış olan ünlü aktör.

11 47 21 68

72 62 8 32 66 46

G. Türk yasama organını simgeleyen harfler.

57 49 3 78

H. Prensip.

26 35 37 71

I. "Uzun Sürmüş Bir Yaz" ve "Kadınlar Kitabı" adlı öykü kitaplarını da yaratan yazar.

19 38 65 67 14

70 80 51 40 75 56

J. "Emin ..." (gazeteci ve yazar).

9 77 12 18 24 13 48

K. "Toprak Acıkınca" ve "İmparator" adlı romanları da yaratan yazar.

36 34 23 60 28 59 30

L. "Su ..." (Mustafa Köz'ün bir şiir kitabı).

5 41 42 43 81 74 73 79 50

390. sayının çözümü:

A. Ted, B. Ubudiyet, C. Turgut Özben, D. Umutsuz, E. Nim, F. Ayet ve Slogan, G. Miri, H. Ağızlık, I. Yaz, J. Ad, K. Nurmi, L. Libido, M. Ai, N. Rim.

Metin: "Sevdim sizleri," dedi Turgut. "Benim Adım Turgut Özben oyunumuza katılabilir miyim?"-Oğuz Atay

390. sayımızdan kitap kazananlar:

İstanbul'dan: Melahat Yücetepe, Utkan Türkmen, Tunga Güngör, Nilüfer Aksaya, Taner Dağkıran, Burhan Ahmet, Havva Arslan, *Ankara'dan:* Sevil Sayıt, Solmaz Nihal Meriç, Bilge Sönmez, Ahmet Bilgin, *İzmir'den:* Osman Demirel, Emin Akgül, *Denizli'den:* Berna Küçükaydın, Ayşen Acar, *Antalya'dan:* Hamdi Özdemir, *Zonguldak'tan:* Can Kuyumcu, Murat Pulat, *Şanlıurfa'dan:* Sadettin Gürsöz, *Kastamonu'dan:* Özlem Tezcan Dertsiz, *Giresun'dan:* Başak Akar, *Siirt'ten:* Murat Turay, *Malatya'dan:* Bora Uçar, *Muğla'dan:* Suna Düzgün, *Adana'dan:* Ilyas Taner.

Edebiyatımızın İnci Gerdanlığı

Siyah İnciler

Mensur şiir, edebi ürünlerimiz içinde tanımlanması zor olan türlerden biridir. Örnek sayısının fazla olmaması, ölçütlerini belirlemeyi de zorlaştırmaktadır. Rahim Tarım, çalışmasında Siyah İnciler'i günümüz Türkçesine aktarmakla yetinmemiş; mensur şiir üzerine son derece açıklayıcı ve doyurucu bilgiler vermiş.

SEVENGÜL SÖNMEZ

Her biri bir inci tanesi kadar değerli 65 mensur şiir. Yazıldığı dönemde Mehmed Rauf'u Baudlaire ile karşılaştıracak kadar değereli bulunmuş, sevilmiş ve okunmuş bir şiir kitabı Siyah İnciler.

Uzun zamandır neden bu kitabı Latin alfabesine aktarmazlar diye düşündüğüm Siyah İnciler Rahim Tarım'ın çalışması ile günümüz Türkçesinde...

Şiirimizde Tanzimat ile başlayan değişim rüzgârları, Servet-i Fünun döneminde edebiyatımızı kökten sarsacak bir fırtınaya dönüşür. Divan şiirinden aldıkları müstezad'ı modernleştirerek serbest müstezadı yaratan şairler, Batı şiirinden çeşitli türler alır ve Türkçe'de örneklerini sunarlar. Sonet, terzarima, balad, triyole ve mensur şiir edebiyatımıza işte bu rüzgâr ile girecektir.

Servet-i Fünun döneminde edebiyatımıza gören mensur şiirin ömrü pek uzun olmaz. En başarılı örneklerini yaratıcıları verir. Türk edebiyatında mensur şiirin babası Halit Ziya'dır. Mehmet Rauf'un Siyah İnciler'i Halit Ziya'nın mensur şiirlerinden çok daha başarılıdır; ama, Mehmet Rauf Eylül'ün gölgesinden hiç kurtulamaz. Mehmed Rauf, Eylül'ün dışında pek çok eser kaleme almıştır; ancak, edebiyatımızda hep Eylül'ün yazarı olarak anılmıştır.

Mensur şiir, edebi ürünlerimiz içinde tanımlanması zor olan türlerden biridir. Örnek sayısının fazla olmaması, ölçütlerini belirlemeyi de zorlaştırmaktadır. Rahim Tarım, çalışmasında Siyah İnciler'i günümüz Türkçesine aktarmakla yetinmemiş; mensur şiir üzerine son derece açıklayıcı ve doyurucu bilgiler vermiş.

Günümüzde şiirin hızla nesre yaklaştığı göz önünde bulundurulursa, şiirimizdeki yenileşme ve değişme eğilimlerini öğrenmek, geçen yüzyılda şiirimizin durumunu kavramak günümüz şiirini anlamak için bir zorunluluk halini almaktadır. Sözünü ettiğimiz eser, bu nedenle, şairler ve edebiyat araştırmacıları tarafından mutlaka okunması gereken kitaplar arasında yer alacaktır. Servet-Fünun döneminin melankolik, hüzünlü ve biraz marazi havasını solumak isteyenler için ise Siyah İnciler vazgeçilmez bir başucu kitabı olacaktır.

Yapı Kredi Yayınları arasından Mayıs 1997 tarihinde yayımlanan eser, 315 sayfadan oluşmaktadır. Eserin düzenleniş biçimi için Rahim Tarım Önsöz'de şunları söylemektedir:

Elinizdeki bu çalışma iki bölümden oluşmaktadır: Birinci bölüm, bugüne kadar üzerinde pek fazla durulmamış, derinlemesine incelenmemiş "mensur şiir" türü hakkında kısa bir "Giriş"tir. Bu bölümde, Batı etkisindeki Türk edebiyatında mensur şiir anlayışı irdelenmeye çalışılmıştır. İkinci bölümde, karşılıklı sayfalar halinde Siyah İnciler'in "çevrimyazı"sı ve bugünün diline aktarımı yer almaktadır.

Mensur şiir ile ilgili değerlendirmelerin yer aldığı Giriş'te Tanzimat'tan Servet-i Fünun'a kadar Türk Şiiri'ne Genel Bakış, Servet-i Fünun ve Mensur Şiir, Mensur Şiir'in Türk Edebiyatındaki

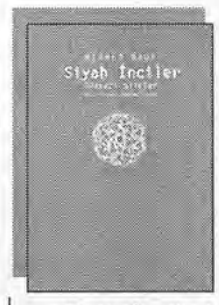

İsim Babası: Halit Ziya, Mehmed Rauf ve Siyah İnciler, Sonuç başlıkları altında, mensur şiir türü ve edebiyatımızdaki yeri hakkında ayrıntılı bir araştırma sonucunda elde edilmiş bilgiler okuyucuya sunulmuştur.

Siyah İnciler'in yer aldığı ikinci bölümde Rahim Tarım, karşılıklı sayfalarda şiirlerin Latin alfabesine aktarılmış biçimleri ile günümüz Türkçesine çevrilmiş biçimlerine yer vermiştir. Sadeleştirme konusunda, okuyucuya önsözde şu bilgiler verilmiştir:

Sadeleştirme sırasında, bazı eşanlamlı tekrarlardan kaçınılmış, bugünkü dilimizde aynı anlama gelen farklı iki eski kelimeden metne en uygun olanının seçilmesine gayret edilmiştir. Yabancı kelimelerin dışında, yazarın kullandığı ve yadırganmayacak tüm Türkçe ifadeler olduğu gibi bırakılmıştır.

Böylece Mehmed Rauf'un nefis üslubuyla kaleme aldığı mensur şiirler, Rahim Tarım'ın özenli çalışması ile hiç bir şey kaybetmeksizin günümüz Türkçesine kazandırıldı.

Kitabın ek bölümlerini oluşturan "Mehmed Rauf'un Düzyazı Şiirlerinin Alfabetik ve Kronolojik Listeleri" çalışmanın ciddiyetini yansıtmasının yanın sıra edebiyat araştırmacılarına son derece faydalı olacak biçimde hazırlanmış. Mehmed Rauf'un kitabında yayım yerlerini belirtmediği mensur şiirler, dönemin süreli yayınları taranarak, kronolojik sıraya dizilmiş. Kitabın arka kapağında da belirtildiği gibi bu listeler eserin kalıcılığını arttırmaktadır.

Mehmed Rauf, günümüzde unutulmaması gereken bir edebiyatçı, ancak, unutulanlar arasında yavaş yavaş yer almakta. Rahim Tarım, bu çalışması ile Mehmed Rauf'u ve Siyah İnciler'i bu yerden kurtararak onu bir kez daha unutulmazlar arasına yerleştirdi.

Darısı, Mehmed Rauf'un diğer eserlerinin başına... ■

Siyah İnciler/ *Mehmed Rauf /Hazırlayan: Rahim Tarım/ Yapı Kredi Yayınları, İstanbul Mayıs 1997/ 315 sy.*

Mehmed Rauf

ŞİMDİ SİZ İSTANBUL'DA BİR KİTABEVİNİN ÖNÜNDESİNİZ YALNIZ BAKMAKLA OLMAZ, SEÇİN, ALIN, OKUYUN...

TÜRK EDEBİYATI

Zulmün Artsın / Yaşar Kemal	850.000
Ağacın Çürüğü / "	900.000
Ustadır Arı / "	850.000
Baldaki Tuz/ "	1.200.000
Binboğalar Efsanesi / "	830.000
İnce Memed/ 4 cilt / Y. Kemal	6.240.000
Değirmen / Sebahattin Ali	350.000
Kürk Mantolu Madonna / "	400.000
Kaçakçı Şahan / Bekir Yıldız	250.000
Yaman Göç / "	300.000
Turnalar / Öner Yağcı	500.000
Gökyüzüne Akan Irmak / "	400.000
Yediveren / "	500.000
Kardelen / "	300.000
Linç / Kerim Korcan	300.000
İdamlıklar / "	500.000
Kanayan / Erdal Öz	450.000
Yaralısın / "	850.000
Havada Kar Sesi Var / "	450.000
Gülünün Solduğu Akşam / "	950.000
Ölü Deniz / Erhan Bener	500.000
Onuncu Sigara / İsmet Kür	450.000
N. Hikmet 'in Yaşamı/K.Sülker	800.000
Tehlikeli Masallar/A.Altan	740.000
Kumral Ada/Buket Uzuner	990.000
Vurun Kahpeye / H.E.Adıvar	450.000
Duisburg Treni / Fakir Baykurt	550.000
Koca Ren / "	550.000
(36 kitap) TOPLAM	**25.950.000**

YAŞAR KEMAL'in Bütün Eserleri:
36 kitap..... 41 030.000
Peşinat : 8.030.000
Taksit : 6 ay x 5.500.000

TÜRK ŞİİRİ

Kuvayı Milliye/ Nazım Hikmet	820.000
Sekizyüzotuzbeş Satır/ "	840.000
Benerci Kendini Niçin Öldürdü/	940.000
Yatar Bursa Kalesinde / "	770.000
Memleketimden İnsan Manzar..	1.580.000
Son Şiirler / "	710.000
Yeni Şiirler / "	700.000
İlk Şiirler / "	790.000
Hasretinden Prangalar Eskittim	300.000
Sevda Sözleri / Cemal Süreyya	1.000.000
Kayayı Delen İncir / Turgut Uyar	500.000
Dünyanın En Güzel Arabistanı/"	550.000
Erguvan Sözler/ Hilmi Yavuz	700.000
Gülün Ustası Yoktur/ "	600.000
Şairin Seyir Defteri/E.Cansever	1.210.000
Yerçekimli Karanfil/ "	1.260.000
Yalnızlık Paylaşılmaz/Ö. Asaf	890.000
Yaşadıklarımdan Öğrendiğ/Ataol	910.000
Aşıkane /İlhan Berk	880.000
Yitik Bahar /Turgay Fişekçi	740.000
Bitik Kent/Erdal Alova	540.000
Suzidilara /Küçük İskender	820.000
Elleri Var Özgürlüğün/O.Rifat	1.200.000
Bütün Şiirler/ Orhan Veli	1.030.000
Şiirler/A.Muhip Dıranas	840.000
Toplu Şiirler/ Gülten Akın	1.190.000
Toplu Şiirler1/M.Cevdet Anday	1.400.000
Toplu Şiirler 2/ "	1.390.000
Bütün Şiirleri / Cahit Külebi	870.000
Türk Şiiri Antolojisi/Ataol	2.500.000
Aşk Şiirleri Antolojisi/E.Alova	2.000.000
TOPLAM	**30.470.000**

NAZIM HİKMET'in Bütün Eserleri :
28 Kitap III. hamur : 24.950.000
Peşinat: 4.950.000
Taksit:4 ay x 5.000.000
I. hamur : 34.310.000

GENÇLİK-FELSEFE

Savunma/Fedon/ Platon	200.000
Yedinci Mektup/ P - Dion/Plutark	200.000
HegelÜzerine Yorumlar/Kaufmann	200.000
Söylem/Descartes- İnceleme/Spinoza	
Monadoloji/Leibniz	200.000

UĞUR MUMCU

Bir Pulsuz Dilekçe *	500.000
Büyüklerimiz *	350.000
Çıkmaz Sokak *	350.000
Tüfek İcad Oldu *	350.000
Silah Kaçakçılığı ve Terör *	450.000
Söz Meclisten İçeri *	300.000
Terörsüz Özgürlük *	350.000
Papa-Mafya - Ağca	1.050.000
Liberal Çiftlik *	300.000
Devrimci ve Demokrat *	450.000
Aybar ile Söyleşi *	350.000
İnklap Mektupları	900.000
Rabıta *	850.000
I2 Eylül Adaleti	650.000
Bir Uzun Yürüyüş	650.000
Tarikat- Siyaset- Ticaret	700.000
Kazım Karabekir Anlatıyor*	350.000
Gazi Paşa'ya Suikast *	300.000
Suikast Raporu	600.000
Vurulduk Ey Halkım	500.000
Sakıncalı Piyade	550.000
Kürt Dosyası	550.000
Suçlular ve Güçlüler	1.100.000
40'ların Cadı Kazanı	750.000
Kürt İslam Ayaklanması	900.000
25 Kitap Toplam	**14.150.000**

***Tekin Yayınevi, 3.hamur**
UM : AG 1.hamur Toplam 19.200.000

SİYASAL

Siyasal Rejimler/Duverger	360.000
Yakınçağ Siyasal Düşünceler Tarihi/ Sabin	600.000
Ekonomi Politik /Eaton	600.000
Faşizmin Analizi/Maccıocchı	670 000
Siyasal Düşünceler Ansiklopedisi /Blackwell	2.200.000
Marksizme Giriş/ Mandel	400.000
Leninist Örgüt Teorisi/ "	250.000
Alternatif Olarak Troçki/ "	400.000
Avrupa Kalesi/Wolf - Klass	400.000
İspanya İç Savaşı /Romero	300.000
Kominist Manifesto/K.M-F.E	500.000
Marx'ın Sosyolojisi/Lefebvre	250.000
Karl Marx-Biyografi/	2.000.000
Marksizm ve Parti/Molyneux	600.000
Bütün İşçiler Birleşiniz	700.000
Sürekli Devrim Teorisi/Troçki	300.000
Ekim Devrimi/ "	250.000
EmperyalizminFelsefesi/ Wells	600.000
Kadın ve Marksizm/Marx-Engels	540.000
Türk İşçi Hareketleri Tarihi/	600.000
Kominizm ve İnsanlık Değerleri/	300.000
Stalin/ Murpy	600.000
Seçme Eserler/5 cilt/Mao	5.000.000
Proleter Devrim/ Lenin	400.000
Leninizm / Liebman	1.600.000
Lenin ve Eğitim/Korolyov/	950.000
Kominizmin ABC'si/Buharin	1.200.000
Sosyalizm ve Özgürlük/ Volpe	600.000
Sosyalizm ve Ulusallık/Davis	750.000
Kürt Sorunu /Gültekin	450.000
Mahir / T.Feyizoğlu	950.000
Teorik Yazılar/ Mahir Çayan	700.000
Savaş Anıları / Che Guevara	600.000
Arkadaşım Che/ Rojo	600.000
40 Kitap Toplam	**27.220.000**

DÜNYA ŞİİRİ

Şiirler / Ömer Hayyam	400.000
Şiirler / Neruda	400.000
Tüm Şiirler / Kavafis	600.000
Tüm Şiirler / Seferis	600.000
Graganda / Ritsos	300.000
Erotika / "	400.000
Dönüşümler / Ovidius	800.000
Aşk Sanatı / "	350.000
Aeneas / Vergilius	800.000
Mutlu Aşk Yoktur /Aragon	610.000
Şarkılar Kitabı/H.Heine	1.410.000
Toplam	**6.670.000**

AYDINLANMA

Şeriat ve Kadın/ İlhan Arsel	900.000
Aydın ve " Aydın" "	1.700.000
Şeriattan Kıssalar "	900.000
Din Adamları "	1.600.000
Demokratik Devlet Anlayışı "	1.200.000
Diyanet'e Cevap "	400.000
T.Dursun'la Mektuplar "	450.000
Din Bu/ 4 cilt/ Turan Dursun	3.450.000
Kutsal Kitapların Kaynakları/"	1.950.000
Allah/Kuran/Dua "	1.120.000
Kulleteyn "	1.050.000
Ünlülere Mektuplar "	300.000
Turan Dursun'un Hayatı	300.000
İlhan Arsel'e Mektuplar/	320.000
İslamın Kaynakları/Erol Sever	800.000
Kutsal Kitapların Kökeni/İ.Çığ	300.000
Din Devletleri/ Aysel Ekşi	600.000
İslam'daKadınvCinsellik/Çalışlar	750.000
Şeytan Ayetleri Tartışması/	600.000
Günümüzün Atatürkçüsü/T.Ateş	650.000
Din ve Allah/Doğu Perincek	1.100.000
Laikliğin Neresindeyiz/Gültekin	750.000
İslamcı Siyaset/Gencay Şeylan	500.000
Ortadoğu Din Kültürü/Günbulut	1.150.000
İslamdaReform/Ergüven	1.000.000
Diyaloglar/ Giordano Bruno	500.000
Kur'an Ansiklopedisi/ 8 cilt Turan Dursun	16.000.000
42 KİTAP TOPLAM	**40.340.000**

TARİH ve KÜLTÜR

TekAdam(Atatürk)S.Saydemir	4.150.000
İkinci Adam (İsmet İnönü) "	4.150.000
Enver Paşa/ "	4.350.000
Menderes'in Dramı "	1.250.000
Türk Kimliği/ Bozkurt Güvenç	1.490.000
Türkiye Tarihi / 5 cilt/ (Sina Akşin yönetiminde)	7.250.000
Turkiye'nın Toplumsal Yapısı/ Emre Kongar/2 CILT	1.750.000
TürkHalkEylemleri/Çetin Yetkin	1.100.000
Türk Halkının Dirlik Düzenlik Kavgası/ Mustafa Akdağ	1.200.000
Türkiye'nın İktisadi ve İçtimai Tarihi/M.Akdağ	1.900.000
İttihat ve Terakki/ F. Ahmad	800.000
Toplum ve Devlet/D. Perincek	800.000
Uygarlık Tarihi/Server Tanilli	950.000
Devlet ve Demokrasi/ "	1.100.000
Osmanlı İmp.Tarihi /çeviri "	1.900.000
Yüzyılların Gerçeği ve Mirası "	6.000.000
Fransız Devriminden Portreler "	400.000
Herodot Tarihi/ Heredotos	1.950.000
Eski Toplum / L.H.Morgan	1.500.000
Tarih Öncesi Ege/G.Thomson	1.600.000
İlk Filozoflar/ "	900.000
Aşkilos ve Atina/ "	1.000.000
Altın Dal / James G.Frazer	1.560.000
Asur Tarihi/ Erol Sever	750.000
Devrim Çağı / Hobsbawn	1.500.000
Kısa 20.yy Tarihi "	1.500.000
Tarih Üzerine / Nietzche	550.000
BilimselDevrimlerin Yapısı/Kuhn	550.000
Tarihte Neler Oldu/ G.Chid	600.000
Toplumsal Evrim/ "	400.000
Fransız Devrimi / F. Furet	500.000
50 Kitap TOPLAM	**54.750.000**

YAKIN TARİHİMİZDEN

Türk Devrim Tarihi/Yücekök	600.000
Tek Partı Yönetimi/ Esat Öz	600.000
Ordu-Siyaset İlişkisi/ Özdağ	600.000
Ordu ve Politika/M.Öztürk	600.000
Siyaset ve Devletçilik/ Keser	600.000
Siyasal Elitler/ M.Turhan	600.000
Modernleşme ve Milliyetçilik/	700.000
TürkDüşüncesindeÇağdaşlaşma	800.000
Türk Bireyi Kuramına Giriş/	400.000
Atatürkve Tam Bağımsızlık/M.A.	250.000
Atatürk ve Sosyal Demokrasi	250.000
Toplam	**6.000.000**

F. KAFKA / H.HESSE

Şato Kafka	950.000
Dava "	750.000
Değişim "	350.000
Günlükler 1-2 "	1.500.000
Kayıp (Amerika) "	700.000
Taşrada Düğün Hazırlıkları	950.000
Hikayeler "	600.000
Ottla'ya Mektuplar "	500.000
Sevgili Milena "	750.000
Demian Hermann Hesse	550.000
Sidarta "	550.000
Bozkır Kurdu "	700.000
Doğu'ya Yolculuk "	300.000
Çarklar Arasında "	550.000
Knulp "	350.000
Narsis ve Goldmund "	950.000
Boncuk Oyunu "	1.350.000
Klingsor'un Son Yazı "	700.000
Roshalde "	500.000
Gertrud "	700.000
Öldürmeyeceksin "	550.000
Kaplıcada Bir Konuk "	550.000
Yabancı Bir Gezegen "	400.000
Şeftali Ağacı "	550.000
Herman Lauscher/ "	650.000
Gençlik Güzel Şey "	600.000
TOPLAM	**17.550.000**

PSİKOLOJİ-EĞİTİM

İçimizdeki Çocuk/Cüceloğlu	850.000
İnsan Olmak/Engin Gençtan	650.000
Bedenin Dili/ Baltaş	650.000
Üstün Başarı/ Baltaş	850.000
Çocuk ve Suç/ H.Yavuzer	1.050.000
Çocuk Psikolojisi/ "	1.250.000
Olgu Öyküleri/FREUD	850.000
Düşlerin Yorumu 1-2	1.550.000
Espriler ve Bilinçdışı İlişkiler	650.000
Günlük Yaşamın Psikopatolojisı	780.000
Psikanaliz ve Uygulama	750.000
Psikanaliz Üzerine	650.000
Yaşamım ve Psikanaliz	800.000
Freud Üzerine / P. Balogh	300.000
Sevme Sanatı/ERICH FROM	400.000
Sevgi ve Şiddetin Kaynağı	400.000
Sağlıklı Toplum	750.000
İnsandaki Yıkıcılığın Kökenleri	1.400.000
Umut Devrimi	500.000
Özgürlükten Kaçış	550.000
Yeni Bir İnsan,Yeni Bir Toplum	650.000
Kendini Savunan İnsan	750.000
Kanser/WILHEM REICH	850.000
Dinle Küçük Adam	350.000
Cinsel Devrim	630.000
İnsanın Doğadaki Yeri	700.000
Reich,Freud'u Anlatıyor	650.000
Başı Dertte İnsanlar	660.000
Deprimin Öldürtülüşü	650.000
Geleceğin Çocukları	500.000
Cinsel Ahlakın Boygöstermesi	550.000
Kışlık Çözümlemesi	1.000.000
Bedensel Boşalmanın İşlevi	650.000
Faşizmin Kitle Ruh Anlayışı	800.000
İnsanı Tanıma Sanatı / Adler	750.000
İnsan Nasıl İnsan Oldu / Segal	1.250.000
39 Kitap TOPLAM	**27.570.000**

BİLİM(sarmal yayınları)

Matematiğin Gizli Dünyası/	1. 250.000
Matematik ve Mizah/Paulos	450.000
Kim Korkar Matematikten	400.000
Yaşıyan Matematik/Pappas	500.000
Kısa Matematik Tarihi	750.000
BilimveMatematikBulmacaları	600.000
Kara Delikler/Hawking	450.000
S Hawking'in Evreni	450.000
Uzay ve Zamanın Doğası	500.000
Düşünme Kulesi/S.Alsan	800.000
Osmanlılarda Bilim/Bahadır	300.000
Toplam	**6.450.000**

İngiliz Dili Edebiyatı

Tüm Soneler/ Shakespeare	800.000
Utopia /T.More	400.000
Jane Eyre/ Bronte	1 200.000
Aşk ve Gurur/ J.Austen	800.000
Emma/ "	650.000
Aşık Kadınlar/ Lawrence	850.000
Şikago Mezbahaları/Sinclair	750.000
İktidar/ B.Russell	750.000
Bilim ve Din/ "	600.000
Aylaklığa Övgü/ "	450.000
Demir Ökçe/Jack London	550.000
Açlar Ordusu/ "	400.000
Martin Eden/ "	900.000
Kızıl Veba/ "	350.000
Ademden Önce/ "	400.000
Gazap Üzümleri/ Steinbeck	1 150.000
Cennetin Doğusu/ "	1 250.000
İnci / "	350.000
Fareler ve İnsanlar/ "	400.000
Bitmeyen Kavga/ "	950.000
Silahlara Veda/ Hemingway	600.000
İhtiyar Balıkçı/ "	350.000
Çanlar Kimin İçin Çalıyor	1 150.000
Aram Derler Adıma/Saroyon	350.000
Vadim O Kadar Yeşildi Ki	1 250.000
Kutsal Sığınak/Faulkner	500.000
Succo ile Vanzetti/ H.Fast	500.000
Yaşama Kavgası/Caldwel	500.000
Dorian Gray'ın Portresi /	550.000
Son Yaprak/O.Henri	700.000
Mübarek Toprak/ Buck	700.000
(31 Kitap)	**21.100. 000**

Dünya Edebiyatı Seçmeleri

Ilyada/Homeros	1. 500.000
Odysseia/ "	1. 200.000
Decameron Hikayeleri/ B.	1. 500.000
Don Kişot/ Cervantes	2. 100.000
GünahaSonÇağrı/Kazancakis	1. 150.000
Asisli Francis/ "	750.000
Yasını Tutacaksın/D.L-L.C	800.000
Gülün Adı/Umberto Eco	1. 700.000
Foucault Sarkacı/ "	1. 800.000
Kimsesiz Çocuk/Hector Malot	950.000
Martı/R.Bach	250.000
Elise ya da Gerçek Yaşam/	520.000
Guetemala'da HaftaTatili/ "	500.000
Romalı Kadın/A.Moravia	600.000
Kira Kiralina/P.Istrati	400.000
Perlmutter Ailesi/ "	450.000
Çiğlik/ Lu Sin	400.000
Aslan Asker Şvayk/ Hasek	750.000
Ve Özgürlük/A.Koestler	450.000
Kulübeler / İbanez	350.000
Körleşme/ Canetti	1 000.000
Yüzyıllık Yalnızlık/Marquez	1.000.000
BendenSelamSöyleAnadoluya	550.000
Böyle Buyurdu Zerdüşt	750.000
Yüreğinin Götürdüğü YereGit	470.000
(26 Kitap)	**21.890.000**

SÖZLÜKLER

Felsefe Sözlüğü/Hançerlioğlu	1.750.000
Türk Dil Sözlüğü/ "	1.750.000
Toplumbilim Sözlüğü/ "	1.750.000
Ticaret Sözlüğü/ "	1.750.000
İslam İnançları Sözlüğü "	2.250.000
Dünya İnançları Sözlüğü "	1.750.000
Mitoloji Sözlüğü/Azra Erhat	1.150.000
Türk Dilinin Etimoloji Sözlüğü I.Zeki Eyuboğlu	2.750.000
Ekonomi Sözlüğü/	2.150.000
Politika Sözlüğü/	900.000
Fransızca-Türkçe Sözlük/Saraç	4.600.000
İngilice-Türkçe/ REDHOUSE	2.500.000
Türkçe-İngilizce/REDHOUSE	3.000.000

Sözlüklerde taksitler 4 aydır
Not:Sözlüklerde indirim %10'dur.

Rus Edebiyatı Klasikleri

Suç ve Ceza1-2/Dostoyevski	1.600.000
Budala/ "	1.500.000
Ecinniler 1-2/ "	1.600.000
Karamazof Kardeşler / "	2.750.000
Yeraltından Notlar/ "	400.000
Ev Sahibesi/ "	250.000
Beyaz Geceler/ "	350.000
Kumarbaz / "	400.000
Bir Yufka Yürekli / "	250.000
Çehov Toplu Eserler 4Cilt	2. 750.000
Ölü Canlar/ Gogol	1.000.000
Taras Bulba "	600.000
Babalar ve Çocuklar	650.000
Ve Çeliğe Su Verildi/O.	600.000
Ana/ Gorki	750.000
Çocukluğum/ "	550.000
Ekmeğimi Kazanırken/ "	750.000
Benim Üniversitelerim/ "	450.000
Edebiyat Yaşamım/ "	750.000
Muhbir/ "	500.000
Dirilış/ Tolstoy	1.250.000
Savaş ve Barış "	5.000.000
Anna Karanina 1-2/ "	2.500.000
Oblomov/ Gonçarov	1 250.000
Durgun Don/4Cilt/ Şolohov	4 500.000
Don Hikayeleri/ "	700.000
Uyandırılmış Toprak "	1.250.000
Don Kıyısında Hasat/ "	1.250.000
Paris Düşerken/Ehrenburg	2. 000.000
Fırtına /2Cilt / Ehrenburg	2 700.000
Dipten Gelen Dalga/ "	2.700.000
Yaşam Yolu/Makarenko	1.600.000
Çimento/ Gladkov	1.000.000
Pugaçef Ayaklanması/G.	400.000
Yaşa ve Anımsa/Rasputin	400.000
(52 Kitap)	**46.950.000**

Fransız Edebiyatı

Denemeler/ Montaigne	800.000
Vadideki Zambak/ Balzac	850.000
Goriot Baba "	850.000
Köylüler/ "	750.000
Eguenie Grandet/ "	400.000
Güzel İmparia/ "	350.000
Tılsımlı Deri/ "	600.000
Küçük Şey/A.Daudet	350.000
Özdeyişler /La Rochefoucauld	400.000
İzlanda Balıkçısı/P.Loti	500.000
Mutlu Olma Sanatı/Alain	400.000
Düşüş /A.Camus	400.000
İzabel / A.Gide	300.000
Pastoral Senfoni-Dar Kapı/"	600.000
Bir Dostluk Öyküsü/Troyat	350.000
Meleklerin İsyanı/A.France	350.000
Sözcükler/ J.P.Sartre	500.000
Sefiller/ 4Cilt/ Hugo	3 500.000
Kırmızı Siyah/Stendhal	1. 250.000
Parma Manastırı/ "	1. 200.000
Madam Bovary/ Flaubert	850.000
Germinal/ Zola	1 050.000
Nana/ "	950.000
Bir Aşk Hikayesi/ "	750.000
Emek 2 Cilt/ "	1 250.000
Therese Raquin/ "	500.000
Dreyfus Olayı/ "	350.000
Rahibe/ Diderot	475.000
Ekmekçi Kadın/ Montepin	750.000
(33 Kitap)	**21. 625. 000**

SOSYOLOJİ

Sosyoloji El Kitabı/ D.Ergun	500.000
Toplumsal Çözülme/Coşturoğlu	700.000
Toplumsal Değişim/T.Alkan	800.000
Seçkinler ve Toplum/Bottomore	400.000
Çağlar Boyu Kölelik/H.Malay	700.000
Gençlik Sosyolojisi/M.Tezcan	500.000
Çağdaş Sosyoloji Kuramları/M.P	800.000
Demokratikleşme Süreci/Kula	400.000
Sosyal Psikolojiye Giriş/2 cilt Muzaffer Şerif-C.Şerif/	2.800.000

FELSEFE / DÜŞÜNCE

Felsefe Tarihi/Weber	1.550.000
Felsefenin Temel İlkeleri	1.500.000
Batı Felsefesi Tarihi/Russell	2.000.000
Bilgi Teorisi ve Mantık/Aster	650.000
Kant Estetiği/ T.Altuğ	530.000
Hukuk Felsefesi/ Hegel	1.000.000
Hegel Üzerine/ Stace	500.000
Antik Felsefe /W.Krantz	600.000
Felsefenin İlkeleri/ Descartes	550.000
MetodÜzerineKonuşmalar/ "	350.000
SöylemKurallar/Meditasyonlar "	1.280.000
Descartes Sözlüğü/ Cottingham	750.000
TürkFelsefesininBoyutları/ Uygur	500.000
Felsefe Konuşmaları/ Diderot	400.000
Aktörlük Üzerine/ "	350.000
Güneş Ülkesi / Campanella	300.000
Üç Konuşma /Berkeley	350.000
Marksizim ve Felsefe /Korsch	450.000
Yöntem Araştırmaları/ Sartre	420.000
Varoluşçuluk / "	400.000
VaroluşFelsefesineGiriş/Mounier	420.000
Aşkın Anatomisi/ Krich	750.000
İnsanlar Arasındaki Eşitsizliğin Kaynağı Jan Jak Rousseau	700.000
Metafizik/ Aristotales	2.250.000
Felsefe Nedir/ Carl Jaspers	900.000
Ecco Honume/ Nietsche	550.000
Eros ve Uygarlık / Marcuse	500.000
Tek Boyutlu İnsan/ "	600.000
Estetik Boyut/ "	580.000
Tinin Görüngü Bilimi/ Hegel	1.400.000
Platon / Copleston	380.000
Hegel/ "	320.000
Sokrates/ "	280.000
Aydınlanma/ "	580.000
Kant/ "	600.000
Alman İdealizmi "	580.000
İngiliz Görgücülüğü "	550.000
Kıta Ussalcılığı "	480.000
Sartre "	380.000
Helenistik Felsefe "	480.000
Nihilizm ve Materyalizm "	580.000
Mantık Bilimi / Hegel	1.480.000
Ruhbilimin Öncüleri/ Fancher	980.000
Arı Usun Eleştirisi/ Kant	1.400.000
Modern Alman Felsefesi/Bubner	680.000
Mod.FransızFelsefesi/Descombes	650.000
Orta Çağların Tini/ Artz	1.800.000
Töre Bilim /Spinoza	1.380.000
Özdek ve Devim /Maxwell	880.000
Diyaloglar / Eflatun (Platon)	2.100.000
Devlet/ "	1.050.000
53 Kitap Toplam	**40.690.000**

Felsefe Ansiklopedisi / 9 cilt/
Orhan Hançerlioğlu : 17.500.000

SANAT KİTAPLARI

Sanatın Gerekliliği/ Fischer	600.000
Estetik/1-2-3/ Lukac	1.900.000
Çağdaş Gerçekçiliğin Anlamı	400.000
Avrupa Gerçekçiliği/ Lukacs	750 000
İnsanın Özü/ Thomson	400.000
Edebiyat Yaşamım/ Gorki	750.000
Yaşadığımı İtiraf Ediyorum	600.000
Edebiyat Nedir/ J.P.Sartre	400.000
Yazınsal Denemeler/ J.P.S.	400.000
Denemeler /Albert Camus	400.000
Tragedyanın Doğuşu/Nietzsche	550.000
Yanılsama ve Gerçeklik	700.000
Sözcüklerin Bilinci/ Canetti	650.000
Yalnızlık Dolambacı/ O.Paz	700.000
Picasso-Perse-Kafka/Garaudy	500.000
Gücünü YitirenEdebiyat/F.Nacı	500 000
Türkiye'de Roman-Top.Değş.	650.000
Edebiyat Bilgileri/Mutluay	650.000
TürkHalkEdebiyatı/Boratav	500.000
Tasavvuf/A.Gölpınarlı	400.000
MitolojidenSeçmeler/Lucianos	1000.000
Mitologya/Necatigil	300.000

ÇAĞDAŞ KADIN

Genç Kızlık Çağı/S.Bauvoir	850.000
Evlilik Çağı/ "	600.000
Bağımsızlığa Doğru/"	550.000
Bir Genç Kızın Anıları "	850.000
Olgunluk Çağı/ "	1.350.000
Konuk Kız/ "	850.000
Başkalarının Kanı/ "	550.000
Denemeler/ "	350.000
Koşulların Gücü/ "	1.580.000
Kadının Evrimi/ E.Reed	1.140.000
Bilimde Cins Ayrımı/ "	550.000
Kadın Bilinci Erkek Dünyası	500.000
Kızım Olmadan Asla/Mahmudi	750.000
Çocuk Sevgisi Uğruna/ "	600.000
Sultana /J.Sasson	600.000
Sultana'nın Kızları/ "	500.000
Sürgün Kadınlar/M.Afkhamı	550.000
Derebeyi Efendim/T.Durrani	650.000
Kadınlar,Direniş ve Devrim/	530.000
Cinsel Politika/K.Millett	800.000
Cinselliğin Diyalektiği/S.F	520.000
Anılar/ R.Brifault	750.000
Kadının YazısızTarihi/Cıbıroğlu/	800.000
Feminizm veSosyalizm/	300.000
Sosyalist Devrim ve Kadınlar/	300.000
Kadın Aşk ve İktidar/Ş.Güzel	550.000
Kadınlar ve İşçi Hareketi/	350.000
Silahlı Direnişte Kadınlar/	750.000
Olga /F. Morais	700.000
Kollontay/	350.000
Ana-Babaların Kitabı/Makarenko	750.000
Lenin'in Kadınlara Vasiyeti/	180.000
(34 Kitap) TOPLAM	**21.000.000**

SİNEMA

Sinema Sanatı /N Özen	500.000
Sinema Sanatı /S Eisenstein	570.000
Film Biçimi / "	1 000.000
Film Duyumu / "	850.000
Popüler Sinema/N Abisel	450.000
Ütopik Sinema/B.Rolotl-Seebles	700 000
Erotik Sinema/ "	700.000
Amerikalı/ Ş.Goren	400 000
Yılmaz Güney/ A.Özgüç	450.000
Söylemek Güzeldir/ A.Yılmaz	700.000
Hayatımın Hikayesi/ Chaplin	1.200.000
Sinema ve Ben/ A.Wajda	300.000
Kurbağa Yağı Satıcısı/Kurosowa	750.000
Hitchcock / François Truffaut	900.000
Fellini Fellini'yi Anlatıyor	400.000
Zaman Zaman İçinde/Tarkovski	1150.000
Mühürlenmiş Zaman/ "	750.000
L.Visconti /	600.000
Sinemada Kurgu/ Dmytryk	500.000
Senaryo ve Yapım/M.Öngören	1.850.000
(22 Kitap) TOPLAM	**14.720.000**

SANAT (Remzi Kitabevi)

Türk Sanatı/O.Aslanapa/	2.250.000
Sanat ve Yanılsama/Gombrich	1.950.000
Modern Sanatın Öyküsü/N.L	2.250.000
Çağdaş Türk Sanatı/S.Tansuğ	2.250.000
Resim Sanatının Tarihi/ "	1.450.000
Türk Resminde Yeni Dönem/	850.000
Dünya Sanat Tarihi/A.Turani	2.950.000
Romantizm/F.Claudon	1.750.000
Sembolizm/J.Cassou	1 750.000
Sürrealizm/R.Passeron	1.750.000
Ekspresyonizm/L.Richard	1.750.000
Empresyonizm/M.Serrulas	1.750.000

Sanat (Remzi K.) İndirim %10'dur
Sanat Kitapları 6 ay taksitlidir

ÖZEL...

Bu kitapları okuduktan sonra bize teşek - kür mektubu yazmak zorunda değilsiniz

Edebiyat Yaşamım/ Gorki	750.000
Yaşadığımı İtiraf Ediyorum/ Neruda/	600.000
Sevgili Milena/ Kafka	750.000
Çocuk Kalbi/ E.Amicis	450.000

ŞAFAK PAZARLAMA Peşin Fiyatına taksitli kitap satışı: En az 10.000.000 TL tutarında kitapları seçerek% 20'si peşinat geri kalanını 8 eşit taksitle size göndereceğimiz posta çeki ile (M.Zeki Gezici 276367) ödeyebilirsiniz.

En az 4.000.000 TL PEŞİN ALIMLARDA **%25 İNDİRİM** YAPILIR. *Gönderi ücreti alıcıya aittir.*

ŞAFAK PAZARLAMA: *Millet Cad. 115/1 Çapa İstanbul. Tel: (0 212) 587 77 68 Fax: 585 45 90*

İHTİYACINIZ OLAN KİTAPLARI
TEK TEK SEÇEREK
ÖZEL BİR SET OLUŞTURABİLİRSİNİZ

Yukarıda işaretlediğim kitapları satın almak istiyorum
Adı Soyadı.....
İş Adresi ve Tel.....
.....
Ev Adresi ve Tel.....
Mesleği.....Peşin.....Taksitle.....İmza.....